

GODINA

U SVETU NAFTE I GASA

DEO PUBLICISTIČKE AKTIVNOSTI NACIONALNOG NAFTNOG KOMITETA SRBIJE

ANALIZE, VESTI, STAVOVI

Decembar 1, 2017 BR

The image displays a collection of 60 magazine covers from the publication 'NEDELJA U SVETU NAFTE I GASA' for the year 2017. The covers are arranged in a grid and feature various headlines and images related to the oil and gas industry. The central focus is the large red number '2017'. The magazine covers include titles such as 'GODINA USPONA?', 'KRENULO?', 'VREME OPREZA', 'SIGNALI OPORAVKA', 'ROBOILMAN PREUZIMA POSAO', 'PREDVIDIV POTEZ', 'TAPKAROŠI', 'Super-komputeri', 'Bumerang-efekat', 'Hm...', 'BIG DATA', 'MAGLOVITO', 'Šta činiti?', 'Geopolitika', 'IDEMO DALJE', '9 MESECI', 'PESIMISTI', 'Plodovi strategije', 'OIL PRICE HEDGING', 'IZDRŽLJIVOST', 'GEOPOLITIKA', 'Držite lopova!', 'OROCENA KOALICIJA?', 'Otimanje azijskih tržišta', 'ZAPOŠLJAVANJE', 'Bračni-ovcaj point', 'Kako u 2018?', 'Upravljanje rizicima', 'Amerika nafta dobija bitku sa OPEC-om?', 'HE'S THE BOSS', 'Ko diriguje?', 'VIŠA SILA', 'OPTIMIZAM', 'STISNUTE EVROPSKE RAFINERIJE', 'NA IVICI', 'Ne ide više ovako!', '300+ SUS motore', 'Potrebni su mostovi', 'Kome verovati?', 'OPEC spremna partnerstvu?', 'KOME VEROVATI?', 'KOME VEROVATI?'.

Poštovani čitaoci,

Prenosimo vam u ovoj publikaciji na nekih stotinak strana hronologiju ključnih događaja koji su obeležili jednu od prelomnih godina na globalnoj naftnoj i gasnoj sceni.

Ovaj jedinstveni Almanah obuhvata najvažnije informacije iz naših 50-tak nedeljnih magazina – započete i završene potezima, pokazaće se ipak principijelne, koalicije zemalja OPEC-a i proizvođača nafte iz država van ovog izvoznog kartela. Strategija dogovorena na kraju prošle godine donela je rezultate koji nesporno vode ključnim ciljeima postizanja ravnoteže u ponudi i potrošnji ključne energetske sirovine i stabilizaciji cena nafte blizu za obe strane idealne pozicije od 60-65 dolara po barelu.

Samim tim, pokazala se logičnom i odluka OPEC+ bloka da pred kraj ove godine dogovori nastavak strategije ograničenja ponude nafte, najverovatnije do kraja 2018.

Možda najzanimljiviji niz događaja koje smo pratili i beležili predstavlja utvrđenje savezništva Saudijske Arabije i Rusije, koje su se kao najveći proizvođači nafte pokazali i najodgovornijim za vođenje tržišta ka balansu, izgubljenom od sredine 2014. na ovamo. Uporedo pratimo u ovoj godini i reagovanje američke naftne privrede, u prvom redu njenog nekonvencionalnog sektora na situaciju koju kreira OPEC+ strategija i što će svakako biti jedna od najzanimljivijih hronika 2018.

Godinu obeležava i početak investicionog zamaha koji predvode najveće svetske naftne i gasne kompanije, uz prestrojavanja i prilagođavanja. Prestrojavanja ka prirodnom gasu, dotle da se neke od njih već mogu definisati kao gasno-naftne kompanije i prilagođavanjima sceni koju donosi naminovno zaoštavanje klimatske politike i projekcije postepene elektrifikacije saobraćaja.

Uz najbolje želje na ličnom i profesionalnom planu u Novoj godini,

Srdačno,

Dušan Daković

JANUAR 2017- NAFTA

Rekordno klađenje špekulanata na rast cena nafte

NJUJORK, LONDON – Hedž fondovi i drugi mešetari na tržištu nafte nagomilali su uoči nove 2017. godine rekordan broj tzv. dugih pozicija, računajući na izvesno poskupljenje nafte sa početkom 2017. zbog dogovora OPEC-a, a potom i Rusije i još nekih velikih ne-OPEC proizvođača da srežu output kako bi ponudu uravnotežili sa potražnjom.

Neto duge pozicije su na ulasku u 2017. dostigle najveći nivo u poslednje dve i po godine. Sa 27. decembrom investitori su ispunili sedmu nedelju zaredom nadograđujući ove pozicije zasnovane na očekivanju rasta cena, što je najduži niz od početka 2014. na ovamo.

Zaključena prodaja udela u Rosnjeftu

MOSKVA - Ruski državni holding Rosneftgaz zaključio je 4. januara prodaju 19,5 odsto udela u Rosnjeftu katarskom državnom investicionom fondu (QIA) i britansko-švajcarskom trgovcu berzanskim sirovinama, kompaniji Glencore. Kako prenosi *Sputnik News*, izvršni direktor Rosnjefta Igor Sečtin nazvao je tu privatizaciju najvećom u ruskoj istoriji.

Rosneftgaz je prodao 19,5 posto udela u Rosnjeftu za 10,5 milijardi evra katarskom fondu i Glencore-u. Pre prodaje državni holding je imao udeo od 69,5 odsto, a sada i dalje drži kontrolni udeo u Rosnjeftu.

Ruska banka kreditira privatizaciju dela Rosnjefta?

MOSKVA - Ruska državna VTB banka je pozajmila je preko 11 milijardi dolara Kataru i trgovačkoj kompaniji Glencore četiri dana pošto su oni sklopili ugovor o kupovini udela u Rosnjeftu za istu sumu, preneo je 17. januara *Reuters*. Agencija ovo tumači kao ilustraciju želje Kremlja da finalizuje ovaj spektakularni posao pre isteka godine.

Gasprom njeft smanjio plan rasta proizvodnje u 2017.

MOSKVA – Generalni direktor Gasprom njefta Aleksandar Djukov rekao je uoči nove godine da kompanija planira u 2017. povećanje proizvodnje nafte za 4,5 do 5 odsto, što je manje od nameravanog pre nego što se Rusija priključila OPEC-u u odluci da ove godine sreže proizvodnju za ukupno oko 1,8 miliona barela na dan. Djukov je u razgovoru sa novinarima uoči nove godine rekao da bi u 2016. proizvodnja Gasprom njefta trebalo da iznosi 85,8 miliona tona, uz očekivan osetan rast neto dobiti. *Tass*

Gasprom njeft sopstvenom tehnologijom otvara Baženov

MOSKVA – Gasprom njeft je najavio da će sopstvenom tehnologijom, samostalno početi razvoj najvećeg svetskog polja naftnih škriljaca, formaciju Baženov u Sibiru, što je *Financial Times* u reportaži ove nedelje sa lica mesta, okarakterisao kao svojevrsni dokaz kraha sankcija SAD i EU protiv jednog od nosećih sektora ruske privrede.

List navodi da je Gasprom njeft vodeća ruska kompanija u oblasti ovladavanja tehnologijom bušenja nafte, što mu dozvoljava da bez inostrane tehnologije počne poslove tzv. hidrauličnog drobljenja naslaga škriljaca u Baženovu.

Tilersonov sporazumni razvod sa Exxon-om

HJUSTON – Odbor direktora Exxon Mobila i budući američki državni sekretar Rex Tillerson postigli su u 3. januara dogovor o raskidu svih poslovnih veza kako bivši izvršni direktor američkog naftnog giganta ne bi ulaskom u administraciju novog predsednika SAD Donalda Trampa potpao pod klauzulu sukoba interesa.

Tillerson-ov paket sa preko dva miliona akcija Exxona (sa odloženim plaćanjem dividende - *deferred shares*) koje bi dobio do kraja decenije biće plasiran na račun jednog nezavisnog fonda. Taj fond neće smeti da investira u bilo kakve poslove Exxona. Tillerson takođe odustaje od preko 4,1 milion dolara gotovinskog bonusa koji bi mu pripali u naredne tri godine. Bivši čelnik Exxona je takođe pristao da proda 600.000 redovnih akcija kompanije i da ne radi u naftno-gasnoj privredi u narednih deset godina.

Tillerson je inače prijavio imovinu u vrednosti od preko 400 miliona dolara, uključujući akcije u nizu najvećih svetskih naftnih kompanija, prenosi u četvrtak

Bloomberg

POGREŠNE PROGNOZE:

Platts: U 3. kvartalu ravnoteža na tržištu

LONDON - Prvo smanjenje proizvodnje na koje se OPEC odlučio u poslednjih 15 godina izazvaće u trećem kvartalu ove godine nestanak velikog viška na zalihama, pa će se tržište nafte premestiti sa situacije viška ponude na uravnoteženiji odnos sa potrošnjom ove sirovine, ocenjuje u izveštaju 10. januara **Platts Analytics**. Kojom brzinom će se tržište vratiti u ravnotežu zavisi i od brzine obnavljanja proizvodnje američkih proizvođača nafte iz škrljajaca, dodaje Platts.

Agencija međutim smatra da će investicije u tom nekonvencionalnom sektoru ostati na skromnom nivou tokom ove godine, pa će i obnavljanje proizvodnje biti umereno.

Rijad ne vidi potrebu za produžavanjem dogovora OPEC-a

ABU DABI - Organizacija zemalja izvoznica nafte (OPEC) verovatno neće morati da produžava dogovor postignut s drugim proizvođačima sirove nafte o smanjenju proizvodnje, s

obzirom na nivo pridržavanja prihvaćenim obavezama i na očekivani rast svetske potražnje, rekao je sredinom januara saudijski ministar energetike Halid Al-Falih, a prenosi **Bloomberg**.

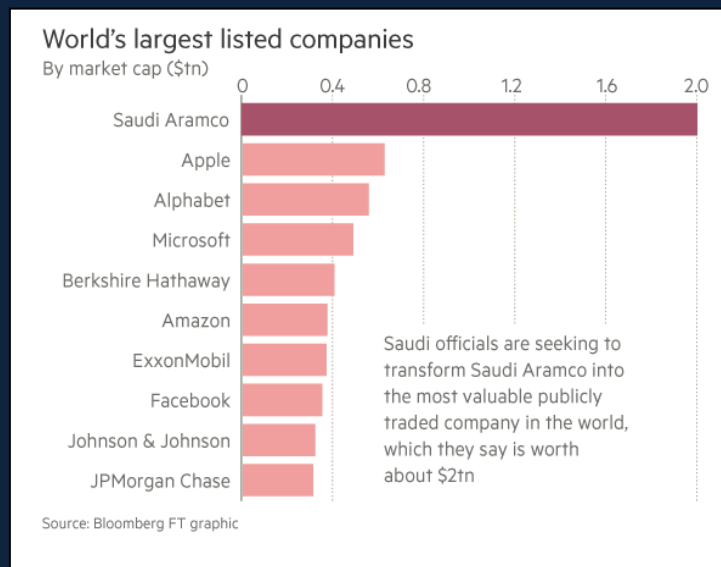
Prema Al Falihu, tržište nafte bi već do polovine godine trebalo da uspostavi ravnotežu.

IEA: Tržište se vraća u ravnotežu, posle koje nastupa veća nestabilnost

PARIZ – Prvi čovek Međunarodne agencije za energiju (IEA), Fatih Birol očekuje da se u prvoj polovini ove godine tržište nafte vrati u ravnotežu, „ali iza toga ulazimo u period mnogo veće nestabilnosti“ u ponudi i potrošnji sirove nafte. Birol je u izjavi za **Reuters** to objasnio činjenicom da nije moguće predvideti postojanost OPEC-a u pridržavanju smanjenju proizvodnje, niti tempu kojim će se obnavljati proizvodnja iz američkih naftnih škrljajaca.

Spektakularni IPO Saudi Aramco-a još obavijen misterijom

RIJAD – Pre godinu dana, Mohamed bin Salman (foto dole), drugi po redu naslednik saudijske krune, ali i ključna ličnost u izvršnoj vlasti ove petromonarhije, uzdrmao je u temelju globalno energetske scenu najavom izlaska najvećeg svetskog proizvođača nafte na berze. Neočekivana najava prve javne ponude akcija u istoriji Saudi Aramcoa, predstavlja okosnicu vizije ovog tek 31. godinu starog princa da remontuje domaću privredu temeljno oslonjenu na proizvodnji i izvozu nafte. Godinu dana kasnije, niz ključnih pitanja i dalje ostaje bez odgovora: pre svih razjašnjenje preciznog izgleda Saudi Aramcoa kao javne kompanije, njegovih poreskih stopa i politike dividendi. Na kraju i gde i kada će se obaviti izlistavanje akcija Aramcoa na berzi, konstatuje 8. januara *Financial Times*.

Do sada neviđeno izlistavanje

Kako god bilo, dodaje list, jedna stvar je izvesna: ovo neće biti uobičajena javna ponuda akcija. „Ovo izlistavanje će se razlikovati od bilo kog prethodnog, kada je reč o njegovom obimu, prirodi ponude, neizvesnostima koje je okružuju, hodogramu i samom procesu“, kaže za list jedna neimenovana osoba koja priprema ovaj poduhvat sa saudijskim zvaničnicima. Rijad želi da transformiše Saudi Aramco u najvredniju izlistanu kompaniju na svetu, za koju kažu da vredi oko dva biliona, ili dve hiljade milijardi dolara. Prema prvobitnim najavama, Aramco bi trebalo da ponudi na prodaju 5% akcija, mada FT prenosi da bi taj broj mogao da se uveća.

Bitno pitanje za buduće investitore – teret davanja državi

Prema planovima IPO-a, vlada Saudijske Arabije će ostati deoničar koji će kontrolisati Saudi Aramco, sa konačnom odlukom o pitanjima proizvodnje i rukovođenja naftnim rezervama monarhije. Menadžment Aramcoa međutim nastoji da razreši pitanja davanja kompanije državi, preko poreza i rente, s obzirom da od toga u velikoj meri zavisi politika dividendi, što je ključno za evaluaciju IPO-a ovog naftnog kolosa. Istorijski, profiti Aramcoa su oporezivani po stopi od 85%, uz plaćanje državi rente od 20% na proizvodnju nafte, prenosi FT informaciju dobijenu od dve osobe bliske kompaniji. Menadžment, prema ovim izvorima, želi da smanji stopu oporezivanja profita na oko 50%

Drugo otvoreno pitanje je mesto organizovanja IPO-a. Lica upućena u ovo pitanje kažu da je za sada najverovatnije da će se to dogoditi u Rijadu. Rešavanje svih ovih pitanja kako bi se izlistavanje obavilo tokom iduće, 2018. godine neće biti lak zadatak za saudijskog ministra energije i predsednika Saudi Aramcoa Halida al Faliha.

Aramco: Svetu potrebne investicije od 25 biliona dolara u izvore nafte

DAVOS - Potrošnja nafte i gasa nastaviće da raste u narednih nekoliko decenija i bilo kakav pad u kapitalnim investicijama u ovom sektoru izazvaće cenovne špičeve na štetu globalne ekonomije, rekao je predsednik i glavni direktor saudijske državne naftne kompanije, Saudi Aramco. U govoru na panelu *Wall Street Journal*-a, Amin Naser je rekao da će biti potrebno investirati 25 biliona dolara u narednih 25 godina u nove naftne kapacitete kako bi se zadovoljile potrebe rastuće potrošnje. „Njima (obnovljivim izvorima energije) biće potrebne decenije da zamene naftne izvore. Stoga mi u Saudijskoj Arabiji naše kapacitete gradimo u nafti“, rekao je on.

Buđenje tržišta Plutajućih proizvodnih sistema

NUJORK - Tržište tzv. Plutajućih proizvodnih sistema (FPS) je dotaklo dno u 2016. (tokom koje nije registrovana ni jedna narudžba), a očekuje se da oživi u nastavku 2017.

Razlog je, kako u jačanju cena nafte, tako i smanjenju troškova proizvodnje u naftnom sektoru toku dugog perioda niskih cena, kao i reinženjeringu projekata. Prema poslednjem pregledu o stanju u ovom servisnom segmentu naftne privrede, koji priprema vodeći FPS konsultant, firma Douglas--Westwood, analizirajući 130 potencijalnih projekata, već su dogovoreni prvi ugovori za ovu godinu - konkretno za proizvodnu platformu BP-ovog projekta Mad Dog 2 u Meksičkom zalivu. Očekuje se i narudžba ultra-velikog tankera za transport nafte iz ultradubokog polja Libra, koji treba da reaktivira ove godine Petrobras.

Exxon da obelodani svoja istraživanja o klimatskim promenama

MASAČUSEC (SAD) – Sud u američkoj državi Masačusec naredio je najvećoj tamošnjoj i svetskoj izlistanoj naftnoj kompaniji, ExxonMobil, da mu preda dokumente koji sadrže nalaze 40-godišnjih kompanijinih istraživanja o uticaju proizvodnje fosilnih goriva na klimatske politike.

Sud je odbacio traženje Exxona, da ne prihvati ovaj zahtev državnog tužioca te savezne države SAD, koji istražuje navode da je ovaj naftni kolos svesno skrivao od javnosti, kao i svojih akcionara nalaze do kojih su njegovi eksperti u protekle četiri decenije došli vezano za štetne posledice koje po čovekovu sredinu i globalnu klimu izaziva sagorevanje ugljovodonika.

„Exxon posle ovoga mora da prekine sa taktikom opstrukcija istrage i obelodani da li je obmanjivao potrošače i investitore u Masačusecu krijući od njih ono što zna o klimatskim promenama, njene uzroke i posledice“, saopšteno je iz kancelarije državnog tužioca.

G'DRIVE FUEL

MOĆNA
TRANSFORMACIJA

DIESEL

BP: Potrošnja energije u svetu porašće za „samo“ 30% do 2035.

LONDON - Naftni kolos BP, u svom redovnom i reprezentativnom godišnjem svetskom Energetskom pregledu, obrađuje temu energetske tranzicije koja je u toku i konstatuje da će se taj proces najverovatnije nastaviti i naredne

BP Energy Outlook
2017 edition

dve decenije. Na strani potrošnje, BP ukazuje na zaokret u dosadašnjem obrascu potražnje, sa SAD i Evrope ka brzo rastućim azijskim tržištima. Na strani ponude, glavni ekonomista BP-a, Spencer Dale, u predstavljanju ovogodišnjeg Pregleda, akcenat stavlja na nastavku preusmeravanja gorivnog miksa ka „čistijim“ gorivima. BP-ov analitički tim polazi od ocene da će svetska ekonomija gotovo da se udvostruči u obimu do 2035. godine, sa preko dve milijarde ljudi koji će prelaskom granice siromaštva dati težinu na potrošnji goriva. Ipak, zbog brzog usavršavanja procesa i tehnologije štednje energije, odnosno energetske efikasnosti,

uvećanje potrošnje neće biti srazmerno ovom smanjenju siromaštva i iznosiće tek 30%, ili tek oko trećine očekivanog rasta globalne privrede do 2035. Miks goriva nastaviće da se prilagođava: mada će fosilna goriva ostati dominantan izvor energije, obnovljivi će, zajedno sa nuklearnom i hidro energijom, pokriti polovinu dodatne energije potrebne čovečanstvu do 2035. Prirodni gas se očekuje da brže raste od nafte i uglja, podstaknut brzim širenjem LNG-a.

Rosnjeft: Zbog sankcija prodao udeo u italijanskom Sarasu

MOSKVA - Ruski naftni kolos Rosnjeft objasnio je odluku da prošle srede proda preostalih 12% udela u italijanskom prerađivaču nafte Saras činjenicom da su mu sankcije onemogućile originalnu nameru da uveća taj udeo na „kontrolni nivo“.

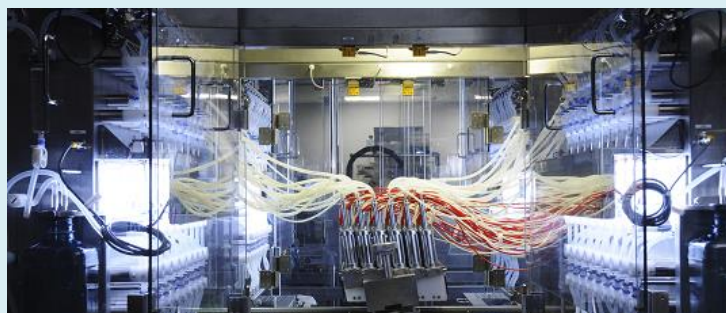

Prodaja je posledica „činjenice da zbog sankcija koje su na snazi nije moguće sprovesti prvobitan dogovor (sa vlasnicima Sarasu) o povećanju Rosnjeftovog udela na nivo kontrolnog paketa,“ saopšteno je iz kompanije. Rosnjeft dodaje da će novac dobijen od prodaje, 175 miliona evra, biti upotrebljen za realizaciju strateških projekata sa drugim italijanskim partnerima kompanije. Rosnjeft je 2013. godine dogovorio kupovinu udela od 21% u Sarasu, a potom je 2015. prodao od toga 9% i sada preostalih 12%.

Posledice automatizacije: Svaki treći otpušteni naftaš trajno bez posla

NJUJORK - Trećina od 440.000 radnika koji su izgubili posao u globalnoj naftnoj privredi tokom kolapsa cena sirove nafte možda se nikada više neće vratiti na svoja radna mesta, jer su u međuvremenu kombinovani efekti izrade efikasnijih sistema bušenja i uvećane automatizacije smanjili potrebu za ljudstvom u ovom upstream segmentu, piše Bloomberg.

Oprema za bušenje je postala, naime, toliko efikasna, da američki sektor proizvodnje nafte iz škriljaca sada može da radi i proizvodi istu količinu nafte sa upola radne snage nego pre krize, u vreme buma iz 2014.

Trump vratio u život naftovode Keystone XL i Dakota Access

VAŠINGTON - Novi američki predsjednik Donald Trump potpisao je izvršne naloge za reaktiviranje projekata gradnje mega naftovoda Keystone XL i Dakota Access, kao jedne od svojih prvih odluka po ulasku u Belu kuću, u skladu sa predizbornim obećanjima da će braniti ovaj „fosilni energetski sektor“ uprkos jakom ekološkom lobiju koji je naveo njegovog prethodnika Baraka Obamu da stavi zabranu na ta dva ogromna investiciona poduhvata. "Keystone XL ne bi vozačima snizio cene goriva, a isporuka prljavije sirove nafte iz Kanade ne bi poboljšala američku energetske sigurnost", kazao je tada Obama. Projekat Dakota Access je zaustavljen kada indijanska plemena organizovala proteste zbog 1.886 kilometara duge rute koja je trebalo da ide preko njihovih teritorija.

Tramp je, u skladu sa svojom „made in USA“ doktrinom odbrane američke privrede i radnih mesta za Amerikance, u odlukama naveo i odredbu da same cevi za naftovode moraju biti proizvedene u SAD. On je istovremeno pozvao nosioca projekta Keystone XL, kanadsku kompaniju TransCanada da ponovo aplicira za dozvolu za gradnju i rukovođenje naftovodom.

Keystone XL projektovan je da transportuje 800.000 barela sirove nafte dobijene iz naftnih pešćara kanadske provincije iz Alberta do Meksičkog zaliva. Dakota Access naftovod transportovaće (maksimalno do 450.000 bd) rutom ispod površine zemlje naftu iz škrljaca Bakken formacije Severne Dakote do rafinerije u Ilinoisu.

JANUAR 2017- GAS

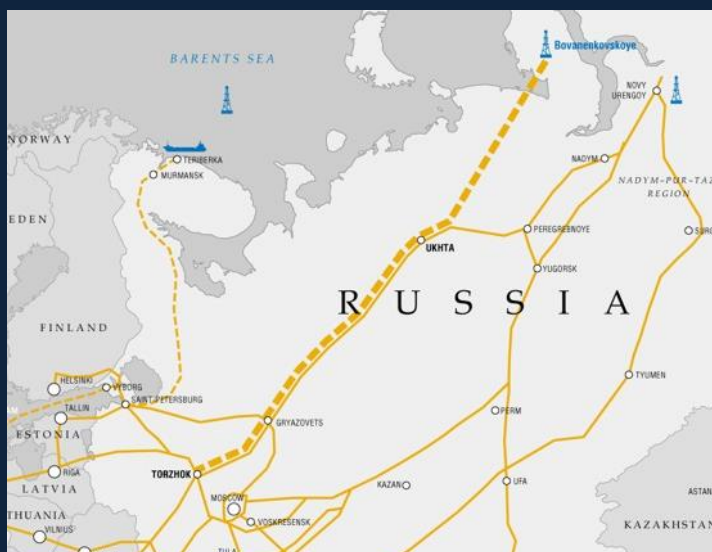
Severni tok popunjen iznad kapaciteta

MOSKVA - Uprava Gasproma objavila je na ulasku u 2017. godinu novi hodogram za realizaciju projekta Severni tok dva, pa sada planira da pusti u rad dodatne dve cevi kapaciteta ukupno 55 milijardi kubika godišnje pre kraja 2019. godine.

Istovremeno, prema operativnim podacima Gasproma, tranzitni kapacitet njegovog magistralnog gasovoda prema Nemačkoj Severnog toka sada je popunjen čak i više od 100%. U gasovod se, naime, unosi više od 150 miliona kubika gasa dnevno, zbog velike potražnje ključnih kupaca ruskog gasa u Zapadnoj Evropi.

Rusija: Novi gasovod jača izvozne kapacitete za severnu Evropu

MOSKVA - Rusija je 18. januara otvorila novi domaći gasovod i dva nova naftovoda, javlja *Reuters*. Gasovod Bovanenkovo-Uhta, kapaciteta 263 miliona kubnih metara na dan, dopremaće prirodni gas za potrebe eksportnih ruta za tržište severne Evrope. Na svečanosti su takođe inaugurisani naftovodi Kujumba-Tajšet i Zapoljarje-Purpe.

Argentina postigla istorijski dogovor za novu revoluciju gas iz škriljaca?

BUENOS AJRES – Jedan *blockbuster* dogovor između naftne i gasne privrede, sindikata i vlade Argentine mogao bi da donekle ponovi u toj južnoameričkoj državi ono što je ostvareno u okviru eksplozivnog rasta proizvodnje gasa iz škriljaca u SAD, piše *Seeking Alpha*. Osnova dogovora je pristanak vlade u Buenos Ajresu da pokrije troškove investitorima u ovom sektoru i praktično im garantuje zaradu. Kako piše lokalni list *La Nacion*, vlada je 10. januara pristala da odobri subvencionisanu cenu od 7,50 dolara za milion Britanskih termalnih jedinica (Btu) kompanijama koje budu investirale u gasnim škriljcima prebogatom basenu Vaca Muerta. Cena je osetno iznad postojeće na većini berzi u svetu. Primera radi, cene gasa u SAD, pozornici tzv revolucije gasa iz škriljaca a i dalje najvećem proizvođaču ove sirovine na svetu, je više nego upola niža – iznosi 3,33 dolara za MMBtu. Godinama se Argentina smatra najverovatnijim mestom gde se može ponoviti severnoamerička revolucija u proizvodnji gasa iz škriljaca. Uprkos velikim investicijama kompanija širom sveta, nigde nije pronađen novi veliki izvor gasa iz škriljaca.

Argentina se smatra da poseduje – prema podacima EIA - 27 milijardi barela nafte i oko 24 biliona m³ gasa, što je bezmalo 30% više od procenjenih američkih rezervi. Više se smatra da postoji jedino u Kini. Trenutno u Argentini rade najveće svetske kompanije, poput Gasproma, Chevrona, Shella, Exxon, ali su troškovi proizvodnje i dalje visoki, piše *Reuters*. Tek u dve, od 19 odobrenih koncesija u basenu Vaca Muerta počela je proizvodnja.

Najnoviji dogovor mogao bi značiti prekretnicu, ne samo zbog odobrene podsticajne cene, već i pristanka sindikata na neke ustupke. Doduše sadašnje podsticajne cene neće većito trajati, predviđeno je da se do 2021. spuste na 6,5 dolara za MMBtu, pa ostaje da se vidi hoće li u međuvremenu proizvodnja u Argentini eksplodirati do te mere da troškove proizvodnje približi onim u Severnoj Americi.

GECF: Udeo gasa u energetsom miksu dostići će 25%

DOHA - Potrošnja prirodnog gasa u svetu osetno će da se uveća do 2040., pa će međunarodna trgovina ovim energentom u narednih 25 godina zabeležiti skok od 60%, uz rast udela spot tržišta, dok će utečnjeni prirodni gas (LNG) zahvatiti 40% udela na ukupnom tržištu prekogranične trgovine, ključne su konstatacije obimne studije koju je ove nedelje u Dohi objavio Forum zemalja izvoznica gasa (GECF). U Globalnom pregledu u gasu 2040, GECF procenjuje da će potrošnja gasa rasti stopom od 1,6 odsto godišnje. U apsolutnim pokazateljima, potrošnja primarne energije se očekuje da poraste sa 13,85 milijardi metričkih tona ekvivalenta nafte (mtoe) u 2015. na 17,53 mlrd mtoe u 2040., pri čemu će potrošnja gasa porasti sa nekih tri mlrd mtoe, na 4,5 mlrd mtoe u 2040. godini. Udeo ove sirovine u ukupnom energetsom miksu porašće sa sadašnjih 21%, na 25%.

JANUAR 2017- REGION

Hrvatska bi renacionalizovala, pa reprivatizovala Inu

ZAGREB - Premijer Hrvatske Andreja Plenković rekao je 14. januara za HRT da će Vlada, pošto otkupi 49 odsto akcija mađarskog MOL-a u Inu, opet prodati deo akcija drugim investitorima, ili naći novoga strateškog partnera. „Ali na drugim osnovama, ne na onima na kojima su danas“, dodao je on.

SEEBiz prenosi da je pokušao bez uspeha da u vladi dobije odgovore na pitanja - koliki udeo vlasništva bi država naknadno privatizovala u Inu i koji oblici strateškog partnerstva su u igri. Portal navodi da i oko ovog pitanja nema sklada između koalicionih partnera u vladi. „Iz premijerovog nastupa može se zaključiti i da će se strateški partner tražiti i pr nego što država restrukturira i modernizuje rafinerije Ine, odnosno da bi to bio motiv za dalju privatizaciju, prodajom akcija ili dokapitalizacijom. A to onda znači da bi to bila ekspresna reprivatizacija nakon renacionalizacije, jer modernizacija rafinerija Ine trebalo je da se sprovede još juče“, piše SEEBiz.

MOL objavio detalje o odluci arbitražnog suda o Inu

BUDIMPEŠTA - MOL je 12. januara objavio detalje o odluci arbitražnog suda koji je odbacio hrvatsku tužbu prema kojoj je mađarska kompanija korupcijom stekla upravljačka prava nad hrvatskom naftnom kompanijom INA. „Sud je došao do pouzdanog zaključka da Hrvatska nije uspela da dokaže da je MOL zaista podmitio (tadašnjeg premijera Hrvatske, Iva Sanadera - stoji u dokumentu koji je objavio MOL. Istovremeno je odbačen i zahtev Hrvatske da se Prvi aneks deoničarskog ugovora (FASHA) i Opšti sporazum o gasu proglase ništavnim na temelju navodne korupcije.

„Ako su članovi Uprave smatrali da im je uskraćeno pravo da upravljaju Inom, mogli su se žaliti Trgovačkom sudu, ali niko od njih nije to učinio,“ stoji u dokumentu. SEEBiz

Novi list: Ina sada vredi manje nego pre 10 godina

RIJEKA - Otkupom MOL-ovog udela u Inu, hrvatska država bi, još jednom, mogla pogodovati interesima mađarske kompanije, skupo plaćajući ono što je već jednom jeftino prodala, i otvarajući MOL-u prostor za dodatnu ekspanziju na regionalnom tržištu, u interregnumu za vreme trajanja pregovora, konstatuje u ponedjeljak *Novi list*.

Mađari su najavili da će tražiti najmanje onoliko koliko su uložili u Inu, što samo po sebi ne bi bilo sporno, da Ina u međuvremenu nije poslovno, tehnološki i kadrovski devastirana, sa znatno manjim zalihama nafte i gasa na svojim poljima, te značajno smanjenim potencijalima kako u istraživanju i eksploataciji, tako i u preradi, veleprodaji i maloprodaji nafte, kao i sa bitno smanjenim tržištem u odnosu na 2003. godinu, kada je započelo MOL-ovo preuzimanje vlasničkih udela u Inu, konstatuju riječke novine. MOL je svoj udeo u Inu platio ukupno nešto više od

milijardu i po američkih dolara, a trenutno njegovih 49,08 odsto akcija Ine po tržišnoj ceni vrede otprilike 1,9 milijardi evra.

Kao realnu vrednost mađarskog udela stručnjaci pomiraju iznos manji od milijarde američkih dolara, a više izvora složilo se da se Mađarima ne bi smelo isplatiti više od 1,5 milijardi dolara, uključujući i dogovor oko gasnog biznisa.

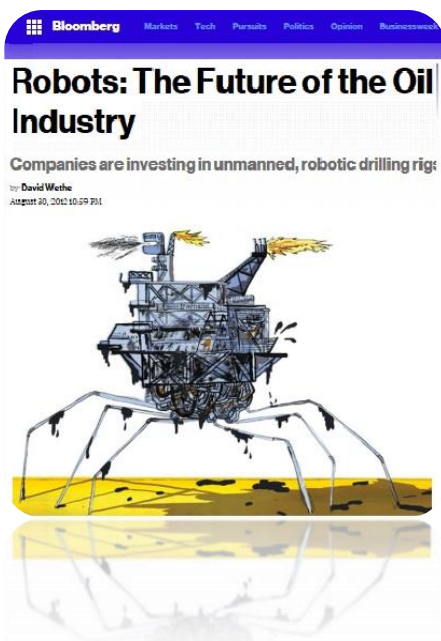
MOL je u međuvremenu ostvario svoje interese, preuzevši značajne tržišne udele (i vrednost) Ine u okolnim ex-yu državama. MOL je u istom razdoblju u potpunosti modernizovao svoje rafinerije u Mađarskoj i Slovačkoj, dok Riječka nije modernizovana, a ona u Sisku je praktično pred zatvaranjem. Pre dvadeset godina, mi smo izvozili i u Mađarsku oko 120 do 130 hiljada tona derivata iz Siska, i još oko 15 do 20 hiljada tona iz Rijeke. Danas ne prodajemo tamo ni litru. Ina je, pre dolaska MOL-a na domaćem tržištu imala preko devedeset odsto udela u veleprodaji i 70 odsto u maloprodaji, a gde je sada, kaže za *Novi list* naftni stručnjak Jasminko Umičević.

FEBRUAR 2017 - NAFTA

Roboti preuzimaju proces bušenja izvora nafte!

NUJORK - Američka naftna privreda priprema novi revolucionarni pomak u ovom sektoru koji bi ponovo mogao oboriti cene nafte - uvođenjem robotizovanog procesa bušenja, piše **Bloomberg**.

Prema navodima tamošnjih eksperata, automatizovan sistem bušenja može da smanji znatan deo troškova naftnih kompanija u proizvodnji nafte, počev od eliminisanja potrebe za bezmalo 40 odsto postojeće radne snage u ovom segmentu upstream-a.

„Mada puna automatizacija bušenja u procesu eksploatacije i proizvodnje nafte nije

toliko daleka budućnost, ove ili iduće godine ne možemo očekivati da će primena do sada usavršene tehnologije zameniti gro postojeće radne snage“, citira agencija jednog od eksperata.

Kompanija Nabors, specijalizovana za poslove bušenja u proizvodnji nafte, očekuje da će moći da smanji već sada obim posade po izvoru za pet osoba, sa sadašnjih 20 radnika uz automatizovanje procesa.

Neto trošak (izuzimajući povrat investicija i servisiranje kredita, plaćanje nameta itd.) u proizvodnji barela nafte u SAD ne premašuje 15 dolara, pa potencijalna ušteda na glavnoj stavci radne snage od 40% mogla bi bezmalo da prepolovi cenu proizvodnje američkog bureta nafte na 7-8 dolara. Usto bi ovaj revolucionarni pomak u tehnologiji dobijanja nafte otvorio vrata aktiviranju onih nalazišta koja u ovom trenutku nisu komercijalno isplativa. U tom slučaju, prodajne cene od 10 dolara po barelu bile bi norma, barem što se tiče tržišta SAD.

Imajući u vidu potres koji je kod ostalih petro-zemalja izazvala američka revolucija u tehnologiji proizvodnje nafte iz škriljaca, ova nova pretnja obaranju troškova, a time i cene nafte vraća na sto pitanje - jesu li druge OPEC i ne-OPEC države spremne za ovo?

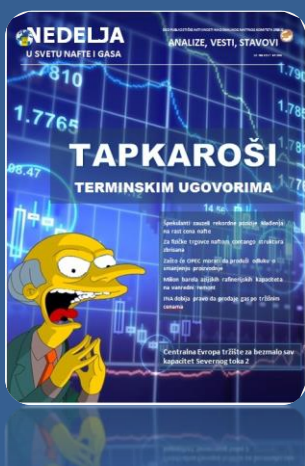
BP: Računajte dugoročno na potisnute cene nafte

LONDON - Globalna potrošnja energije očekuje se da poraste za približno 30 odsto do 2035. godine, ali će isporuke sirove nafte ostati preobilne, ocenjuje britanska naftna kompanija BP u jednom od najcenjenijih svetskih energetske godišnjaka - Energetskom pregledu 2017. Nalaz ekonomskog tima BP-a sugeriše da naftne kompanije moraju računati na dugoročan pritisak poslovanja sa slabim cenama nafte. U izveštaju se navodi da svet raspolaže sa duplo više dostupne sirove nafte, nego što je predviđena potražnja za tom sirovinom od danas do 2050. godine. Rezultat toga biće verovatno „prilično značajan dugoročni pritisak na ograničenje cena nafte,“ kaže Spencer Dale, šef ekonomskog odeljenja BP, suprotno optimizmu koji se od početka godine vratio na tržište nafte, piše **SeekingAlpha**.

Špekulanti zauzeli rekordne pozicije na rast cena nafte

NUJORK - Hedž fondovi su nagomilali nikada obimnija klađenja na rast cena nafte sa rekordnim dugim pozicijama koje odgovaraju iznosu od bezmalo milijardu barela nafte, dok su istovremeno kratke pozicije dostigle tek 111 miliona barela, prenosi u ponedjeljak *Financial Times* podatke dobijene od tržišnih regulatora. Na taj način su ova jednostrana ulaganja dovela spekulativne investitore u posed rekordnih neto dugih pozicija - razlike između klađenja na rast i na pad cena - terminskih ugovora za Brent i WTI naftu od 885 miliona barela zaključno sa 31. januarom.

Ova masivna pozicija u papirima odgovara iznosu od nešto iznad devet dana globalne potrošnje nafte, pa su neki trgovci počeli da upozoravaju da bi cene nafte mogle pasti ako se fondovi odluče da uberu zaradu masovnom prodajom pozicija.

FT, međutim, prenosi da bi ova situacija, gde su

investitori uvećali pozicije u situaciji kada su cene nafte relativno postojane posle rasta s početka godine, **mogla uvesti u priču i velike makro fondove**. Oni ponekad trguju naftnim ugovorima kao hedžingom, odnosno zaštitom od promena cena u drugim sektorima.

Za fizičke trgovce naftom contango struktura zbrisana

LONDON - Za razliku od spekulativnih investitora, fizički trgovci naftom koji su ostvarivali velike profite tokom niskih cena sirovine, tržište postaje „ravno kao palačinka“, poručuje Brian Gilvary finansijski direktor BP-a. On je, tokom analize kvartalnih rezultata ovog naftnog majorsa, objavljene 1. februara, to ilustrovao ne samo rezultatima svoje kompanije, gde je doskora maksimalno profitabilno odeljenje trgovine naftom u poslednja tri meseca 2016. zabeležilo mali gubitak, već i budućim smerom krivulje kretanja cena nafte, koja je u protekle dve godine omogućavala lak, obilan i lagodan profit najvećim svetskim trgovačkim kućama.

Tokom sloma cena, koji je počeo sredinom 2014., zasićenost tržišta barelima odvela je cene na spot tržištima na dole, uz veliki diskont u odnosu na ugovore za kasnije isporuke (contango struktura) omogućavajući trgovcima sa obezbeđenim skladišnim kapacitetima da ih kupuju jeftino, radi kasnije prodaje kada cene porastu. Istu strategiju, uz milijarderska ulaganja, primenili su i neki od vodećih svetskih tzv. nezavisnih naftnih giganta, BP, Shell i Total pre svih. Međutim, sa oporavkom cena na sadašnjih oko 55 dolara, sa 30 dolara u isto vreme pre godinu dana, gotovo da je zbrisala contango strukturu, izravnajući *forward* krivulju spot cena i one u ugovorima za kasnije termine. Tako je ove nedelje šestomesečna projektovana krivulja cena Brent nafte spala na svega jedan dolar po barelu, piše *Financial Times*.

List konstatuje da bi ova situacija mogla sada da preusmeri ravnotežu ka finansijskim trgovcima, odnosno špekulantima. zahtevalo od njih da prodaju spot ugovore uz diskont, pre nego što kupe zamene po višim cenama.

Reuters Kemp, (9.februara): OPEC će produžiti odluku o smanjenju proizvodnje

NUJORK - OPEC će bez sumnje morati da produži odluku o smanjenju proizvodnje nafte i u drugu polovinu ove godine, ako misli da tom strategijom realizuje osnovni cilj balansiranja tržišta, piše *Reutersov* ekspert za ovu oblast **John Kemp** (foto) u analizi dostavljenoj 9.februara i ovom nedeljniku NNKS. On, naime, navodi da je problem u tome što su mnoge od zemalja OPEC i ne-OPEC povećale proizvodnju u drugoj polovini prošle godine, posebno u finalna tri meseca, pred stupanje na snagu dogovora o rezu.

Fenomen spekulativnih kupovina zbunjuje analitičare

LONDON - *Financial Times* ne uspeva da objasni, već samo ukazuje na pojavu jednog notorno spekulativnog fenomena na tržištu nafte prvih nedelja februara - gde su informacije o rastu zaliha u SAD, odmah posle objavljivanja, praćene rastom cena nafte, umesto da bude obrnuto.

Olivier Jakob čelnik švajcarske konsultantske firme Petromatrix ukazuje da na njujorškom robnom tržištu dolazi do obilnih kupovina terminskih ugovora nekih deset minuta po objavljivanju izveštaja informacione službe američkog ministarstva ekonomije EIA. Konkretno, kada je prošle srede u 10.30 am EIA objavila izveštaj (i u njemu podatke o rastu zaliha nafte u SAD), cena WTI pala je šest minuta kasnije na 52,85\$.

Međutim, 10 minuta kasnije, WTI cena za mart skočila je na 53,45\$. Skok je bio posledica kupovina ugovora za ukupno 1,3 miliona barela u jednom minutu - između 10.45 am i 10.46 am, pokazuju podaci *Bloomberga*.

„Jasno je da neko tamo sprovodi definisanu strategiju, ali smo i dalje u (normalnom) rasponu cena jer jake kupovine koje sistematski nastupaju posle objavljivanja (svake srede) nedeljnog izveštaja (EIA) nisu praćene nastavljanjem velikih kupovina u četvrtak i petak,“ napisao je Jakob u odgovoru za *FT*.

Shell podneo plan za zatvaranje čuvenog naftnog polja Brent

LONDON - Royal Dutch Shell je u sredu podneo ministarstvu energije Velike Britanije sveobuhvatan plan i program zatvaranja čuvenog severnomorskog naftnog polja Brent i rasklapanja njegove četiri platforme.

Pozicionirano severno od Šetlandskih ostrva, polje Brent je bilo kamen temeljac britanske naftne i gasne privrede sa udelom od deset odsto u ukupnoj proizvodnji te dve energetske sirovine u Britaniji, odnosno ukupno tri milijarde barela ekvivalenta nafte od kako je otvoreno 1976. Po polju je čak imenovan i brend po kome se određuju cene za dve trećine međunarodno trgovane sirove nafte u svetu. Trenutno je Shell vlasnik polovine polja, dok je druga polovina u vlasništvu firme Esso E&P UK. Kada je polje Brent pronađeno 1971., bilo je jedno od najznačajnijih naftnih i gasnih otkrića u britanskom sektoru Severnog mora. Tada je njegov radni vek procenjen na maksimalno 25 godina. Na radnom vrhuncu 1982. polje je proizvodilo više od pola miliona barela na dan, što je u to vreme bilo dovoljno za podmirenje godišnjih potreba energije za polovinu britanskih domova.

Uvek pruža više od sebe.

Do 6 dinara popusta
na premium ECTO gorivo

Štedi·Nagrađuje·Iznenaduje

Rosnjeft će proširiti svoje poslove trgovine naftom

LONDON - Rosnjeft će proširiti svoje poslove trgovine naftom u skladu sa strategijom ruskog naftnog kolosa da snabdeva svoju rastuću mrežu međunarodnih rafinerija. Rosnjeft je posle uvođenja sankcija SAD odustao 2014. od ponude da kupi poslove trgovine naftom od finansijskog kolosa Morgan Stanley, ali sada želi da proširi svoj sektor koji se bavi poslovima kupovine i prodaje sirove nafte, kaže Didier Casimiro, potpredsednik za downstream kompanije u intervjuu u četvrtak za **Reuters** u Londonu. Kompanija će, pored ostalog, obezbediti dodatne količine tako što će avansno plaćati proizvođačima.

Za razliku od suparnika iz redova nezavisnih naftnih kolosa, vodeći ruski proizvođač zavisi od partnerstava sa trgovačkim kućama u realizaciji svojih poslova izvoza nafte. Trgovci, uključujući Trafiguru i Glencore imaju kratkoročne *offtake* dogovore (sporazum između proizvođača sirovine i kupca sirovine da kupuje ili prodaje delove buduće proizvodnje proizvođača), za šta je bilo koje finansiranje ograničeno sankcijama na rokove ispod 30 dana. U isto vreme, Rosnjeft se nadmeće sa tim partnerima da obezbedi poslove sa drugim proizvođačima kako bi obezbedio naftu za sopstveni trgovački ogranak.

Rosnjeft preko Glencora snabdeva MOL-ove rafinerije

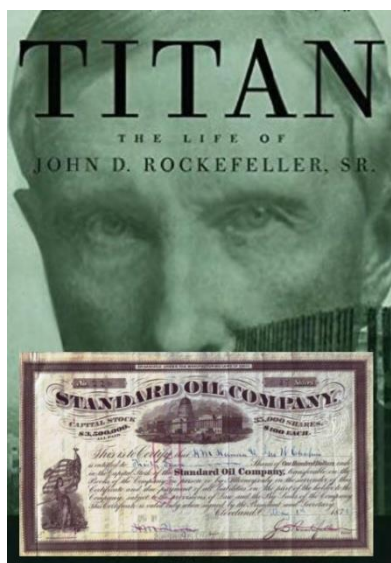
MOSKVA - Najveći ruski proizvođač nafte Rosnjeft počeo je da koristi usluge svog novog suvlasnika - britansko-švajcarske trgovinske kuće Glencore pri isporuci nafte u Mađarsku i Slovačku za potrebe tamošnjih rafinerija mađarske naftne kompanije MOL, kazala su krajem januara za **Reuters** tri neimenovana izvora u industriji. Nafta se isporučuje u rafineriju MOL-a na Dunavu i u njezinu rafineriju u glavnom gradu Slovačke Bratislavi, dodaju izvori.

Indijske firme platile za udele Rosneftovih podfirmi

MOSKVA - Indijske naftne kompanije Oil India, Indian Oil, Bharat Petroresources i ONGC platile su kao strateški investitori u 4. tromesečju 2016. godine 4 milijarde dolara za udele u naftašima Vankorneft i Taas-Jurjak Neftegazodobiča, objavio je Rosnjeft čije su to kćeri firme.

Radi se o proizvođačima nafte, a ukupna vrednost prodatih udela u obe iznosi više od 6 mlrd. dolara, uključujući pomenutih 4 mlrd. dolara, koliko je za njih plaćeno krajem 2016. godine, javlja **TASS**

John D. Rockefeller se prevrće u grobu

NUJORK - Fondacija Rockefeller Brothers, koju vode potomci John-a D. Rockefeller-a, nekada najbogatijeg svetskog naftnog barona, pridružila se Fondu Rockefeller Family u prošle godine pokrenutoj javnoj kampanji protiv kompanije koja im je donela bogatstvo.

U uvodniku, objavljenom početkom februara u **New York Review of Books**, pripadnik pete generacije Rockefeller-a, David Kaiser, piše o saučesništvu ExxonMobil-a u ekološkoj katastrofi pred kojom se nalazi Amerika.

Kaiser se poziva na interna istraživanja Exxon-a u kojima se još početkom 1977. utvrdila i dokazala veza između potrošnje fosilnih goriva i klimatskih promena.

U 1980. jedan od naučnika koji su radili za kompaniju rekao je da će do 1930., ako se ne stave pod kontrolu, emisije ugljendioksida izazvati globalnu katastrofu. Kaiser piše da je do 1988. Exxon - anticipirajući regulativu koja je pripremana – pomoću potplaćenih naučnika vodio kampanju osporavanja konsenzusa o posledicama emisija, do koga je nauka došla.

Centralna Evropa tržište za bezmalo sav kapacitet Severnog toka 2

BERLIN - Centralna Evropa primiće bezmalo sve isporuke iz gasovoda Severni tok 2 – ukupno 55 milijardi kubnih metara godišnje, rečeno je portalu Natural Gas World iz nemačkog operatora gasnog transportnog sistema Gascade – zajedničkog ulaganja ruskog Gasproma i nemačkog BASF-a. Tek mala količina gasa, nekih 4 milijarde kubika godišnje, stići će do gasovoda NEL, izgrađenog za transport gasa iz gasovoda Severni tok 1. Ostalih 51 mlrd m³ biće usmereno u novi 485 kilometara dug dvocevni transmisioni sistem Gascadea, pod imenom Eugal koji će transportovati gas od Greifswalda duž nemačko-češke granice, efektivno bacajući u senku, paralelno projektovanom rutom, postojeći gasovod Opal, kapaciteta 35 mlrd m³, piše NGW. Odatle će gas biti transportovan preko Češke i Slovačke do čvorišta Baumgarten u Austriji. Gascade navodi da je projekat Eugal još u ranim fazama, ali se nada da bi gas krenuo njenim dvema cevima krajem 2019. U ovom trenutku, nekih 87 milijardi kubika gasa iz Severnog toka 1 i 2 predodređeno je da završi u istočnoj Evropi, a svega 23 mlrd m³ na tržište severozapadne Evrope, što ne pokriva ni smanjenje proizvodnje iz holandskog polja Groningen u poslednjih nekoliko godina.

Gasprom 100-procentni vlasnik u projektnoj kompaniji Nord Stream 2 AG

MOSKVA – Gaspromov odbor direktora formalno je 4. februara usvojio odluku o kupovini za 30 miliona evra preostalog udela od 50% u projektnoj kompaniji Nord Stream 2 AG, firme koja razvija projekat Severni tok 2 (NS2). Gasprom je postao vlasnik prvih 50% udela u toj firmi u decembru 2016.

Ta kompanija je formirana za planiranje, izgradnju i korišćenje gasovoda NS2. Poljski antimonopolski regulator je prošle godine uskratio saglasnost za pet zapadnih kompanija Engie, OMV, Shell, Uniper i Wintershall da postanu deoničari NS2.

Rumunija dogodne postaje izvoznik gasa

BUKUREŠT – Kompanija Black Sea Oil & Gas će sredinom 2018. da počne proizvodnju prirodnog gasa iz novih depozita u rumunskim vodama Crnog mora. Tada se očekuje i da Rumunija postane izvoznica prirodnog gasa, rekao je u sredu predsednik nacionalnog energetskeg regulatornog tela ARNE, Nikolae Havrilet. „Počev od iduće godine, novi značajni izvori prirodnog gasa od 4 milijarde kubnih metara godišnje će biti otvoreni u Crnom moru. Lokalni operator i investitori kazali su nam da će od 1.jula 2018. nove strukture početi komercijalnu proizvodnju gasa. Od tog momenta, Rumunija praktično postaje izvoznik (prirodnog gasa), jer će nova struktura doneti višak (proizvodnje) iznad potreba normalne potrošnje (gasa) na domaćem tržištu,“ kazao je Havrilet.

FEBRUAR 2017 - REGION

Hrvatska od koncesije za vađenje nafte i gasa prihodovala svega 1,4 mlrd Kn

ZAGREB - Od 58 naftnih i gasnih polja koje je dala na iskorištavanje Ini i drugim kompanijama, hrvatska država je u tri godine uprihodila samo milijardu i 400 miliona kuna (oko 180 miliona evra), pokazuju najnoviji zvanični podaci. Državne revizije o upravljanju mineralnim sirovinama za 2013., 2014. i 2015. godinu. U izveštaju se samim tim ukazuje na niske naknade koje plaćaju koncesionari na izvorima nafte i gasa.

„Državni ured za reviziju smatra da je naknada od deset odsto tržišne vrednosti pridobijenih ugljovodonika i dalje preniska s obzirom na značajne količine nafte i gasa koje se eksploatišu u Republici Hrvatskoj - navodi se u izveštaju. Istovremeno se pominju primeri u Grčkoj i Sloveniji gde se koncesionarima naplaćuje i do 20 odsto od vrednosti izvađene nafte i gasa, a u Albaniji porez na zaradu od proizvedenih sirovina ide i do 50 odsto, piše **Slobodna Dalmacija**.

List, kao „posebno indikativan“ podatak ističe da je u Mađarskoj naknada za koncesioniranje izvora nafte i gasa 12 odsto, a poseban porez na zaradu od izvađenih sirovina 17 odsto. U Hrvatskoj nema posebnog poreza na profit od koncesije, već firme plaćaju godišnji porez na dobit od 20 odsto, ali iz ukupnog poslovanja, a ne iz prihoda od eksploatacije nafte i gasa kao u Mađarskoj i drugim pomenutim zemljama.

Janaf sklopio ugovore o transportu s MOL-om i Glencore-om

ZAGREB - Jadranski naftovod sklopio je sa mađarskom MOL Grupom ugovore o transportu i skladištenju na Terminalima Omišalj i Sisak za 2017. godinu, dok je sa jednim od najvećih svetskih trgovaca naftom, kompanijom Glencore sklopljen trogodišnji ugovor za skladištenje na Terminalu Omišalj. **SEEBiz**

Hrvatska osporava arbitražu sa MOL-om - sudija u sukobu interesa?

ZAGREB - Premijer Andrej Plenković potvrdio je da je Hrvatska „vrlo dobro potkrepljenim argumentima“ zatražila poništenje arbitražne odluke u slučaju INA-MOL koje je doneo UNICTRAL. Premijer je dodao da se radi pre svega o „procesno-pravnim razlozima“ i izrazio nadu da će sud UN sa sedištem u Švajcarskoj u nekoliko meseci rešiti slučaj u korist Hrvatske.

Novi list saznaje da je jedan od arbitara suda bio u sukobu interesa, što nije prijavljeno ni Hrvatskoj, ni UNICTRAL-u. Stručnjaci su u medijima prethodno konstatovali da su šanse za poništenje UNICTRAL-ove arbitraže minimalni.

Szjijarto: Poslovna saradnja između Hrvatske i MOL-a politički neodrživa

BUDIMPEŠTA - Mađarski ministar spoljnih poslova Peter Szjijarto izjavio je da je u slučaju Hrvatske i MOL-a „normalna poslovna saradnja postala politički neodrživa, pa ne preostaje ništa drugo nego je okončati“.

U intervjuu mađarskom nedeljniku **Figyelo**, Szjijarto je rekao i da je vlada jasno stavila do znanja da će transakcija biti prihvatljiva jedino ako će iznos novca koji se vraća u Mađarsku biti jednak MOL-ovom punom iznosu investiranog kapitala“.

MART 2017 – NAFTA

Super-kompjuteri, nova alatka Big Oil-a

NJUJORK - U toku je trka u korišćenju kompjuterskih sistema spektakularnih performansi radi simulacije rezervoara nafte i prirodnog gasa, u skladu sa strategijom naftnih velikana da, posebno od pada cena nafte, iznalaze dodatne izvore povećanja efikasnosti rada i smanjenja troškova, piše *OilPrice.com*. Industrija se sve više oslanja na najsavremeniju tehnologiju kako bi procenila isplativost ulaganja u otkrivene, ali još neotvorene depozite nafte i gasa. Ovih dana se ExxonMobil pohvalio rekordnim rezultatima postignutim ovom tehnologijom, ostvarivši paralelnu simulaciju depozita pomoću 716.800 procesora, što odgovara upotrebi 22.400 kompjutera sa po 32 procesora. Američki majors navodi da su „hiljadama puta brži“ bili podaci dobijeni ovim putem za modeliranje složenih procesa koji regulišu protok sirove nafte, vode i gasa u različitim rezervoarima, nego upotrebom standardnih simulacija tih depozita.

BP, Eni, Total ne zaostaju za Exxon-om

Britanski kolos BP je još 2013. otvorio u Hjustonu Centar za kompjuter pomoć tehnologije seizmičke tehnologije slikanja proučavao nova polja i utvrđivao način upravljanja depozitima. Ukupna memorija BP-ovog super-kompjutera u to vreme je odgovarala kapacitetima preko 40.000 prosečnih laptop računara korišćenih u naftnoj privredi. Italijanski Eni u svom IT centru visoke performanse razvija modele zasnovane na super-kompjuterima da bi simulirao kretanje ugljovodonika u pukotinama stena i eventualnu proizvodnju iz izvora. Total je prošle godine saopštio da njegov superkompjuter poseduje moć procesuiranja koja odgovara snazi 80.000 laptopova.

Računarstvo u oblaku, Internet stvari, dronovi, inteligentne platforme

Eksperti u ovoj industriji veruju da će jedan od glavnih narednih IT trendova biti primena Računarstva u oblaku (cloud computing), što američki Nacionalni institut za standarde i tehnologiju definiše kao: “Model koji omogućava pogodan pristup ‘po zahtevu’ mreži zajedničke grupe podesivih računarskih resursa (npr. mreža, servera, skladištenja, aplikacija i usluga)

koji se korisniku mogu dostaviti brzo uz minimalan napor upravljanja ili interakcije sa davaocem.

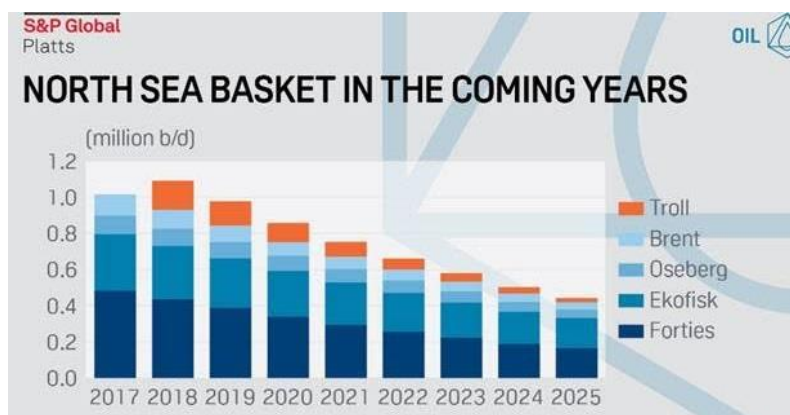
Novost u ovoj godini biće i upotreba Internet stvari (Internet of Things), koji se odnosi na mrežu fizičkih objekata ili „stvari“ sa ugrađenom elektronikom, softverom, sensorima i konektivnošću koji omogućavaju objektima da razmenjuju podatke sa proizvođačem, operaterom i/ili drugim povezanim uređajima (Wikipedia). Dronovi, inteligentne platforme i softveri za otkrivanje pukotina na naftovodima i gasovodima, takođe će obeležiti ovu godinu.

Što se tiče softvera za sektor istraživanja i proizvodnje (E&P), firma Transparency Market Research je u najnovijem izveštaju izračunala da će investicije u ovom sektoru do kraja obuhvatiti godišnje vrednost od bezmalo 15 milijardi dolara, uz stopu godišnjeg rasta od bezmalo 19% do 2024.

Platts dograđuje određivanje cene Brent nafte

LONDON - S&P Global Platts, dopunjuje metodologiju po kojoj određuje cene severnomorskog repera Brent, **Platts** će od januara 2018. godine dodati korpi severnomorskih tipova nafte i onu dobijenu iz polja Troll, čiji je operator norveški Statoil. Trenutno se vrednost ovog najšire korišćenog repera na svetskim naftnim berzama određuje na osnovu cene sirove nafte iz četiri severnomorska polja - Brent, Forties, Oseberg i Ekofisk, kao i na osnovu nekih drugih procena i ugovora. Cena za oko dve trećine globalnih naftnih ugovora određuje se na osnovu repera Brent, piše Platts.

Inače, kada je proizvodnja iz najstarijeg severnomorskog polja Brent počela da opada, Platts je 2002. godine dodao toj korpi Forties, Oseberg, a 2007. i polje Ekofisk.

Shell: Ka čistoj energiji - ili postajemo javni neprijatelji

HJUSTON – Čelnik anglo-holandskog Royal Dutch Shell-a, Ben van Beurden rekao je na redovnoj martovskoj CeraWeek naftnoj konferenciji u Hjustonu da naftna i gasna industrija rizikuju da izgube podršku javnosti ukoliko ne ostvare napredak u tranziciji sa fosilnih izvora na čistiju energiju. Van Beurden je, doduše, naglasio da će ova tranzicija potrajati decenijama i morati biti praćena vladinim merama, uključujući oporezivanjem CO2.

Statoil smanjuje emisije CO2 za 20%

OSLO – Norveški Statoil u svom novom planu klimatske politike uvodi novi cilj smanjenja emisija CO2 za 20 odsto do 2030. po barelu (159 litara) proizvedene nafte, odnosno ekvivalentno gasa, odnosno sa deset kilograma na osam kilograma – osetno ispod proseka u ovoj industriji, piše portal oglinks.news.

Exxon se okreće više naftnim škrljicama

HJUSTON - Exxon Mobil na godišnjem „analitičkom danu“ u sredi nije najavio veći zaokret u strategiji, ali je berza dobro reagovala na objavljivanje ambicioznih investicionih planova najveće američke i svetske nezavisne naftne kompanije, posebno u oblasti naftnih škrljaca u SAD, gde je ovaj kolos zakasneli igrač, piše New York Times. Novi CEO Exxon-a, Darren Woods rekao je tokom prezentacije na

Njujorškoj robnoj berzi (Foto AP: Woods, drugi s desna) da će američki škrljci apsorbovati polovinu ukupnog dela budžeta namenjenog bušenju u 2018., uz procenu rasta proizvodnje iz tog nekonvencionalnog sektora od 20% godišnje do 2025.

„Bumerang-efekat“ smanjenja troškova proizvodnje nafte

HJUSTON - Naftne kompanije redom su se pohvalile na redovnom martovskom CERAWEEK energetskom samitu u Hjustonu o stepenu u kome su u protekle dve godine uspeli da spuste svoje ravnotežne (break-even) cene proizvodnje iz čega **Bloomberg** izvlači konstataciju da bi takav trend mogao da zaustavi rast cena sirove nafte na blizak i srednji rok. „Svi spuštaju svoje break-even cene“, kaže Deborah Byers, šef sektora za američku naftu u konsultantskoj firmi Ernst & Young. „Ne radi se samo o ‘škriljnim’ kompanijama; to su svi, od proizvođača iz dubokog podmorja do konvencionalnih,“ dodaje ona. Statoil se posebno izdvaja izvanrednim poboljšanjem svoje troškovne strukture. Ravnotežna cena norveške kompanije smanjena je sa 70 dolara po barelu na „osetno ispod“ 30 dolara.

Neki od govornika na hjustonskom reprezentativnom skupu tvrdili su da u nekim novim projektima, vezanim za postojeću opremu i infrastrukturu, mogu izbeći gubitke i sa cenom nafte od 12 dolara.

U čemu je problem?

Problem na koji ukazuju sagovornici **Bloomberga** je, naime, u tome što smanjenjem cene proizvodnje barela kompanije za toliko za iste pare kao ranije mogu proizvesti više nafte i time ponovo poremetiti ravnotežu ponude i potražnje ove sirovine, što najbolje ilustruje tempo rasta proizvodnje američke nafte iz škriljaca kada se cena barela vratila na nivo od 50 dolara.

Prema analizi konsultanta **Rystad Energy**, proizvođači iz američkih uljanih škriljaca su od 2014. do 2016. uspeli da smanje svoje ravnotežne cene za 46%.

Pad cena usluga

Deo ovih rezultata leži i u činjenici da su cene naftnih usluga drastično pale u prethodne dve godine, ali su panelisti u Hjustonu rekli da je najvećim delom to rezultat efikasnijeg rada i re-inženjeringa.

Shell, na primer, kaže da je oborio troškove proizvodnje iz svojih dubokih offshore izvora za 50% u prvom redu zbog toga što sada koristi samo četiri standarda za dizajn izvora širom sveta, u poređenju sa tucetom upotrebljavanim do 2014. Sa padom tih troškova, Shell je odlučio da otvori projekat razvoja polja Kaikas u

Meksičkom zalivu (foto), prvom u velikim dubinama posle više od dve godine. Ovo polje će donositi Shell-u zaradu i sa cenom nafte od 40%, pošto je uspeo da smanji planirane troškove za 50%, piše **Bloomberg**.

Total sa 10 projekata, BP više nego ikada

Francuski Total je na skupu u Hjustonu najavio da će odobriti deset velikih projekata u naredne dve i po godine, dok je prvi čovek BP-a rekao u Hjustonu da će zahvaljujući stezanju troškove strukture kompanija ove godine otvoriti više projekata nego ikada od kako postoji.

BP-u kroz pet godina dovoljna cena nafte i od 35 dolara

LONDON - Britanski naftni majors, BP **saopštio** je da će mu 2021. biti dovoljna cena barela nafte od 35 do 40 dolara da pokrije troškove ulaganja i isplati dividende akcionarima. Ove godine, ta „ravnotežna“ (break-even) cena za kompaniju iznosi 60 dolara. Ovaj cenovni nivo za održavanje poslovne ravnoteže BP će spustiti uz obim kapitalnih ulaganja od maksimalno 17 milijardi dolara godišnje, saopšteno je iz kompanije.

BP namerava da uveća proizvodnju korakom od pet odsto godišnje do 2021. i planira povraćaj uložениh sredstava ritmom do 10 odsto godišnje.

Zemlje OPEC-a prebacuju strategiju na tržište derivata nafte

DOHA – Zemlje OPEC-a prebacuju svoju bitku za tržište na downstream sektor, piše portal *The Fuse*.

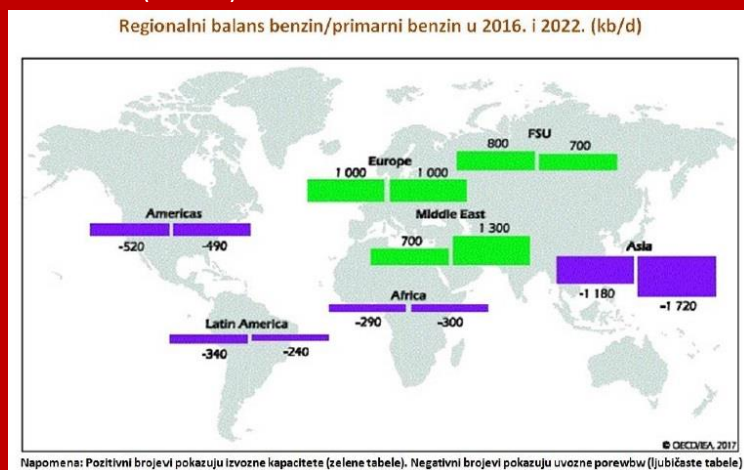

Niz članica izvoznog naftnog kartela gradi rafinerijske osnove koje će biti baza za izvoz naftnih derivata na svetsko tržište, što bi im ujedno

nadoknadio prihod izgubljen zbog reza u proizvodnji nafte i konstantno niskih cena ove sirovine. Činjenica je da su veliki proizvođači nafte pre kraha cena planirali gradnju izvoznih rafinerija, ali su u međuvremenu uslovi nastali na tržištu podstakli najveće od njih na dodatan proboj u sve konkurentnije međunarodno tržište derivata nafte.

Najsvežiji primer su Saudijska Arabija i UAE koji su uvećali svoje prodaje rafinerijskih proizvoda za masivnih 25% prošlog meseca, paralelno sa smanjenjem proizvodnje sirovine. Inače izvoz naftnih derivata na međunarodno tržište ne podleže OPEC-ovom sistemu kvota. U narednih pet godina, biće izgrađeno nekih 2,8 miliona barela kapaciteta dnevne prerade nafte na Bliskom istoku, pokazuju podaci IEA. Tržišta za dodatnu ponudu goriva su najbrže rastuće ekonomije u azijsko-pacifičkom regionu, kao i Evropa, gde su rafinerijski kapaciteti suženi zbog sve manje ekonomske računice.

Nove rafinerije dolaze povrh trenutno visokog viška rafinerijskih kapaciteta u regionu, pa će kroz pet godina Bliski istok raspolagati a viškom od 1,3 miliona barela na dan u benzinu i primarnom benzinu, uz sličnu situaciju sa dizelom i kerozinom (Tabela).

OPEC - 66,5 mlrd dolara u rafinerije

LONDON - Članice OPEC-a moraju da investiraju 66.5 milijardi dolara do 2021. godine kako bi uvećale i dogradile svoje rafinerijske kapacitete na 13,3 miliona barela dnevne (mb/d) prerade za potrebe svojih unutrašnjih tržišta, objavila je firma Chineme Okafor. Zaključno sa martom, 13 članica OPEC raspolažu sa 12,6 mb/d kapaciteta u svojim rafinerijama, ali se istovremeno koristi 10,8 mb/d, delom zbog zastarelih kapaciteta.

BP nema nameru da investira u nove rafinerije, naprotiv

LONDON – Britanski gigant BP planira da proda deo rafinerijskih kapaciteta uprkos uvećanju proizvodnje sirove nafte i da se usmeri na modernizaciju postojećih poslova uz proširenje mreže benzinskih stanica. „Prerada sirove nafte u goriva godinama je problematično dete ove industrije, suočeno sa kolebljivim maržama, kao i konkurencijom modernih rafinerija sagrađenih u Kini, Indiji i na Bliskom istoku, kazao je za *Reuters* šef sektora za preradu nafte ove grupacije (na slici dole).

„Hoćemo li investirati u nove green field rafinerije u BP-u? Verovatno ne,“ kaže Tufan Erginbilgic.

Problem dopunjuje nadolazak sve efikasnijih automobila, aviona i grejanja, oštriji standardi brodskih goriva, rast elektromobila i generalno usporeni rast potrošnje goriva,“ pojašnjava on. BP je od 2000. prodao ili prenamenio 16 rafinerija i danas je vlasnik ili suvlasnik u 11 rafinerija i 17 petrohemijskih kombinata.

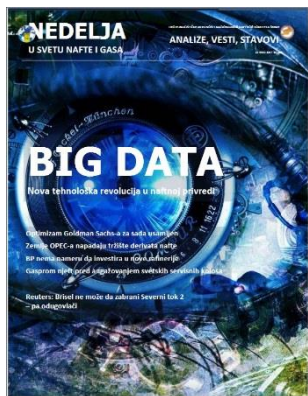
Big Data - novi tehnološki proboj u naftnoj privredi

HJUSTON – Naftna i gasna privreda okreću se automatizaciji i digitalizaciji kako bi uvećali efikasnosti i to već daje rezultate, piše specijalizovana publikacija *NorthAmOil* rezimirajući ono što je bila jedna od glavnih tema na martovskom reprezentativnom forumu CERAWEEK u Hjustonu.

Nove opcije u svim segmentima - neminovnost

Upotpunjujući ovom temom prethodni tekst u NEDELJI, o uvođenju robotizacije u proces bušenja nafte, dobija se prilično jasna slika da vodeće svetske naftne kompanije dugoročno računaju na cenovnu osnovu koja od njih zahteva nove opcije u svim segmentima – i tu se vidljivo ističe automatizacija.

Predsedavajući skupa u Hjustonu i jedan od svetskih autoriteta kada se radi o analizi dugoročnih pravaca kretanja naftne privrede, Daniel Yergin, istakao je da će tzv. „Big Data“ postati novi tehnološki proboj u ovom industriji, posle revolucionarnih pomaka u načinu proizvodnje nafte iz škriljaca u SAD.

Predstavnik firme Emerson, koja u ovoj oblasti savetuje naftne gigante kaže: „Mi smo fokusirani na tri stvari. Prva je eliminisanje (broja zaposlenih) ili automatizacija rada. Druga je smanjenje složenosti projekta. Tokom perioda visokih cena nafte trend je bio na prilagođavanju, da bi se

sada išlo na promene u pravcu standardizacije. Treće područje na kome smo radili je smanjenje posledica promena u kasnijoj fazi projekta, što će se uvek događati. Mi po pravilu to završavamo, gledano iz ugla automatizacije, u kritičnoj fazi puštanja projekta u rad.“ Generalno posmatrano ove tehnološke promene donele su kompanijama smanjenje ukupnih instaliranih troškova od 30-40%.

Benefiti automatizacije i drugih tehnologija mogu se proširiti u faze znatno pre kapitalnog investiranja u projekat. Glavni strateški menadžer Emersona, Peter Zornio navodi senzore, kontrolne ventile i softver aplikacije koje zajedno mogu doprineti boljoj operativnoj odluci jednom kada projekat krene.

Ništa bez podataka u realnom vremenu

„Vi ništa ne možete da uradite ako ne zamenite periodične podatke sa pouzdanim digitalnim podacima u realnom vremenu. Kada se takvi senzori instaliraju, podatke možemo zajedno sabrati i eliminisati potrebu za ljudima da dežuraju i nadgledaju na naftnim poljima,“ kaže Zornio.

Big Data je najčešće definisan kao relativno nov pojam (termin nastao 2008.), koji predstavlja podatke takve količine da prevazilaze mogućnosti standardno korišćenog softvera za skladištenje, obradu i upravljanje njima.

„Drugo,“ dodaje on, „mi smo postavili kontrolne uređaje na separatorima, ventilima i pumpama, pa smo sklonili ljude i automatizacijom postigli bolji rad i veću proizvodnju. Onda smo postavili senzore da nadgledaju opremu, a ne samo proces rada. To obuhvata, na primer, praćenje vibriranja pumpi, koroziju i prisustvo opasnih gasova.“ Svi ti podaci stižu u objedinjen operacioni centar i predstavljaju jaku, pouzdanu osnovu za smanjenje troškova i povećanje proizvodnje.

Zornio ukazuje i na dodatni benefit digitalizacije – usled moguće posledice odlaska najiskusnijeg kadra iz ove grane privrede – jer mogućnost obrade i procesuiranja podataka na daljinu umesto direktno sa polja, može omogućiti honorarno angažovanje ovih eksperata u penziji radi analize podataka.

Troškovi naftnih kolosa uvećani 66% od 2011. - tvrdi Apex

ŠARLOT, SAD - Prema podacima konsultantske firme Apex Consulting, najveće svetske nezavisne naftne kompanije i dalje troše „osetno više“ za razvoj i proizvodnju nafte nego što je to bio slučaj pre zaokreta cena ove sirovine na dole. Apex do ove konstatacije dolazi tako što je objedinio indekse koji mere pritisak, odnosno teret troškova kompanija ExxonMobil, Royal Dutch Shell, Chevron, Eni, Total i ConocoPhillips. Apex je zaključio da su naftni super kolosi potrošili 66 odsto više na ime razvojnih troškova u 2015. nego što je to bio slučaj u 2011. godini, uprkos dostignućima u oblasti poboljšanja efektivnosti poslovanja.

Međutim, treba naglasiti da se ovde radi samo o „troškovima razvoja“, koji predstavljaju tek nešto preko polovine ukupnih troškova kompanija. Ovaj iznos naime isključuje troškove istraživanja, kao i ulaganja u postojeće poslove. Stoga je ravnotežna (breakeven) cena zapravo nešto veća, prenosi **O&GLinks**. Portal navodi da su super-naftaši u složenoj situaciji. S jedne strane oni nastoje da smanje ulaganja kako bi učvrstili finansije i servisirali masivna dugovanja nagomilana u poslednjih par godina. S druge strane, njihove rezerve ugljovodonika će se smanjiti ako ih u međuvremenu ne nadomeste. Exxon je, tako, u 2015. uspeo da nadomesti tek 67% te godine proizvedene nafte. Apex, osim toga, ukazuje na neizbežni rast tarifa naftnih uslužnih firmi, sa rastom ulaganja u upstream.

Upozorenje Halida al Faliha

HJUSTON - Saudijski ministar energije upozorio je ove nedelje investitore da ne očekuju da će Rijad i OPEC iracionalno slediti strategiju smanjenja proizvodnje, da bi njima ustupili tako izgubljen prostor na tržištu. „Saudijska Arabija neće dozvoliti da je drugi iskoriste“, rekao je Halid al Falih na CERAWEEK energetskom samitu naftne privrede u Hjustonu. „Moje kolege su to privatno čule, a ja sada to javno kažem,“ naglasio je on.

Gasprom njeft obara rekord u visini dividende

MOSKVA - Dividende za obične akcije Gasprom njefta za 2016. godinu mogle bi da porastu za 1,7 puta, na 11 rubalja po jedinici, saopštio je Aleksej Jankevič, zamenik generalnog direktora za

ekonomiku i finansije u martu na investicionom skupu u Singapuru. „Mi očekujemo da isplate (dividendi) dostignu najveći ikada registrovan nivo,“ rekao je on.

OMV prodao Petrol Ofisi Vitolu za 1,37 milijardi evra

ANKARA - Austrijska energetska grupacija OMV prodala je tursku naftnu distributivnu kompaniju Petrol Ofisi jednom od najvećih svetskih nezavisnih trgovaca naftom, kompaniji Vitol za 1,37 milijardi evra. OMV je pre par godina najavio prodaju turske kompanije, u okviru strategije rasterećenja firme od „ne-temeljnih aktiva“, u cilju poboljšanja svoje finansijske stabilnosti. .

Maloprodajna mreža Petrol Ofisija, sa 1.785 benzinskih stanica, najveća je na tržištu Turske i ujedno najveći snabdevač maziva u zemlji. Međutim, prinos na tržištu maloprodaje u Turskoj je prenizak, delom i zato što cenu goriva određuje državni regulator.

У НАЈБОЉЕМ ИНТЕРЕСУ СРПСКЕ ПРИВРЕДЕ

Привредна комора Србије је независна, савремена и одговорна небуџетска институција, национална асоцијација свих српских привредника која своју традицију, искуство, знање и стручност ставља у службу најбољег интереса својих чланица и српске привреде.

Били смо и остаћемо одговоран партнер и подршка вашем пословању кроз услуге пословног информисања и саветовања, издавања докумената и сертификата, унапређења економске сарадње са иностранством, независног суђења и арбитраже, едукације, као и заступања, заштите и промоције интереса наше привреде у земљи и свету.

OMV kupuje udeo u jednom od najvećih ruskih polja prirodnog gasa

MOSKVA - OMV je dogovorio da za 1,75 milijardi evra kupi od kompanije Uniper 25 odsto udela u zapadno-sibirskom gasnom polju Južno Ruskoje - jednom od najvećih u Rusiji. Transakcija bi trebalo da se zaključi do kraja godine i bude efektivna od 1. januara 2018., saopšteno je u ponedeljak iz austrijske kompanije, prenosi **New Europe**.

„Akvizicija će stvoriti novo temeljno područje, Rusiju, u našem upstream portfelju, dodajući (ukupnoj proizvodnji OMV-a) ekvivalent od 100.000 barela nafte dnevno,“ rekao je u ponedeljak generalni direktor austrijske kompanije Rainer Seele. Sa ovim će ukupna proizvodnja OMV-a dostići preko 400.000 barela ekvivalenta nafte na dan, dodao je on.

Južno Ruskoje trenutno može da proizvodi godišnje do 25 milijardi kubnih metara gasa, sa radnim vekom do 2043. godine. Gas iz tog polja napaja gasovod Severni tok, projekat u kome je OMV jedan od partnera ruskom Gaspromu.

Do kraja godine počinje izgradnja gasovoda BRUA

BUKUREŠT - Radovi na izgradnji gasovoda BRUA (Bugarska - Rumunija - Mađarska - Austrija) počće krajem 2017. godine, objavilo je rumunsko Ministarstvo energetike. Planirano je da gasovod bude gotov do kraja 2019. kako bi 2020. bio pušten u redovan rad. Te godine će američki ExxonMobil i rumunski OMV Petrom početi komercijalnu proizvodnju iz gasnih polja u Crnom moru. Taj projekat je od ključnog značaja za Rumuniju, jer će otvoriti vrata početku izvoza rumunskog gasa u Bugarsku, Mađarsku i Austriju. Trasa gasovoda BRUA kroz Rumuniju iznosiće 550 km, a krak prema Bugarskoj će biti kapaciteta 1,5 mlrd. m³ godišnje, dok će ogranak prema Mađarskoj imati tranzitni kapacitet 4,4 mlrd. m³ godišnje, javlja rumunski portal **Energy World Magazine**.

Brisel: Na uvid planirane međuvladine energetske ugovore

STRAZBUR - Poslanici Evropskog parlamenta usvojili su na sednici 2. marta pravila koja zahtevaju od zemalja Evropske unije da obaveste Evropsku komisiju o planovima za pregovore o snabdevanju energijom sa trećim zemljama, pre nego što ih započnu.

Prema neformalnom dogovoru Parlamenta i Saveta Evrope iz decembra 2016., od zemalja članica je traženo da pismeno obaveste Evropsku komisiju pre nego što počnu pregovore o međuvladinim ugovorima o snabdevanju energijom iz trećih zemalja.

Prema važećim propisima, od zemalja članica se zahteva da dostave Komisiji te dogovore na uvid samo posle njihovog sklapanja piše **New Europe**.

Najveći svetski kupci LNG-a formirali „uvozni kartel“

SEUL – Najveći svetski kupci utečnjelog prirodnog gasa (LNG), svi iz Azije, udružuju se klubaški kako bi obezbedili što elastičnije ugovore o snabdevanju ovim energentom, taktikom kojom prebacuju snagu aktera na ovom sve prezadicijenijem tržištu ponudom LNG-a, sa proizvođača na potrošače, piše **Reuters**.

Korea Gas Corp (KOGAS) saopštio je da je sredinom marta potpisao memorandum o razumevanju sa japanskom kompanijom JERA i kineskim China National Offshore Oil Corp (CNOOC). Dogovoreno je da razmenjuju informacije i „sarađuju u zajedničkim nabavkama LNG-a.“ Te tri kompanije zajedno uvoze čak trećinu globalne proizvodnje LNG-a, što im daje jaku poziciju da se udruženi suprotstave restriktivnim klauzulama iz ugovora

Brisel i Gazprom na pragu zatvaranja spora

BRISSEL - Evropska komisija (EK) je 13. marta napravila korak prema zatvaranju antimonopolskog slučaja koji vodi protiv Gasproma. Komesarka za zaštitu tržišne konkurencije Margrete Vestager kazala je da je ruski monopolista osigurao „obećavajuća“ rešenja vezana za njegov uticaj na tržište gasa u srednjoj i istočnoj Evropi. „Verujemo da će Gaspromovi ustupci obezbediti slobodan tok gasa u Centralnoj i Istočnoj Evropi, po konkurentnim cenama... Oni pomažu boljoj integraciji tržišta prirodnog gasa u regionu,“ konstatovala je Vestager.

Gasprom se obavezao (1) da će ukloniti prepreke za prekograničnu preprodaju gasa, (2) garantovaće tržišne cene u regionu i (3) neće koristiti svoju tržišnu poziciju da bi nametao uslove operatorima gasne infrastrukture.

EK je pozvala sve zainteresovane strane, što se prvenstveno odnosi na države gasne kompanije, da do 4. maja pošalju svoje komentare na Gaspromov predlog - publikovan na portalu Komisije, europa.eu. Obaveze Gasproma postaće zakonski mandatorne ako se posle ovih javnih konsultacija Brisela sa zainteresovanim stranama, potvrdi procena komesarke Vestager da su obećanja ruske kompanije dovoljna da osiguraju nesmetan protok prirodnog gasa u srednju i istočnu Evropu po normalnoj ceni. Ako Gazprom obećano i dogovoreno ne ispoštuje rizikovaće enormnu kaznu do 10% vrednosti godišnjeg prometa koji je 2015. iznosio skoro 83 milijarde evra.

Postupak pokrenut pre dve godine

EU je postupak protiv Gasproma pokrenula aprila 2015. godine. Evropska komisija je tada optužila tog energetskog giganta da nameće zabrane izvoza i odredbe kojima korišćenje kupljenog gasa ograničava na samo jednu teritoriju. U ovom slučaju radi se o tržištima osam zemalja-članica EU: Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Mađarskoj, Letoniji, Litvaniji, Poljskoj i Slovačkoj.

MART 2017 - REGION

Bloomberg: Hrvatskoj će trebati godine da re-nacionalizuje Inu

ZAGREB - Hrvatskoj će, u najboljem slučaju, trebati godine da otkupi MOL-ov udeo u naftnoj kompaniji INA, smatraju analitičari, koji dovode u sumnju realnost još maglovitog finansijskog plana premijera Andreja Plenkovića. Do istog zaključka dolazi i istraživanje koje je sproveo **Bloomberg**.

Osam od deset analitičara u Zagrebu i Budimpešti smatraju da je Vlada RH najverovatniji kupac Molovog udela, ali tek svaki četvrti misli da se kupovina može izvršiti u roku od godinu dana. Čak trećina analitičara ocenjuje da Vlada neće uspeti da prikupi potreban novac za otkup 49-procentnog udela mađarskog suvlasnika.

David Sandor, analitičar KBC-a procenjuje MOL-ov ulog između 2 i 2,5 milijarde dolara, uzimajući u obzir početnu cenu i dosadašnje investicije. INA ima tržišnu kapitalizaciju od 31 milijardu kuna (4,4 milijardi dolara), a na zagrebačkoj berzi slabo je likvidna sa samo 6 odsto akcija u slobodnom opticaju. "Obe firme imale bi koristi od takvog posla, jer dosadašnje ulaganje u Inu nije dalo dovoljan povrat", kaže Sandor.

Crna Gora potpisala ugovor o istraživanju sa grčkim Energeanom

PODGORICA - Crna Gora je u 15. marta potpisala ugovor o koncesiji za proizvodnju i istraživanje nafte i gasa u dva offshore bloka od obale Bara sa grčkom kompanijom Energean Oil&Gas, kojom je okončan i prvi tender za eksploataciju crnogorskog podmorja. Ministarka ekonomije Crne Gore Dragica Sekulić najavila je drugi tender za početak 2019.

Evropska komisija odobrila Petrolovo preuzimanje Geoplina

BRISEL - Evropska komisija odobrila je 12. marta slovenačkom naftnom distributeru Petrolu preuzimanje tamošnjeg snabdevača prirodnim gasom Geoplina, prenosi **New Europe**.

Prema stavu EK, preuzimanje neće uticati na konkurenciju na slovenačkom tržištu gasa.

MOL
KVALITET
O KOM SE PRIČA

OMV Petrom i ExxonMobil odustali od crnomorske koncesije

BUKUREŠT –Rumunski OMV Petrom i američki ExxonMobil odustaju od 'offshore' naftne koncesije Midia Deep u Crnom moru. Koncesiju su 2014. godine preuzeli od britanske firme Sterling Resources, a odluka o izlasku iz projekta je doneta pošto istraživanja nisu otkrila značajnije komercijalne rezerve ugljovodonika. Konzorcijum će se fokusirati na svoj glavni 'offshore' projekat u Rumuniji, razvoj koncesije Neptun Deep, u koji su od 2008. godine investirali ukupno 1,5 mlrd. dolara, prenosi portal **Energy World Magazine**

Financial Times:

Informativna asimetrija remeti tržište nafte

LONDON - Najveći problem OPEC-a što u njegovom rovovskom ratu sa američkim škripljcima niko uistinu ne može znati ko pobeđuje, komentariše 3.aprila *Financial Times*. List konstatuje da, posle četiri meseca od bučno najavljene „pobede“ naftnog kartela u strategiji reza proizvodnje, sirova nafta i dalje ostaje zakucana blizu 50 dolara barel.

Neprihvatljivo visok uticaj podataka iz SAD

Problem za OPEC nije samo izazvan oživljavanjem proizvodnje američke nafte iz škripljaca, koja je gurnula zalihe sirovine u SAD na rekordne nivoe, već „informativnom asimetrijom“, koja sugeriše i predstavlja trgovcima faktor SAD u neprihvatljivo visokom značaju.

SAD su jedina zemlja koja slobodno distribuira informacije u realnom vremenu o stanju svojih zaliha nafte, zbog čega je vlada, posle prvog arapskog naftnog embarga, i formirala agenciju EIA. Nedeljni i mesečni izveštaji koje objavljuje EIA godinama služe trgovcima kao zvezda vodilja u tumaranju za podacima po ovom izrazito netransparentnom tržištu.

Međutim, sa rastom američke proizvodnje ta zemlja postaje manje zavisna od uvozne nafte, pa usmeravanje na podatke EIA može da prikrije realnost koja pogađa naftno tržište, posebno na račun brzo rastućih ekonomija Kine i Indije. Veliki trgovci naftom se stoga okreću kompanijama koje preko satelitske tehnologije, prateći kretanje komercijalnih tankera, nastoje da im servisiraju tzv. in-hour podatke o stanju na tržištu.

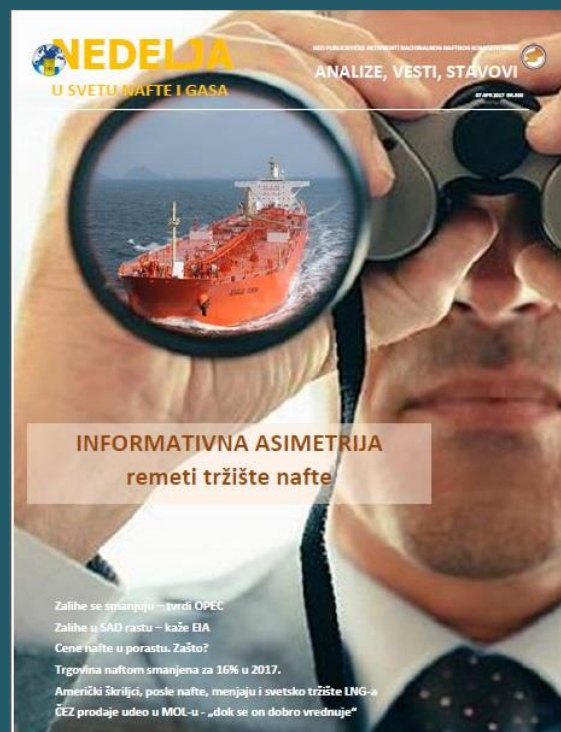
Fenomen kompanija za praćenje naftnih tankera

Na osnovu nove tehnologije, rastući broj kompanije za praćenje transporta nafte tankerima, mogu trgovcima da pruže podatke ne samo o tome gde nafta ide, već i da predviđaju kako će kretanja odvijati u budućnosti. Oni priznaju da novi posao i dalje zahteva ljudski element da prati i razume broje dobijene algoritmatskim računicama, ali je izvesno da osoblje sa durbinima na obalama naftnih terminala članica OPEC-a može polako da ide u istoriju, konstatuje FT.

Glencore prodaje svoje poslove skladištenja

LONDON – Jedan od vodećih svetskih trgovaca naftom, Glencore, rešio je da proda 51% svojih poslova skladištenja naftnih proizvoda u svetu i u logističkom biznisu. Kupac je za 775 miliona dolara HNA Innovation Finance Group.

Reuters primećuje da se na slične poteze odlučuju i Glencore-ovi rivali, jer period cvetanja poslova skladištenja nafte pokazuje znake približavanja kraju.

IEA: Posle 2020. snabdevanje sveta naftom biće nedovoljno, ako ...

PARIZ - Ako uskoro ne budu pokrenuti novi projekti, globalno snabdevanje naftom moglo bi biti nedovoljno da zadovolji potrebe potražnje posle 2020., što nosi rizik oštrog rasta cena te ključne energetske sirovine, ocenili su eksperti Međunarodne agencije za energiju (IEA) u svom u aprilu objavljenom pregledu tržišta nafte za narednih pet godina.

Situacija na svetskom tržištu za naredne tri godine deluje „komotno“ što se odnosi ova dva fundamentalna parametra tiče, ali na osnovu raspoloživog pregleda investicija u upstream, IEA u svom novom izdanju Nafta 2017 (Oil 2017) - ranije poznatom pod imenom - Srednjoročni pregled naftnog tržišta (Medium-Term Oil Market Report), konstatuje da će posle toga biti „osetno smanjena“ ponuda.

Kretanja na strani potražnje i ponude ukazuju na stegnuto tržište, sa rezervnim proizvodnim kapacitetima koji će 2022. pasti na najniži nivo u poslednjih 14 godina (Vidi Tabelu 1).

Rast u SAD, Kanadi, Brazilu - pad u Nigeriji, Alžiru, Venecueli

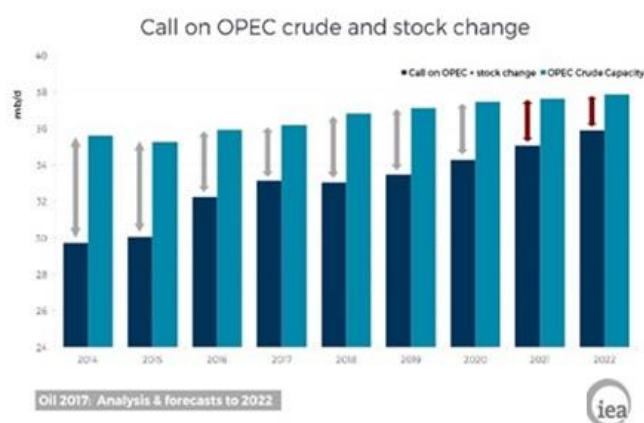
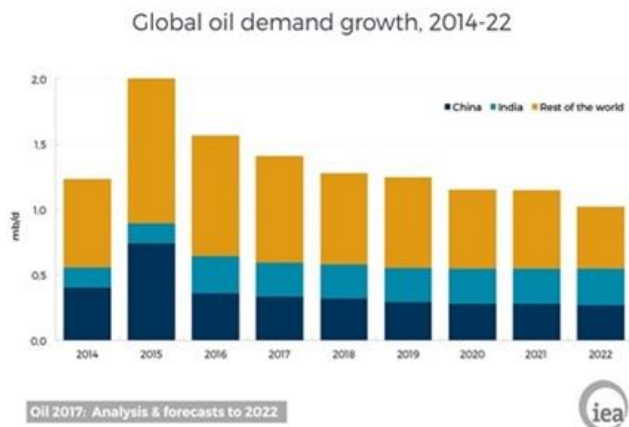
U narednih nekoliko godina, snabdevanje naftom će beležiti rast u SAD, Kanadi, Brazilu i drugim zemljama proizvođačima, pri čemu će najveći doprinos doneti američka nafta. IEA očekuje da proizvodnja američke lake nafte iz škrljaca (LTO) poraste za 1,4 miliona barela na dan (mb/d) „ako cene ostanu na oko 60 dolara za barel.“ Međutim, globalno posmatrano, rast ponude će se zaustaviti 2020., ukoliko trend rekordnog pada investicija iz 2015. i 2016. ne bude preokrenut, navodi IEA.

Potražnja nafte porašće u narednih pet godina i preći do 2022. simboličnu granicu od 100 mb/d. Zemlje u razvoju, dominantno one u Aziji, će zahvatiti gro te povećane potražnje, sa otprilike sedam od svakih deset dodatnih barela potrošenih u svetu. Do tada će potrošnja sirove nafte u Indiji prevazići onu u Kini, navodi IEA.

Unutar zemalja OPEC (Tabela 2), najveći deo nove proizvodnje doći će od strane velikih low-cost proizvođača sa Bliskog istoka, preciznije iz Iraka, Irana i Ujedinjenih arapskih emirata. Drugi proizvođači, poput Nigerije, Alžira i Venecuele zabeležiće pad proizvodnje. IEA, s druge strane, za Rusiju progovira stabilnu proizvodnju tokom narednih pet godina.

Tabela 1

Tabela 2

Dilema za majorse: Kojim tempom ulagati u obnovu rezervi nafte?

LONDON - Sa procesom obnavljanja cena nafte, naftni velikani su suočeni sa dilemom - kojom bi brzinom trebalo da obnove svoje potrošene rezerve? Da li prebrzo u tom procesu, uz rizik da prevelika ulaganja ne dobiju adekvatnu stopu povrata, ili ići presporo pa rizikovati da suparnici zauzmu bolje pozicije i otmu deo tržišta ako cene nafte porastu, analizira 12. aprila **Reuters**.

Prema analizama agencije, životni vek rezervi majorsa smanjen je kompanijama Exxon Mobil, Shell, Total i Statoil, dok su BP i Eni zabeležili blago uvećanje svog rezervnog potencijala. Što se tiče najveće svetske javno izlistane naftne kompanije, američkog Exxon-a, vek njegovih rezervi pao je na 13 godina, najniže od 1997., a pošto je kompanija odlučila da otpiše svoje poslove u kanadskim naftnim peščarama. Shell-ove rezerve su na najnižem nivou od 2008., uprkos kupovine rivalske kompanije BG, prošle godine.

Reuters konstatuje da bi nekada ovakvi rezultati izazvali alarm kod akcionara, ali su oni sada složni da je neophodno odbraniti redovnu isplatu dividendi, pa savetuju oprez. Razlog tome je što zbog rasta proizvodnje iz naftnih škriljaca, uz uvećanje udela obnovljivih izvora energije u potrošnji, naftni majorsi treba da izbegavaju skladištenje velikih količina nafte u podzemlju koja možda neće ni biti u prilici da se proizvede i potroši.

Rohan Murphy, analitičar u Allianz Global Investors, koja ima udele u nizu najvećih naftnih kompanija, smatra da je životni vek rezervi od osam do deset godina „prilično zdrav nivo“. Sa time se slaže i Jonathan Waghorn, ko-menadžer energetske fonda u Guinness Asset Management: „Fokus je na rezanju troškova i obezbeđenju novčanih tokova kako bi oni opstali u budućnosti.“

Da bi nadomestili manjkove, kompanije treba da kupe druge naftne proizvođače, ili sklapaju ugovore o podeli proizvodnje sa zemljama koje imaju velike rezerve, smatra analitičar banke Morgan Stanley, Martijn Rats.

U 2016. tri puta više potrošeno od otkrivenog

Tokom prošle godine otkriveno je svega 10 milijardi barela nafte, ili trećina od količine potrošene u svetu, pokazuju podaci norveške konsultantske firme **Rystad Energy**. Od 2010. manje od dve milijarde barela nafte pronalazile su najveće svetske nezavisne naftne kompanije, pa bi za sedam do osam godina na strani ponude mogao da se pojavi manjak od dva miliona barela nafte dnevno, upozoreno je iz Rystada.

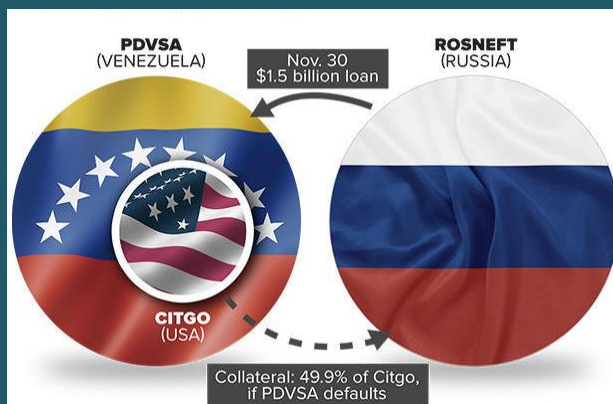
Neviđene razmere procesa gašenja naftnih polja na Severnom moru

LONDON - Svet do danas nije video razmere i visinu troškova koje izaziva proces rasklapanja platformi i infrastrukture sa naftnih polja na Severnom moru, rekao je 12. aprila za **Rigzone** profesor energetske ekonomije u ESCP Europe Business School u Londonu, Mamdu Salameh.

Eksperti Boston Consulting Group su nedavno u izveštaju naveli da 500 fiksnih instalacija mora biti uklonjeno sa Severnog mora, zajedno sa više od 500 podmorskih proizvodnih sistema. Predviđa se gašenje i napuštanje više od 10.000 izvora

Panika u Kongresu SAD: Rusija uskoro vlasnik američke naftne kompanije

HJUSTON, VAŠINGTON - Pravi alarm kod jednog broja američkih senatora i kongresmena izazvala je početkom aprila informacija da bi jedna ruska naftna kompanija i to državni gigant Rosnjeft, mogao uskoro postati vlasnik jedne američke energetske kompanije - Citgo, sa sedištem u Hjustonu. Dok panične poruke kongresmena leta ka kabinetu američkog predsednika Trampa, CNN hladne glave analizira situaciju: „U ovom slučaju nije reč o direktnom preuzimanju. Zapravo, odlučiće pitanje da li venecuelanska državna naftna kompanija PDVSA može da isplati ruske dugove.

PDVSA je vlasnik kompanije Citgo, koja je u paketu garancija datih u zamenu za ruske zajmove. Naime, u zamenu za pozajmicu dobijenu prošlog decembra od Rosnjefta, venecuelanska kompanija je u hipotekarni paket uključila i veliki udeo (49,4%) u firmi Citgo.

OPEC pokrenuo novu globalnu informacionu analitičku platform

ABU DABI - OPEC i ministarstvo energije UAE pokrenuli su u aprilu prvu fazu Velikog projekta podataka iz oblasti svetske naftne i gasne privrede (Oil and Gas Big Data Project).

Platformu čini set analitičkih alati, mapa i tabli sa podacima, a koristi se pristupom zasnovanim na podacima, optimizaciji i tehnikama statističke analize. Inicijalno će biti povezan sa javno dostupnim bazama podataka o naftnom tržištu i raspolažaće mogućnošću da prikaže sirove podatke, upoređujući ih u istim vremenima prema zemljama i pma proizvodima. Za kasnije se predviđa uvođenje savremenije informacione tehnologije. Iz OPEC-a je saopšteno da nova informaciona platforma „ima potencijal da popuni postojeću prazninu u oblasti analize podataka“, prenosi *Energy Live News*

McKinsey pogodio:

Barel od 60-70 \$ u naredne tri godine

LONDON - McKinsey Energy Insights (MEI), sektor za energetske podatke i analizu globalne konsultantske firme McKinsey u ovonedeljnom Pregledu ponude i potražnje nafte u svetu procenjuje da će cena nafte u naredne tri godine biti u rasponu od 60 do 70 dolara po barelu, a da potom balansira između 65 i 75 dolara/bbl do 2030.

Pogodio 2014., sada promašio

NUJORK - Krajem 2014 Tom Kloza, suvlasnik firme Oil Price Information Service, najavio je pad cena nafte. Bio je u pravu.

Kloza je u aprilu u intervjuu za CNBC, procenio da će se vrednost barela kretati u rasponu od 40, do možda iznad 60 dolara, ali će na kraju ostati na postojećem niskom nivou od nešto preko 50 dolara. Ključni razlog je rast američke proizvodnje nafte iz uljnih škriljaca.

Tri razloga za NE kupovini akcija Saudi Aramco-a

RIJAD – Stotine bankara okupirali su luksuzne hotele u Rijadu i Dahrnu baveći se pripremom prodaje veka – privatizacijom dela Saudi Aramco-a, državne naftne kompanije, piše 21.aprila *Financial Times*. Londonski

WSJ: Oborena vrednost Aramco-a

NJUJORK - *Wall Street Journal* krajem aprila prenosi informaciju da nezavisni eksperti koji pripremaju IPO sa mukom nastoje da Aramco vrednuju i na visini od 1,5 biliona dolara, čak uprkos toga što je Rijad u međuvremenu prepolovio poreske namete ovoj kompaniji.

poslovnjak vrednost posla ilustruje podacima da se radi o kompaniji koja proizvodi svaki dan bezmalo deset miliona barela nafte i poseduje ekskluzivna prava na rezervama koje Rijad procenjuje na 266 milijardi barela sirove nafte i 8,6 biliona kubnih metara prirodnog gasa. Prema tom merilu bi ova, još neizlistana kompanija vredela dve hiljade milijardi dolara (što je više od BDP-a jedne Italije ili Indije), a njen udeo od pet odsto koji bi iduće godine trebalo da se proda – 100 milijardi dolara.

Financial Times ukazuje na tri problema oko kojih mozgaju pomenuti bankari, brokeri, fondovi i drugi potencijalni učesnici već naslovljene –

inicijalne ponude akcija ovog stoleća: Prvi je rukovođenje kompanijom. Drugi, politika i treći, cena nafte.

Rukovođenje kompanijom u kojoj monarhija kontroliše 95% vlasništva?

Koji ozbiljan investitor je spreman da uloži milijarde u kompaniju u kojoj privatni sektor ima udeo od svega 5%? Mogu li verovati da će vlasnik preostalih 95% poštovati interese manjine? I mogu li verovati podacima na osnovu kojih je izračunata cena udela koji se prodaje? Činjenica je da nezavisno od vlasti te naftne rezerve nikada nisu mogle biti proverene.

Politika kompanije nad kojom njeni menadžeri nemaju kontrolu je drugo teško pitanje koje mora da muči svakog potencijalnog investitora u akcije Aramcoa. Činjenica je da se radi o veoma profesionalnoj kompaniji rukovodenoj visokim standardima, ali je isto tako reč o najvećem od svih poznatih porodičnih biznisa, piše FT. Prodaja je deo plana koji je smislio ambiciozni princ Mohamed bin Salman (MbS) rukovođen za sada još vrlo maglovitim ciljem da do 2030. udvostruči BDP monarhije i otvori novih šest miliona radnih mesta. Za sada nema ni nagoveštaja i cilja da Saudijska Arabija do 2020. bude oslobođena postojeće zavisnosti od nafte. Investitori će biti sumnjičavi oko bilo kakvog obećanja MbS-a vezanog za budućnost Aramco-a i zazirati da će vlasnici kontrolnog udela veći značaj pridavati prihodima od poreza nego isplati dividendi manjinskim vlasnicima.

Treći problem je neizvesna cena nafte.

Aramco bi, naravno, vredeo više ako cena nafte ponovo poraste, ali će investitori imati u vidu greške koje je Rijad u poslednje dve-tri godine učinio i štetu koju je naneo i svojoj državnoj kompaniji strategijom obaranja vrednosti nafte. Tačnije, moraće da ukalkulišu i buduću strategiju za koju će se opredeliti vlasnici Aramco-a, jer će od toga zavisiti i njihove dividende.

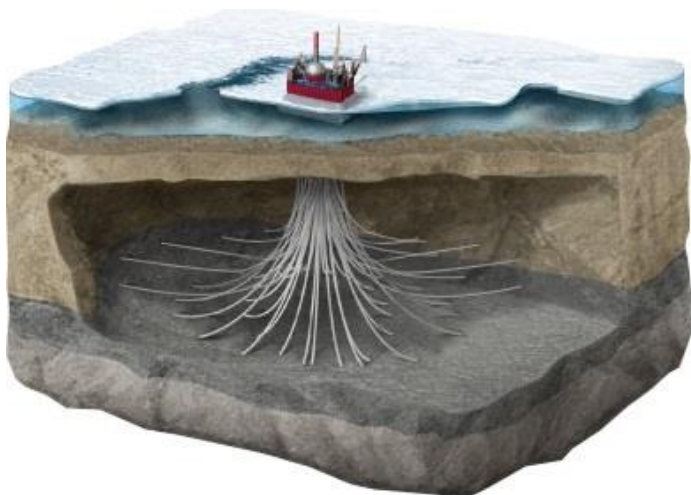
Sadašnju cenu nafte održava jedino odluka Saudijaca da preko prvobitnog plana smanje sopstvenu proizvodnju kako bi dogovor OPEC-NeOPEC imao efekta. Usled toga Aramco gubi dvostruko – na tržištu koje osvajaju američki proizvođači iz uljanih škriļjaca i na zaradi.

Imajući sve ovo u vidu, bankari bi mogli savetovati Saudijcima da se opredele za programiranu prodaju nekolicini sigurnih kupaca, umesto da rizikuju ponižavajući ishod IPO-a u Londonu i Njujorku, konstatuje *Financial Times*. Indikativno je da je prodaja već pomerena za kraj 2018., ili čak početak 2019.

Gasprom njeft izradio prvu horizontalnu bušotinu sa više ulaza oblika riblje kosti

MOSKVA - Gasprom njeft je na svom offshore arktičkom polju Prirazlomnaja probio prvu ikada izvedenu bušotinu oblika riblje kosti sa više ulaza i nizom horizontalnih grana.

Tehnologija kojom je ruska naftna kompanija trasirala putanju bušotine omogućava znatno veće pokrivanje sekcija sa slojevima nafte, prenosi globalni naftni portal *World Oil*. Inače, radi se o četvrtoj bušotini tzv. metoda ubrizgavanja tečnosti pod pritiskom na ovom, za sada jedinom projektu komercijalne proizvodnje nafte na području ruskog Arktika. Platforma iznad polja Prirazlomnaja (Foto Gasprom njeft: Maketa platforme iznad polja) trenutno radi na 11 bušotina, šest proizvodnih, četiri injekcione i jedne apsorpcione.

Bušotina sa više ulaza, putanje u obliku riblje kosti, ne zahteva izgradnju posebnih bušotina za svaku horizontalnu granu, što osetno smanjuje troškove. Svaka horizontalna grana, usmerena na poseban sloj nafte, povećava injekcioni kapacitet izvora, kao i drenažnog područja. World Oil navodi da primenjena Gasprom njeftova tehnologija kategorizuje ovu bušotinu kao jednu od najsavremenijih *multi-barel* bušotina u izgradnji.

ADIDIZEL
ADITIVIRANI EVRODIZEL POSLEDNJE GENERACIJE

- **MANJA POTROŠNJA**
- **MAKSIMALNA ZAŠTITA VAŠEG MOTORA**
- **SNAŽNE PERFORMANSE**
- **VRHUNSKI ADITIVI NEMAČKOG POREKLA**

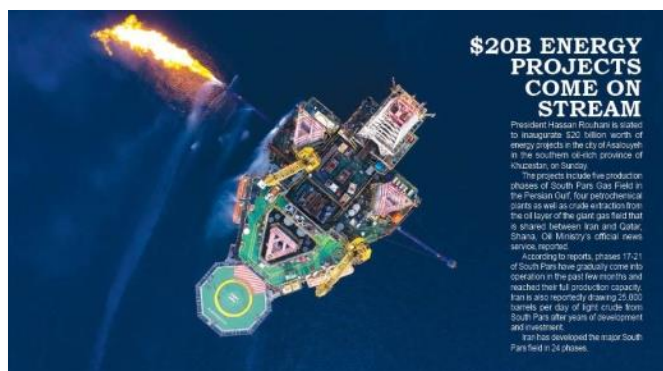
SUPERIORAN KVALITET

POWERED BY NAFTACHEM

APRIL 2017 - GAS

Iran dostiže Katar po proizvodnji prirodnog gasa

TEHERAN - Iranski predsednik Hassan Rouhani je 15. aprila pustio u pogon pet faza mamutskog gasnog depozita Južni Fars u Persijskom zalivu i najavio da će sa ovim iranska proizvodnja gasa dostići onu Kataru.

Južni Fars, u vlasništvu Irana i Katara, najveće je nalazište gasa na svetu, a u polja je u poslednjih 12 godina uloženo 20 milijardi dolara. "Naša proizvodnja je dostigla 575 miliona kvadratnih metara na dan", rekao je Rouhani. Ukupna iranska proizvodnja prirodnog gasa iznosi 885 miliona m³ na dan, prema službenim podacima. Iran je početkom godine izabrao 29 evropskih i azijskih kompanija da učestvuju na tenderima za razvoj njegovih naftnih i gasnih polja.

Shell puni ruski Aframax tanker, prvi u svetu na pogon LNG-a

MOSKVA – Podfirma Royal Dutch Shell-a, Shell Western LNG potpisao je u ponedeljak ugovor sa ruskim državnim prevoznikom, Sovcomflotom, o snabdevanju utečjenim prirodnim gasom za potrebe pogona prvog naftnog tankera Aframax koji će pokretati LNG.

Četiri Aframax tankera će transportovati rusku sirovu naftu i naftne proizvode u vode severne Evrope. Ova plovila prilagođena kretanju kroz zaleđena mora, sa dualnim sistemom punjenja gorivom, trebalo bi da počnu rad u trećem kvartalu 2018. godine.

Jedan od razloga za aktiviranje ove vrste tankera je odluka Međunarodne pomorske organizacije UN prošle godine da odredi gornju granicu za brodska goriva sa 0,5% umora, počev od 2020.

Zapadni partneri Gasproma sklopili finansijsku konstrukciju za projekat Severni tok 2

PARIZ - Gaspromovi zapadni partneri postigli su 24. aprila dogovor sa ruskim gasnim kolosom o finansiranju 9,5 milijardi evra skupog projekta gasovoda Severni tok 2, uklanjajući na taj način ključni problem na putu realizacije plana Moskve da obezbedi transport za još 55 milijardi kubika prirodnog gasa godišnje na tržište Evrope. Komercijalno odobrenje za učešće zapadnih kompanija u projektu daje ruskom Gaspromu dodatne argumente u

nastojanju da blokira pokušaje jednog broja EU zemalja da spreče realizaciju ovog posla, piše **Reuters**.

APRIL 2017 – REGION

ČEZ prodaje udeo u MOL-u - „dok se on dobro vrednuje“

BUDIMPEŠTA - Češki elektroenergetski velikan ČEZ „uslovno“ je prodao svojih 7,5% udela u mađarskoj MOL Grupi. Prema vrednosti akcija mađarske kompanije na početku aprila, kada je obavljena transakcija, procenjuje se da bi ČEZ za taj udeo mogao dobiti nešto iznad 143 milijarde forinti, odnosno 462 miliona evra.

ČEZ objašnjava odluku željom da tim novcem otkupi svoje konvertibilne obveznice i smatra da je potez povučen u pravom trenutku, kada je vrednost MOL-ovih akcija bila na najvišem nivou u poslednjih šest godina. Kako navodi firma, transakcija se sprovodi kako bi se izbegao rizik pada cena akcija MOL-a uz njihovu nisku likvidnost. Češka energetska kompanija je kupila udeo u mađarskom naftašu 2008. **ČTK**

Kratkoročne obaveze za 18,2 miliona evra iznad vrednosti obrtnih sredstava

BANJALUKA - Akumulirani konsolidovani gubici bosanskog distributera goriva, Nestro Petrol iznosili su bezmalo 11 miliona KM na kraju 2016., dok su njegove kratkoročne obaveze premašile vrednost obrtnih sredstava za 35,5 miliona KM (18,2 miliona evra), prenosi na kraju prošle nedelje SeeNews podatke iz izveštaja nezavisne oditorske kuće KPMG.

Ta agencija navodi da u takvim uslovima postoji osetna neizvesnost da li će kompanija moći da radi bez podrške ruskog većinskog vlasnika, NeftegazInCor-a. „Moskovski NeftegazInCor podneo je pismo podrške kompaniji, 27. januara 2017., u kome se obavezuje da pruži svu potrebnu finansijsku pomoć u narednih 12 meseci, kako bi pomogao Nestro Petrolu da nastavi sa redovnim poslovanjem,“ navodi KPMG u izveštaju.

Revizor, međutim, upozorava da tačna vrednosti nekretnina, postrojenja i opreme može biti značajno drugačija od knjigovodstvene vrednosti od 60,7 miliona KM.

Hrvatska definitivno izgubila arbitražu oko Ine

ZAGREB - Odlukom švajcarskoga suda od 12. aprila, hrvatski zahtev za odlaganje primene arbitražne presude u korist mađarskog MOL-a je odbačen, prenosi **SEEbiz**. Podsetimo, u februaru je advokatski tim vlade Hrvatske poslao zahtev kojim je Zagreb želeo da ospori odluku arbitražnog suda u korist MOL-a. Premijer Andrej Plenković tada je hrvatske argumente ocenio kao „vrlo dobro potkrepljene, pre svega mereno procesno pravnim razlozima“ i izrazio nadu da će ih sud u dobro sagledati i uvažiti.

Arbitraža je pokrenuta krajem 2013., a MOL je kao vlasnik 49% naftne kompanije INA tvrdio da Vlada nije ispunila obaveze iz Glavnog ugovora o gasnom poslovanju i njegovih dodataka iz 2009. godine

Vreme za upravljanje rizicima

LONDON, NJUJORK – Suštinski je teško predvideti stanje na naftnom tržištu i za nekoliko meseci unapred, a kamoli godina. Ko je, na primer, 2012. mogao predvideti da će američki sektor nafte iz škripljaca doživeti takav eksplozivni rast, ili da će se OPEC opredeliti za strategiju odbrane tržišta tako što će oboriti cene nafte za 80 odsto od špica u junu 2014?

Ključno pitanje: Kad će tržište vratiti ravnotežu?

U ovom trenutku, ključno pitanje je kada će se globalno tržište nafte vratiti u ravnotežu. Nekoliko poslednjih procena vodećih analitičara prilika na tržištu, ilustruju koliko je teško pomoći akterima u ovoj industriji da planiraju svoje investicije, što i nije

neki izuzetak kada je ova oblast privrede u pitanju.

Tako **Thomson Reuters** - na osnovu podataka do kojih je došao prateći kretanje tankera, prema kojima je transport nafte ovim putem u aprilu dostigao rekordne visine - zaključuje da je to glavni dokaz o neuspehu sporazuma OPEC i NeOPEC zemalja o ograničenju proizvodnje. Agencija navodi da je u aprilu ovim putem dnevno u proseku transportovano 50,3 miliona barela nafte (mbd), čime je premašen takođe rekordni nivo iz januara ove godine od 46,1 mbd

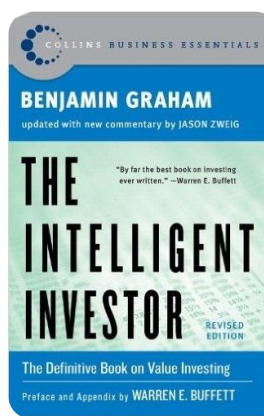
S druge strane, šef robnog sektora vodeće investicione banka Goldman Sachs Jeff Currie, suprotno Reuters-ovoj sugestiji, kaže da će OPEC po svemu sudeći produžiti na sastanku 25. maja dogovor o rezu proizvodnje za još šest meseci. Goldman se u ovoj proceni oslanja na tzv. rokovne strukture, a ne toliko na samu cenu nafte. Currie navodi za **Bloomberg TV** da se banka oslanja na tzv. *backwardation* strukturu na tržištu, gde su cene za bliže termine iznad onih za kasnije isporuke.

Trgovci gube strpljenje

Opreznu prognozu ima vodeći globalni trgovac naftom, kompanija Vitol, koja vidi vrednost barela u ovoj godini na nivou od 50 do 60 dolara i ne veruje da će ići do 70 dolara zbog viška ponude.

Financial Times, opet, navodi da trgovci gube strpljenje čekajući na podatke o smanjenju globalnih zaliha sirove nafte. Vodeći poslovnik navodi da OPEC, neke od najjačih investicionih banaka i robni sektor apeluju na trgovce da ostanu pribrani. Ovo argumentuju procenama da se veći pad zaliha očekuje od drugog kvartala, kada će se rezovi u ponudi poklopiti sa povećanom preradom u rafinerijama posle izlaska iz perioda sezonskog remonta kapaciteta. S druge strane očekuje se da rast potražnje ostane robustan ove godine.

The Intelligent Investor

U kultnom bestselleru „Inteligentan investitor“ (The Intelligent Investor), napisanom pre nego što se ogromna većina današnjih menadžera i rodila, Benjamin Graham kaže da je "suština upravljanja ulaganjima - upravljanje rizicima, a ne zaradom".

Poenta i poruka glasi: Obezbediti zaštitu od ozbiljnih gubitaka.

Vodeći američki investitor, Warren Buffett, ocenio je ovu knjigu kao „nešto daleko najbolje što je ikada napisano o investiranju.“

СРБИЈАГАС

ПОСВЕЋЕНИ ЧИСТОЈ ЕНЕРГИЈИ

ЈП „Србијагас“
Народног фронта 12, Нови Сад, Србија
Тел: +381 21 481 1004, +381 21 481 2703 / Факс: +381 21 481 1305
www.srbijagas.com

IEA: Rekordno nizak nivo otkrića novih ležišta nafte

PARIZ – Međunarodna agencija za energiju (IEA) saopštila je u aprilu da je naftna industrija pronašla prošle godine rekordno male količine novih ležišta nafte, tačnije tek ukupno 2,4 milijarde barela.

Global oil discoveries and new projects fell to historic lows in 2016

U isto vreme su kompanije tokom 2016. odobrile investicije u razvoj ranije otkrivenih polja sa ukupnim potencijalom od 4,7 milijardi barela, što je najniži nivo u proteklih sedam decenija!

IEA na osnovu ovih činjenica upozorava da bi krajem ove decenije moglo doći do manjka ponude nafte, što će voditi skoku cena ove sirovine i mnogo većoj nestabilnosti tržišta do 2020. *OilPrice.com*

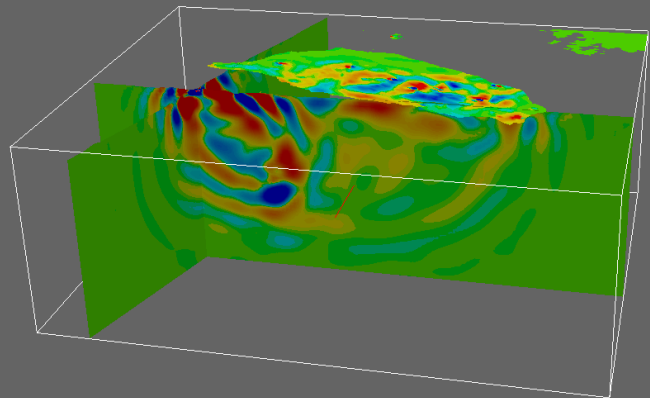
Američke naftovodne firme se protiv Trampove „Kupuj američko“ politike

NJUJORK – Naftovodne i gasovodne kompanije koje posluju u SAD i njihovi poslovni partneri pokrenuli su kampanju protiv direktive predsednika Donalda Trampa koja im nalaže da koriste američki čelik i željezo u svojim projektima, konstatujući da će im ovo pravilo povećati troškove i tako omesti rad.

BP: Novom tehnologijom snimanja otkrio dodatnih milijardu barela

HJUSTON – Naftni majors BP saopštio je da su eksperti kompanije koristeći novu tehnologiju seizmičkog slikanja identifikovali u četiri polja britanskog kolosa u Meksičkom zalivu dodatnih milijardu barela „mogućih rezervi“ nafte.

Potpredsednik BP-a za region Meksičkog zaliva, Richard Morrison, rekao je na konferenciji o offshore tehnologiji u Hjustonu da je tzv. tehnologija snimanja „u punoj formi talasne inverzije“ – koja pojačava jasnoću slika prikupljenih postojećim seizmičkim snimanjima, posebno kada se radi o kompleksnim salt strukturama koje su bile zatamnjene ili iskrivljeno prikazane – primenjena na kompanijinim poljima Atlantis, Mad Dog, Thunder Horse i Na Kika.

Ruska kompanija isporučuje cevi američkoj naftovodnoj firmi

EDMONTON - Jedna od vodećih američkih naftovodnih kompanija, Kinder Morgan, sa sedištem u Hjustonu, objavila je ove nedelje sklapanje ugovora sa drugim po veličini proizvođačem čelika u Rusiji, firmom Evraz, radi isporuke oko 250.000 tona cevi za potrebe proširenja njenog kanadskog naftovodnog sistema Trans Mountain.

Gro cevi proizvešće se u Evrazovoj fabrici Regina u Kanadi, saopštio je Kinder Morgan preko svoje kanadske filijale u Edmontonu.

Saudi Aramco postao apsolutni vlasnik najveće američke naftne rafinerije Port Arthur

HJUSTON - Dosadašnji vlasnik rafinerije u Teksasu bila je kompanija Motiva Enterprises koju su u proteklih 19 godina zajednički u razmeri 50-50 kontrolisali Aramco i Royal Dutch Shell. Britansko-holandski kolos je saopštio da je okončan dogovor sa Aramcom i da je bivši saudijski partner preuzeo potpunu kontrolu nad tekasaškom rafinerijom u čijem vlasništvu su 24 terminala i koja ima dnevni kapacitet prerade 600.000 barela nafte. S druge strane, Shell je preuzeo sve deonice rafinerija Norco i Convent u Luisiani koje imaju 11 terminala. **UPI**

Raste nespokoj Saudijaca uoči IPO-a Saudi Aramcoa

RIJAD – Serija hapšenja desetina uticajnih Saudijaca koja će se dogoditi na jesen 2017., navodno u sklopu korupcijske čistke, (*vidi strana 89*) dobija jasniju sliku u svetlu informacije koju je **NEDELJA** prenela u broju od 12. maja, pod naslovom da je Princ Mohamed bin Salman meta anonimnih kritika na društvenim mrežama Saudijske Arabije.

To se u ovoj zemlji, pisali smo u informaciji, ne pamti kada se radi o kraljevskoj porodici – a pokazuje da je razlog previše delikatan, plan (tada još drugog) prestolonaslednika da stavi na prodaju jedan deo krunske kompanije i „zlatne koke“ monarhije, naftnog kolosa Saudi Aramco. Najpre se na twitteru pojavila poruka „Mohamed je prodao kokošku“, a zatim i niz drugih opaski, poput. „Šta nam preostaje osim neizvesnosti, prince? Nama, naravno, neizvesnost, a tebi budućnost,“ prenosi u sredu **Financial Times**. Ili još jedan anonimni post: „Ono što nam je donelo bogatstvo, prodato je.“ MbS je bez oklevanja odgovorio preko nacionalne televizije na ove prve napade, okarakterisavši kritičare IPO-a Saudi Aramcoa kao „socijaliste i osobe sa komunističkim načinom mišljenja“.

Seeking Alpha: Autogol Rijada

NJUJORK - Informacije o gotovo izvesnom produženju reza dolaze posle sve češćih nagađanja da je Saudijska Arabija pre svega postigla autogol ovom strategijom, jer je najviše smanjila proizvodnju i petro-prihode i praktično ustupila rastućoj američkoj proizvodnji nafte iz škripljaca deo svog tržišta.

Analitičar portala **SeekingAlpha** je, doduše, ironično prokomentarisao da će Rijad biti u problemu, kakvu god odluku 25. maja donese sa saveznicima. Ako podigne proizvodnju, cene padaju, ako je smanji, prei mu dodatni gubitak tržišta, što daje prostora ocenama da SAD (a ne više OPEC) postaju onaj igrač koji nivoom proizvodnje nafte diktira

Nacionalne kompanije sve više usvajaju praksu nezavisnih naftaša

Nacionalne kompanije sve više usvajaju praksu nezavisnih naftaša

NJUJORK – Period skromnih cena nafte navodi nacionalne naftne kompanije (NOCs) da se okreću karakteristikama „privatnog sektora“, piše u ponedjeljak portal *Rigzone*. Mnoge NOCs „preuzimaju teške, mada fiskalno odgovorne mere“ da u svoje poslovne politike uključe prilaz više dirigovan uvećanjem vrednosti, kaže Andy Brogan, šef sektora za naftu i transnacionalne usluge u *Ernst&Young* (EY).

On ukazuje na neke od koraka koje nacionalne naftne kompanije usvajaju:

- Smanjenje ili eliminisanje subvencija, posebno vezanih za cene goriva;
- Usklađivanje plata zaposlenih na svim nivoima, ili smanjenje broja zaposlenih;
- Rezanje programa kapitalnih ulaganja;
- Maksimizovanje kratkoročne proizvodnje nafte i gasa kako bi se delom nadoknadio gubitak zbog niskih cena.

„Komercijalne NOCs“

NOCs u potpunosti ili delom u vlasništvu vlade dugo su se razlikovale od privatnih konkurenata u poslovnoj praksi, sa ulogom i misijom koja je išla dalje od delatnosti motivisane profitom. Kada su cene nafte visoke, NOCs obezbeđuju vladama obilne fondove za otvaranje radnih mesta, subvencionisanje cena energije i programa socijalne politike. Trenutno vreme skromnijih cena nafte, međutim, daje mesta predviđanju autora izveštaja EY da nacionalne naftne kompanije sve više prerastaju u „komercijalne NOCs“ sa mnogo većim akcentom na valorizovanju troškova.

Privlačenje stranog kapitala

Blisko i srednjoistočne, kao i severnoafričke nacionalne naftne kompanije formiraju nove investicione komitete sa zadatkom da usmeravaju kapital duž čitavog segmenta poslovnih aktivnosti na mnogo efikasniji način,“ kaže Brogan. On dodaje da je primetna i praksa nadoknađivanja umanjjenih budžeta kroz privlačenje stranog kapitala putem zajedničkih ulaganja, što im dodatno donosi i savremeniju tehnologiju i najbolju praksu u industriji. Upadljiv primer je i brazilski Petrobras, koji aukcijama svojih ležišta nafte u ultradubokim vodama Atlantika nastoji da privuče inostrane investitore. Meksički Pemex je obezbedio vredna zajednička ulaganja u svojim dubokim vodama Meksičkog zaliva.

Statoil razvija offshore projekte isplative samo sa cenom nafte od 40\$

OSLO - Norveški državni energetske kolos Statoil saopštio je da je uspeo da smanji svoju prosečnu cenu proizvodnje nafte u Meksičkom zalivu na 40 dolara po barelu, dok u nekim slučajevima uspeva da proizvede „bure“ nafte za čak 27 utrošenih dolara. To je rezultat reinženjeringa, pojednostavljenog dizajniranja i generalno efikasnijeg načina proizvodnje, piše Argus Media.

Ilustracija brzine kojom je norveški naftaš uspeo da racionalizuje svoju proizvodnju na američkim offshore poljima je podatak da je 2014. godine na istim lokacijama morao da uloži 70 dolara da bi proizveo barel nafte, rekao je novinarima u Hjustonu Carri Lockhart, viši potpredsednik kompanije zadužen za offshore poslove u SAD. Lockhart je dodao da će od sada kompanija ići samo na razvoj projekata koji su izvodljivi u naftnom cenovnom okruženju od 40 dolara.

WSJ: Uprkos sankcija, ruska naftna industrija sve snažnija

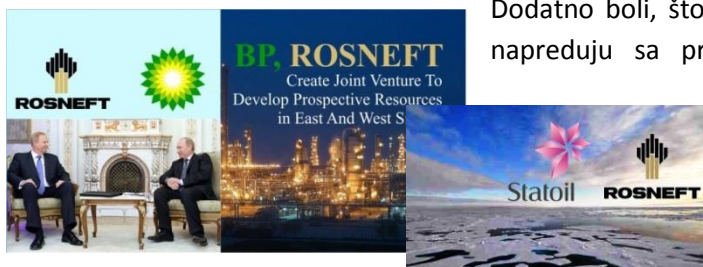
NIJUJORK – Američki gigant ExxonMobil nije dobio dozvolu administracije da obnovi, zapravo, otpočne mega poslove u Rusiji iz partnerstva sa Rosnjeftom, sklopljenog par godina pre nego što su SAD i EU 2014. uvele sankcije Moskvi. Ali zato velike evropske naftne kompanije nemaju praktično problema da, uprkos sankcija, rade na svojim projektima u Rusiji konstatuje *The Wall Street Journal* u uvodu teksta pod naslovom: Uprkos sankcija, ruska naftna industrija sve snažnija; i podnaslovima: Ruska proizvodnja nafte na istorijskim visinama; Evropske firme i dalje investiraju.

Exxon plaća ceh – niko drugi

Nije novost i vest ovaj zaključak poslovnjaka sa Wall Street-a, koliko činjenica da uticajni dnevnik daje prostor i publicitet činjenici da je glavni gubitnik od zapadnih sankcija zapravo vodeća američka i globalna naftna kompanija, sa više nego jasnom porukom administraciji predsednika Trampa i crvenoj liniji kampanje koja ga je dovela do bele kuće: Sve radi jačanja američke privrede.

Evropske kompanije pronašle rupu u sankcijama

Dodatno boli, što u isto vreme, neki od Exxon-ovih prekookeanskih rivala napreduju sa projektima u Rusiji, u okviru partnerstva dogovoreni uglavnom pre sankcija. BP-u je tako dozvoljeno da zadrži udeo od bezmalo 20% u Rosnjeftu, na kome je 2016. zaradio neto 590 miliona dolara. Italijanski Eni se sprema da kasnije ove godine uradi bušotinu u Crnom moru, zahvaljujući stavu EU da u trenutku sankcija zatečena

partnerstva mogu da se nastave. U slučaju Exxon-a, američka vlada nije uvažila taj princip.

Druge evropske kompanije takođe nastavljaju sa poslovima u Rusiji, poput Statoila koji ima drugo *pre-sankcijsko* ulaganje sa Rosnjeftom u regionu Samara, gde će se koristiti napredne tehnologije bušenja slične modernom frakingu u SAD ako bi se pesak, voda i hemikalije ubrizgavale u guste slojeve stena da bi se oslobodili nafta i gas. Norveška kompanija takođe nastavlja svoje projekte bušenja u Sibiru.

Francuski Total, zajedno sa jednim ruskim partnerom koji je predmet sankcija, gradi masivan pogon za izvoz prirodnog gasa i projekat okrenut prema Kini napreduje uprkos finansijskih ograničenja vezanim za sankcije. Kompanije navode da su dobile odobrenje od EU za to.

Šlag na torti – Severni tok 2

Najzad, sankcije nisu omele ni anglo-holandski Royal Dutch Shell i još četiri evropske kompanije da prošlog meseca dogovore (foto) sa Gaspromom finansiranje 10 milijardi dolara skupog projekta Severni tok 2, kome se EU formalno protivi.

Sve ovo nameće odgovor na pitanje o efektivnosti samih sankcija kada je ruska naftna privreda u pitanju: „Dok sankcije nisu uniformne, dobijate nenameravane posledice,“ kaže za WSJ Bill Arnold, bivši rukovodilac u Shell-u, a sada potpredsednik američke Export-import banke i profesor naftne geopolitike na Univerzitetu Rice. „Ako je krajni cilj bio da se blokira ruska ekonomija, nije jasno da se to i dešava,“ dodaje on.

OPEC+ sporazum produžen za “samo” devet meseci

BEČ - OPEC i njegovi partneri u dogovoru ciljanom da stabilizuje globalno tržište nafte, u prvom redu smanje nagomilane strateške rezerve nafte u svetu i dovedu cenu barela na željenih 60 dolara, odlučili su na ministarskom sastanku u 25. maja u Beču da produže strategiju ograničenja proizvodnje od 1,8 miliona barela na dan za dodatnih devet meseci. OPEC očekuje da se zalihe vrate na prosek od 2,7 milijardi barela do kraja 2017., dok drugi smatraju to preambicioznom projekcijom, a pojedini čak procenjuju da će disbalans ostati i do 2019.

Manjak radne snage u sektoru američkih škriljaca

NUJYORK - Kompanije koje proizvode naftu iz američkih nekonvencionalnih izvora našli su se u bizarnoj situaciji da ne mogu da nađu dovoljno stručne radne snage za procese drobljenja škriljaca, uprkos povoljnim cenama i dodatnom prostoru koje je na tržištu stvorilo ograničavanje ponude OPEC-a i nekih ključnih ne-OPEC zemaljalste kompanije su u protekle dve godine sutona cena nafte morale da otpuste desetine hiljada radnika, tražeći način da smanjenjem troškova izbegnu bankrot.

Gro tih ljudi je u međuvremenu našao novi posao, pa **Bloomberg** prenosi informaciju konsalting firme Infill Thinking, da su zbog ove situacije američki nezavisni naftaši bili prisiljeni da smanje za 2,5 milijardi dolara planirana kapitalna ulaganja u prvom kvartalu.

Kako da evropske kompanije izbegnu pad marži?

LONDON - Naftne rafinerije u Evropi moraće da se opredele na veću proizvodnju dizel goriva, kako bi održale nivoe marži, pošto velike zalihe nafte i nesiguran rast potražnje za benzinom prete modelu koji je bio isplativ poslednje tri godine, piše **Reuters**. Vodeći evropski prerađivači nafte objavili su veliki porast marži u prvom ovogodišnjem tromesečju, koristeći tržište oslobođeno zbog obustave u radu rafinerija širom sveta. S druge strane, leto i početak američke sezone godišnjih odmora, po pravilu omogućava da veći deo proizvedenog benzina završi na tržištu SAD. U Evropi u aprilu rafinerije su već proizvode 640 hiljada barela po danu više nego prošle godine.

TAP - najrealnija opcija Gaspromu za evro-produžetak Turskog toka

ANKARA - Gasprom je već izrazio interesovanje da prevozi na evropsko tržište gas koji Turskim tokom bude stizao u Tursku iz te zemlje zakupljujući kapacitete Transjadranskog gasovoda (TAP), a Evropska unija nema ni teoretski ni pravno osnova da zabrani ruskom kolosu korišćenje tog pravca, izjavio je 10. maja za Anadolu Agency John Roberts, viši saradnik u Globalnom energetsom centru Atlantskog saveta.

Gasprom jedini mogući zakupac druge cevi

„Gasovod TAP je dizajniran za inicijalni kapacitet od 10 milijardi kubnih metara godišnje i to je već zakupio Azerbejdžan,“ kaže Roberts. Dodaje da će gasovod, međutim, imati na raspolaganju i dodatni kapacitet od 10 milijardi kubika, koji će - prema EU regulativi - biti dostupni onom ko ponudi najbolje komercijalne uslove. Kada, otprilike 2019.-2020. TAP počne sa komercijalnim radom, jedini vidljivi snabdevač koji će moći da ponudi zakup tih dodatnih kapaciteta od 10 mlrd.m3 je Gasprom - preko druge linije gasovoda Turski tok (kapaciteta 15,75 mlrd.m3/godišnje), navodi Roberts i dodaje da bi preko TAP-a Gasprom mogao da snabdeva svoje klijente koji sada primaju gas rutom preko Ukrajine.

EIA: U toku druga američka gasna revolucija - u izvozu LNG-a

VAŠINGTON - Informativna služba američkog ministarstva energije - **EIA** u svojim majskom kratkoročnim energetske projekcijama, tvrdi da je u toku druga revolucija u proizvodnji prirodnog gasa u SAD. Prva se odnosila na gas iz škrljaca, dok EIA drugu vidi u skoku američkih izvoznih kapaciteta za utečnjeni prirodni gas (LNG). EIA kaže da su SAD bile snaga vodilja prve, a igrače ključnu ulogu u drugoj revoluciji. EIA računa da će višak ponude LNG-a ostati i u dvadesetim godinama, ali će se zategnutim u krajem druge decenije ovog stoleća.

Cene Brenta uskoro neće uticati na vrednovanje gasa u evropskim habovima

AMSTERDAM - Evropa je „blizu nivoa“ na kome cene sirove nafte Brent više neće uticati na određivanje cena prirodnog gasa, i kada će velikoprodajne cene gasa na američkom tržištu imati veći uticaj na evropske habove, kazao je Chris Main, strateg za energetska tržišta u odeljenju za globalna tržišta investicionog finansijskog kolos Citigroup.

On je na tradicionalnom evropskom gasnom skupu Flame, u maju u Amsterdamu, rekao da je „Cene prirodnog gasa na tržištu Evropske unije mogu u narednih šest do 12 meseci da idu samo na dole“, izjavio je ekspert Citigroupa, a prenosi agencija **Platts**

Rumunija otkrila veliko polje prirodnog gasa

BUKUREŠT - Rumunski Romgaz otkrio je najveće gasno polje u državi u poslednjih 30 godina, sa rezervama dovoljnim da zadovolje nacionalne potrebe za prirodnim gasom za oko tri godine, objavljuje portal **EMR**.

Polje Caragele prostire se na površini od 35 km, u njemu su procenjene zalihe 25 do 27 milijardi m3 gasa, a proizvodnja treba da počne 2019., objavio je Romgaz.

MAJ 2017 - REGION

Aldott: Rafineriju Sisak ćemo reprofilirati

ZAGREB - Predsednik Uprave Ine Zoltan Aldott demantuje tvrdnje da modernizaciju riječke rafinerije kompanija uslovljava gašenjem prerade u Sisku. "Nije tačno, ali moramo znati da imamo isto tržište i ako dve rafinerije konkurišu za to isto tržište, koje je malo, onda će obe raditi smanjenim kapacitetom, a to neće biti isplativo ni održivo. Već danas Rijeka sama pokriva sve potrebe na hrvatskom tržištu, gde držimo preko sedamdeset posto udela. Veći udeo od toga je teško postići, a Rijeka s koking postrojenjem bi praktično proizvodila dvostruko više od potreba snabdevanja našeg dela tržišta. Sagledavamo mogućnosti u Sisku na kratki, srednji i dugi rok, i pokušavamo pronaći rešenje koje će zadovoljiti akcionare, radnike i lokalnu zajednicu. Ti se pogoni mogu reprofilirati i dobiti novu svrhu," rekao je Aldott u intervjuu za *Novi list*.

MOL spreman da proda Zagrebu svoj udeo u Ini

SPLIT - Predsednik Uprave i glavni direktor mađarske OTP Banke i potpredsednik Odbora direktora MOL-a Sandor Csányi izjavio je 5. maja u Splitu da je mađarska naftna kompanija spremna da hrvatskoj Vladi proda Inu. "Spremni smo i da prodamo Inu, ako je hrvatska Vlada želi kupiti. A ako je hrvatska Vlada ne želi ili nije u mogućnosti da kupi, onda smo i dalje spremni na saradnju", rekao je Csányi. *Jutarnji list*

MOL
KVALITET
O KOM SE PRIČA

Partnerstvo za razvoj mreže prirodnog gasa Istočne Evrope

ZAGREB - U Zagrebu je 16. maja, pod pokroviteljstvom dve američke organizacije, potpisan Memorandum o razumevanju za Partnerstvo za razvoj mreže prirodnog gasa Istočne Evrope (NGP). Partnerstvo su utemeljili Agencija SAD za međunarodni razvoj (USAID), Energetsko udruženje SAD (USEA) i operatori plinskih transportnih sistema Hrvatske (Plinacro), Albanije (AlbGas), BiH (BH-Gas), Bugarske (Bulgartransgaz), Makedonije (GA-MA AD) i Crne Gore (Montenegro Bonus). Cilj je formiranje prvih zajedničkih regionalnih modela planiranja transporta prirodnog gasa, koji će se koristiti za regionalnu analizu interne gasovodne infrastrukture, interkonekcija i regionalnih skladišnih kapaciteta potrebnih za ubrzanje procesa gasifikacije u istočnoj Evropi kroz razvoj modela simulacije matematičkog predviđanja internih mreža prirodnog gasa. *Energetika-net*

JUNI 2017 - NAFTA

Moskva i Rijad jačaju savez

MOSKVA - Pažnju posmatrača privukla je poseta saudijskog ministra energije Halida al Faliha Moskvi, pa iako se iz saopštenja sa razgovora sa ruskim kolegom Aleksandrom Novakom i prvim čovekom Rosnjefta, Igorom Sečinom nisu mogli saznati opipljiviji detalji, sam čin pokazuje do skora nezamislivu spremnosti na jačanje saradnje dva najveća proizvođača nafte.

Mnogi analitičari špekulišu da je zajednički cilj sprečavanje većeg prodora američke nafte na svetsko tržište. Novak je, kako ga citira **Ministarstvo**, rekao 1. juna da bi ruske kompanije želele da stupe na saudijsko upstream naftno tržište, pa je nešto kasnije iz Rosnjefta **saopšteno** da je Al Falih u razgovoru sa prvim čovekom državnog naftnog kolosa, Igorom Sečinom, razgovarao o izgledima saradnje u raznim oblastima naftne i gasne (LNG) privrede.

Pogrešne procene

JP Morgan: OPEC+ se raspada na kraju 2017.

NUJORK - Jedan od vodećih globalnih investicionih kolosa JP Morgan prvi se, posle obnovljenog dogovora OPEC i ne-OPEC zemalja o produženju strategije ograničenja ponude nafte za 1,8 miliona barela na dan, odlučio da revidira svoje projekcije kretanja cena ove sirovine - na dole. Ekspertski tim banke ocenu da će cene nafte ponovo oslabiti bazira na poznatom argumentu rasta američke proizvodnje nafte iz škrljaca, ali i - prema njihovoj proceni - mogućnosti da dogovor propadne pre utvrđenog roka u martu iduće godine.

Dosledni optimista, Goldman postao pesimista

NUJORK - Analitičarima je početkom juna pažnju privukla odluka analitičkog tima Goldman Sachs-a da revidira na dole prognozu prosečne cene nafte za ovu godinu, iako je ova investiciona banka važila za najdoslednijeg optimistu, kada se radi o naftnim cenovnim projekcijama. Goldman kao razloge navodi potencijalni rast proizvodnje američke nafte iz škrljaca, nove projekte i OPEC-ove restrikcije.

Reuters: Rusko-saudijski detant najavljuje novi naftni poredak

RIJAD, MOSKVA - Pre dolaska ministra Halida al Faliha u Moskvu, čelnici dve nacionalne naftne kompanije, Rosnjefta i Saudi Aramco-a imali su prošle nedelje prvi formalan sastanak, komentariše u četvrtak **Reuters** u tekstu pod naslovom: „Rusko-saudijski detant najavljuje novi naftni poredak.“ Igor Sečin i Amin Naser su, prema dva izvora upućena u razgovore održane u gradu Dahrana, razgovarali o putevima moguće saradnje u Aziji, kao i drugim tržištima.

Reuters navodi da će potrošači nafte u svetu pažljivo pratiti ovo novostvoreno, neočekivano i galopirajuće partnerstvo između dve zemlje, jer su se dugo oslanjali na izraženo rivalstvo dva vodeća snabdevača naftom kako bi obezbedili bolje ugovore. Pre samo godinu dana, dve strane nisu imale gotovo nikakav dijalog. Ilustracija rivalstva u Aziji bila je trka za kupovinu indijskog prerađivača Essar, koju je dobio Rosnjeft, nadmašivši ponudu Aramco-a na najbrže rastućem tržištu goriva u svetu.

Saudijska Arabija i Rusija navode da će ostati u partnerstvu dugo pošto sadašnji dogovor o smanjenju proizvodnje nafte istekne. „Potrebno je raditi na novim okvirnim principima postojane saradnje između OPEC i ne-OPEC,“ kazao je ruski ministar energije Novak posle sastanka sa Al Falihom u sredu. Al Falih je svoj govor završio zahvalivši Novaku na ruskom: "Spasibo."

Evropske rafinerije moraju da budu fleksibilnije

DUBROVNIK - Evropske rafinerije moraju da budu fleksibilnije ako žele da izbegnu buduće racionalizacije, rekao je prvi čovek italijanskog prerađivača nafte Saras. Marco Schiavetti je na početkom juna organizovanoj Argusovoj konferenciji o skladištenju na Mediteranu ocenio da „izgledi nisu previše sjajni za evropske prerađivače“.

Prema njegovim rečima „konkurentne mane“, poput većih energetske i regulatornih troškova sa kojima su suočene evropske rafinerije u poređenju sa njihovim globalnim konkurentima, neće nestati. Schiavetti je rekao da su tih 1 do 2 dolara po barelu, izazvana pomenutim dodatnim troškovima, veliki, a ne marginalni.

Efekte ovog hendikepa komplikuje još i prostija struktura i manja veličina mediteranskih rafinerija, dodaje Schiavetti i konstatuje da će generalno doći do dodatne racionalizacije u evropskom sektoru prerade. Rafinerije će se pretvarati u skladišta, a koristiće se za proizvodnju specijalizovanijih proizvoda poput biogoriva, ili će ih kupovati trgovačke firme.

Prema izvršnom direktoru Sarasa, rafinerije koje žele da izbegnu ovakvu sudbinu moraju biti fleksibilnije sa svojim sirovinama i prinosima i moraju da usavrše trgovačke poslove. Saras je koristio 20 različitih vrsta sirove nafte za svoje kapacitete prerade od 300.000 barela na dan, ali je u poslednje dve godine ovu paletu podigao na 40 raznih naftnih brendova.

„Operativna savršenost sama po sebi nije dovoljna, potreban je komercijalno orijentisani pristup,“ rekao je Schiavetti.

Haos u Genel - kompaniju napustili osnivači, beže čelni menadžeri

LONDON - Tony Hayward (foto dole) napustio je kompaniju Genel, koju je formirao 2011., ubrzo pošto je dobio otkaz na mestu prvog čoveka BP-a, po “komandnoj odgovornosti” za katastrofalno izlivanje nafte iz polja tog giganta u vodama Meksičkog zaliva.

Sa Haywardom je iz Genela istupio i njegov partner i suosnivač te kompanije Nat Rothschild (manja slika), pa se trenutno firma sa velikim poslovima u iračkom Kurdistanu suočava sa borbom za vlast između njenih glavnih akcionara.

Hayward, koji je trenutno i predsednik trgovačke kompanije Glencore, je u martu najavio odlazak, ali je 6. juna saopštena odluka Rothschild-a, britanskog finansijera koji je vlasnik 9% Genela, zatekla učesnike generalne skupštine akcionara.

Simon Lockett, bivši generalni direktor Premijer Oil-a, takođe je podneo otkaz posle samo 18 meseci u bordu ove kompanije, pogođene poslednjih godina zbog pada cena nafte. Egzodus vrhunskih menadžera Genela zaokružuje i prošlonedeljni otkaz finansijskog direktora Bena Monaghana.

Svojevremeno vrednovan 3,1 milijardu funti, Genel sada na londonskoj berzi vredi svega 215 miliona funti, a prošlu godinu je završio sa gubicima (pre poreza) od 1,3 milijarde dolara. Hayward i Rothschild su za 2,1 milijardu dolara 2011. godine kupili jednu tursku kompaniju sa poslovima u polu-autonomnom iračkom regionu Kurdistan da bi je kasnije izlistali u Londonu pod imenom Genel

Svetski rafinerijski kapaciteti porašće za 7 miliona barela na dan do 2021.

LONDON - Od 2017. do 2021. godine prerađivački kapaciteti širom sveta biće uvećani za bezmalo sedam miliona barela na dan (mbd), pokazuju podaci prikupljeni od prerađivača nafte širom sveta i objavljeni u ovogodišnjem Pregledu izgradnje rafinerija u svetu (*World Refinery Construction Outlook*).

U Pregledu se navodi da se u tom periodu planira proširenje preko 100 rafinerija, „što će dodatno pritisnuti rafinerije (primarno u Evropi i OECD Aziji)“ i primorati na zatvaranje do 2 mbd postojećih prerađivačkih kapaciteta.

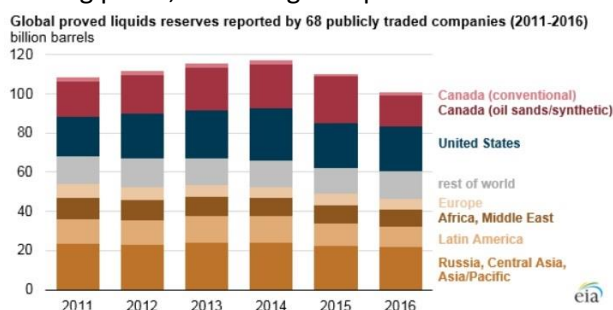
„Naša lista verovatnih razvoja u rafinerijskom sektoru do 2021. obuhvata 106 globalnih projekata, od kojih se 19 odnosi na nove rafinerije, koje će dodati bezmalo 7 mbd kapaciteta prerade sirove nafte uz ukupnu vrednost investicija od oko 290 milijardi dolara,“ navodi se u izveštaju. Obzirom na lokaciju projekata, očekuje se da će 64 odsto globalne potražnje za gorivima do 2021. poticati iz azijskog regiona, dok je na drugom mestu projektovanog rasta Bliski istok.

EIA: Proizvodnja nafte u SAD veća za preko 1 mbd u 2018.

NJUJORK - Naftna servisna kompanija Baker Hughes objavila je u junu da su američke naftne kompanije iznajmile 530 dodatnih bušačkih setova od kraja maja prošle godine, od kojih 431 za eksploataciju nafte, a ostatak usmeren na gasne škriljce. Na bazi ovog trenda, američka Energetska informativna administracija (EIA) projektuje da će ove godine proizvodnja nafte u SAD porasti za 780.000 barela na dan (bd) i za preko milion bd u 2018., što je brojka koja može prepoloviti efekte strategije OPEC-neOPEC o proizvodnom rezu od 1,8 mbd.

Proverene globalne rezerve sirove nafte smanjene za 8,2 mlrd barela

VAŠINGTON – Svetske proverene rezerve nafte drugu godinu za redom beleže pad, objavila je u junu američka Energetska informativna administracija (EIA), koristeći za osnovu podatke iz godišnjih izveštaja 68 izlistanih svetskih naftnih kompanija. Ovaj pad se u velikoj meri pripisuje bilansu u nekoliko kompanija koje su smanjile svoje procenjene rezerve u kanadskim projektima naftnog peska, kao i drugim otpisima aktiva.

U totalu, kompanije su ukupno obrisale iz svojih bilansa 8,2 milijarde barela nafte, a razlozi leže i efektima niskih cena nafte, koje su obesmislile profitabilnost mnogih od planiranih projekata, u malom broju novih otkrića, opet izazvanih smanjenim ulaganjima u istraživanja u cenovno kriznim godinama, kao i velikim nivoima proizvodnje iz postojećih depozita. Stanje po regionima prikazano je na tabeli ispod:

Rosnjeft najavio novu strategiju

SOČI - Čelnik Rosnjefta, rekao je 22. juna da kompanija radi na novoj strategiji kako bi se suočila sa izazovima na globalnom naftnom tržištu. Igor Sečin je rekao na godišnjoj generalnoj skupštini kompanije da se na globalnom tržištu događaju „tektonski poremećaji“ izraženi u sve oštrijoj konkurenciji, regulatornim promenama i visokim rizicima za proizvođače nafte. Osnova te strategije bi trebalo da budu visoko kvalitetne promene poslovanja kompanije, zahvaljujući tehnološkom proboju,“ rekao je Sečin

Naftne kompanije: U riziku investicije od 2,3 biliona dolara

LONDON - Naftne kompanije rizikuju da izgube 2.300 milijardi dolara ako potrošnja nafte dostigne špic i krene na dole u idućoj dekadi, kao posledica svetske politike ograničenja globalnog zagrevanja, pokazuje izveštaj koji je u sredu objavio finansijski konsultant specijalizovan za klimatska pitanja **Carbon Tracker**.

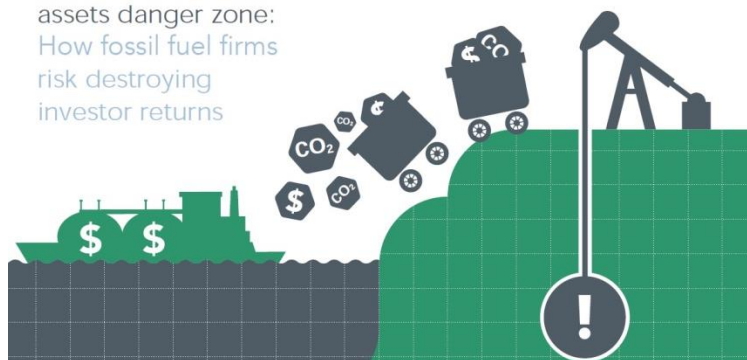
Američki kolos Exxon Mobil je najizloženiji rizicima jer je čak 50 odsto njegovih potencijalnih investicija do 2025. usmereno na projekte koji možda neće biti potrebni, ako se svet prilagodi strategijama postizanja dogovorenih klimatskih ciljeva. Royal Dutch Shell, Chevron, Total i Eni rizikuju da protraće 40 odsto ulaganja, a BP do 30 odsto, pokazuju nalazi izveštaja.

Nikad zatvoreno pitanje - kada će se svet suočiti sa trenutkom bespovratnog početka pada potreba za naftom i danas ima često potpuno oprečne odgovore. Tako anglo-holandski majors Shell kaže da bi potrošnja mogla da krene na dole u drugoj polovini naredne dekade, dok BP smatra da bi se to moglo dogoditi u četvrtok deceniji ovog veka.

„Ima nagoveštaja da bi potražnja nafte mogla dostići vrh početkom dvadesetih godina, pa kompanije moraju da krenu sa opcionim projektima i da obelodane (akcionarima) kako misle da se suoče sa nisko-karbonskom budućnošću,“ kaže James Leaton, direktor za istraživanja u Carbon Tracker-u.

The \$2 trillion stranded assets danger zone:
How fossil fuel firms risk destroying investor returns

Reakciju akcionara po ovom pitanju osetio je već menadžment Exxon-a. Ulagачi u trenutno najvredniju izlistanu svetsku naftnu kompaniju zahtevali su prošlog meseca od rukovodstva detaljnu analizu o tome kako će smanjenja emisija ugljen-dioksida uticati na vrednost njenih naftnih polja, rafinerija i naftovoda. Mada su Shell-ovi investitori glasali protiv rezolucije u kojoj se traži od kompanije da objavi ciljeve smanjenja emisija gasova staklene bašte, oni i dalje vrše pritisak da se povećaju ulaganja u obnovljive izvore energije, a smanje ona u sektore nafte i gasa.

Prema postojećim poslovnim šemama, kapitalne investicije i proizvodnja generisaće 380 milijardi tona CO₂ do 2035., stoji u izveštaju. Naftne kompanije će morati da izbegnu projekte koji će izazvati emisije 60 milijardi tona CO₂ ako žele da budu u skladu sa scenariom Međunarodne agencije za energiju koja daje svetu 50 odsto šansi da će ograničiti globalno zagrevanje na 2°C do 2050. Exxon, BP i Shell su među naftnim majorsima koji su javno podržali Pariski klimatski sporazum o ograničenju emisija gasova.

Gasprom izabrao gasovod Posejdon kao evropski link za Turski tok

ST.PETERSBURG - Čelnici ruskog Gazproma, grčke gasne firme DEPA i italijanske energetske kompanije Edison, Aleksej Miler, Theodoros Kitsakos i Marc Benayoun potpisali su 2. juna u Sankt Petersburgu sporazum o saradnji na ostvarenju projekta gasovoda IGI Posejdon. Sporazumom se predviđa saradnja u pronalaženju južne trase za ruske isporuke prirodnog gasa preko Turske i Grčke do Italije. Tri partnera će koordinirati napore u razvoju i ostvarenju projekata Turski tok i Posejdon koji bi trebao dovesti ruski gas s tursko-grčke granice do Italije. Sporazumom se takođe predviđa i proširenje saradnje vezane za ruske isporuke gasa tim zemljama, *saopšteno* je 2. juna iz Gasproma.

Evropska komisija blokira projekat Severni tok 2?

ASTANA – Rusija žali zbog namere Evropske komisije da se upliće u odnose između komercijalnih kompanija u sprovođenju gasnih projekata, rekao je 10. juna ruski ministar energije na ministarskom energetskom skupu u Astani. „Sa žaljenjem gledamo na nameru uplitanja u sporazume između komercijalnih kompanija i namere da odlučuje o ključnim infrastrukturnim projektima bez jasnog kriterijuma,“ rekao je Aleksandar Novak reagujući na odluku Evropske komisije da zatraži od EU zemalja mandat da pregovara sa Moskvom o izgradnji gasovoda Severni tok 2.

„Komisija traži od Saveta ministara (EU zemalja) ovlašćenje da pregovara o specijalnom pravnom okviru, koji će biti zasnovan na fundamentalnim principima međunarodnog i EU energetskog zakona,“ saopšteno je iz „vlade“ Evropske unije. *Sputnik, europa.eu*

Gasprom: Investicija u Turski tok oko šest milijardi dolara

MOSKVA - Očekivane investicije u gasovod Turski tok procenjuju se na oko šest milijardi dolara, rekao je 22. juna potpredsednik upravnog odbora Gasproma Andrej Kriglov.

„Što se tiče samog finansiranja projekta, mi smo planirali da Turski tok može biti realizovan jedino na teret Gaspromovih fondova,“ dodao je Kriglov na press konferenciji u Moskvi, prenosi *Sputnik*.

MITAN OIL

JUNI 2017 – REGION

Prekinut proces protiv Sanadera i Hernadija za primanje mita

ZAGREB - Proces protiv bivšeg premijera Hrvatske Ive Sanadera i šefa uprave mađarskog MOL-a Zsolta Hernadija zbog optužbi o 10 miliona evra mita prilikom prodaje udela hrvatske Ine, u sredu, 31. maja je i službeno prekinut, potvrđeno je *Telegramu* sa Županijskog suda u Zagrebu.

U tom sudu je proces protiv Sanadera i Hernadija spojen u decembru 2015. godine nakon odluke Ustavnog suda kojom je prva presuda bivšem hrvatskom premijeru ukinuta.

Najviše nafte krije se na jugu Hrvatske, ali će tamo i ostati

SPLIT - Nadzornik za geologiju u Ina-Naftaplinu, Stanko Kadija, kaže da su u podmorju Jadrana i Dinaridima utvrđena ležišta nafte i gasa, ali ne u količinama koje bi investitorima bile isplative pod sadašnjim cenovnim uslovima.

"Na prostoru južnog Jadrana ima gasa možda i tri do četiri puta više nego na severnom Jadranu, ali to nisu količine koje bi bile isplative pod dosadašnjim uslovima. Jednostavno to bi sve zajedno bilo preskupo. Na primer, u Crnoj Gori su Rusi našli gas, ali količine dovoljne za potrebe Crne Gore. Isto tako, u Hrvatskoj se mogu pronaći količine dovoljne za domaće potrebe. Za neki ozbiljan biznis to je jednostavno premalo", kaže Kadija

Total i Exxon zainteresovani za istraživanje nafte i gasa kod Krita

ATINA - Konzorcijum u kome su francuski Total i američki Exxon Mobil formalno su izrazili interesovanje sa istraživanje ležišta nafte i gasa na dva mesta kod grčkog ostrva Krit, saopštilo je ministarstvo energije u Atini. U konzorcijumu je i vodeća grčka naftna kompanija Hellenic Petroleum.

Grčka je pokrenula ambiciozni program istraživanja nafte i

gasa, podstaknuta nedavnim velikim otkrićima ležišta prirodnog gasa u istočnom Mediteranu. Prošle nedelje Hellenic je dobio koncesiju za onshore istraživanje na dva mesta na zapadu Grčke, a privatna naftna firma Energean za jedan drugi blok. *Reuters*

SAMO NA EKO PUMPAMA

VIŠE KILOMETARA, MANJE GORIVA!

U skladu sa potrebama vozača u Srbiji, EKONOMY goriva su kreirana da omogućie prelazak više kilometara, uz manju potrošnju goriva. Samo na EKO pumpama, uz EKONOMY goriva, možete uštedeti i do 4% prilikom svakog sipanja, što predstavlja uštedu do 2 litra goriva pri svakom punjenju rezervoara* I ne zaboravite da uz Smile karticu za svaki litar kupljenog EKONOMY goriva dobijate 2 poena.

*Kalkulacija je bazirana na primeru sipanja u iznosu od minimum 50 litara. Poredio se učinak običnog goriva i učinak litry tog goriva obogaćenog specijalnim aditivima koji se nalaze u EKONOMY bazilovnom benzenu i EKONOMY sveto dizelu. Tačna ušteda može varirati u zavisnosti od vrste vozila, stanja na putu i stila vožnje. Ušteda goriva od 4% je utvrđena laboratorijskim testiranjima koja je sprovedila kompanija TOTAL ACIP France.

SA NAMA NA PUTU

PROGRAM LOJALNOSTI

Kartica sa
kojom dobijate
na svakom
kilometru

JULI 2017 – NAFTA

Shell podržao poziv G20 da se obelodane rizici od klimatske politike

LONDON - Najveća evropska naftna kompanija, Royal Dutch Shell pridružila se u julu grupi od preko 100 globalnih firmi u podršci pozivu koji im je uputila radna grupa 20 ekonomski najrazvijenijih zemalja sveta (G20) da pripreme i objave finansijske posledice koje će pretrpeti zbog mera klimatske politike.

Pomenutu operativnu grupu formirao je Odbor za finansijsku stabilnosti (FSG) Grupe 20, za mandatom da rasvetli rizike po finansijske kompanije kojima će mere globalne borbe za sprečavanje „pregrevavanja“ zemljine atmosfere nametnuti drastične promene u dosadašnjoj poslovnoj strategiji. Što se tiče naftnih kompanija, ključna posledica je neminovni trend napuštanja fosilnih goriva na račun alternativnih, prvenstveno obnovljivih izvora energije. Računa se da bi otprilike dve trećine utvrđenih rezervi fosilnih goriva zauvek ostalo ispod površine zemlje. Ove informacije su od bitnog značaja za investitore, odnosno akcionare kompanija, jer definišu sudbinu njihovih ulaganja, što jeste osnovni motiv formiranja radne grupe G20.

Anglo-holandski naftni gigant je ujedno za sada jedina od tzv. Big Oil, odnosno najvećih svetskih izlistanih naftnih kompanija koja je podržala preporuke G20.

Američki naftaši podržavaju povećanje poreza na CO2. Zašto?

NUJORK - Odluka najveće američke naftne kompanije, Exxon Mobil da krajem juna, zajedno sa drugim proizvođačima nafte u toj zemlji podrži predlog osetnog povećanja domaćeg poreza na emisije ugljen-dioksida, primljena je sa iznenađenjem u javnosti, jer se radi o meri koja direktno pogađa najveće proizvođače, prerađivače i potrošače fosilnih goriva, piše **Vox media**. Ta američka medijska kuća u traženju odgovora na ovaj, naoko, paradoks prenosi objašnjenja „kritičara“ da se zapravo radi o propagandnom manevru energetske kolosa, kako bi neutralisali potencijalne parnice koje bi mogli pokrenuti pojedinci, komune i institucije ako dokažu da su bili žrtve neodgovorne klimatske strategije tih kompanija.

Američki naftaši protiv zaoštavanja sankcija Rusiji

VAŠINGTON - Najveće američke naftne kompanije Exxon Mobil i Chevron usprotivili su se u julu Nacrtu zakona o pooštavanju sankcija SAD protiv Rusije. Ove korporacije smatraju da će takav korak dovesti do zaustavljanja naftnih i gasnih projekata u Rusiji, ali i SAD i Kanadi, u kojima su im partneri ruske kompanije, a da istovremeno daju dodatnu prednost njihovim evropskim konkurentima, kojima poroznije EU sankcije dozvoljavaju da nastavljaju većinu poslova u Rusiji i sa ruskim partnerima, piše **Wall Street Journal**.

Kompanije su nezadovoljne nizom tačaka u predlogu zakona, kojim se predviđaju nove sankcije protiv Rusije i Irana, a koji je Senat Kongresa odobrio 15. juna. U ovom slučaju sličan stav ima i administracija predsednika Donalda Trampa, prenosi WSJ.

Zajedničko ulaganje Gazprom nafte i Repsola na zapadu Sibira

REPSOL

MOSKVA - Gazprom njeft kupio je 2. jula udeo od 25,02% (sa klauzulom prava da ga poveća do 50%) u zapadnosibirskom projektu Evritek-Yugra, u vlasništvu španskog Repsola.

GE pripojio Baker Huges i stvorio drugog globalnog naftnog servisera

HJUSTON - General Electric je u ponedjeljak ušao na velika vrata naftne logističke privrede, kompletirajući kupovinu američke kompanije Baker Huges, koju će pripojiti svom sektoru naftne i gasne opreme i servisnih usluga i stvoriti - mereno ostvarenim prihodima - drugog po veličini svetskog provajdera usluga na naftnim poljima. Nova kompanija, pod imenom *Baker Hughes, a GE company*, izlistana je u sredu na njujorškoj robnoj berzi pod skraćenicom *BHGE*.

Sa sedištimama u Londonu i Hjustonu, kombinovana kompanija će imati godišnje prihode od nekih 23 milijarde dolara, piše Reuters. Agencija dodaje da je posao, najavljen prošle jeseni, građen na očekivanju jačanja cene nafte na 60 dolara do 2019., što sada deluje manje izvesno.

Aramco i Shell: Tranzicija će potrajati

ISTANBUL - Saudi Aramco i Royal Dutch Shell tvrde da će naftni derivati ostati nezamenjivi dekadama unapred. Čelnik saudijske državne naftne kompanije Amin Nasser rekao je u Istanbulu da električna vozila danas zahvataju manje od dve desetine jednog procenta globalne vozne flotile od 1,2 milijarde vozila, a taj udeo će i dalje biti ispod 10% do 2030., dodao je on pozivajući se na brojke IEA.

U obraćanju 22. Kongresu WPC, prvi čovek Shella, Ben van Beurden je rekao da će tranzicija ka nisko-ugljeničkim tehnologijama „potrajati generacijama“, pre nego što se radi o „revoluciji.“

Svaki novi Volvo posle 2019. EV ili hibridni

STOKHOLM – Počev od 2019. godine Volvo više neće proizvoditi konvencionalne automobile sa motorima na benzin i dizel. Svi novi modeli jednog od lidera svetske autoindustrije biće hibridni, ili električna vozila na baterijski pogon, preneli su ove nedelje mediji širom sveta.

„Ova objava obeležava kraj automobila sa unutrašnjim sagorevanjem,“ Volvo u saopštenju objavljenom 5. jula citira reči generalnog direktora kompanije Håkana Samuelssona. Kompanija očekuje da do 2025. proizvede ukupno milion elektromobila.

Do nedavno, visoki troškovi proizvodnje baterija primoravali su proizvođače da biraju između proizvodnje nedostupnih električnih automobila, poput Teslinog Modela S od bezmalo 70.000 dolara, ili da ograniče kapacitet baterije čime vozilo zbog malog radijusa gubi konkurentnost u odnosu na konvencionalne automobile.

Međutim, cene baterija su u poslednjih šest godina pale bezmalo 80%, a kinseki proizvođači najavljuju još dramatičnija pojeftinjenja u narednih par godina. Zahvaljujući tome, novi Tesla Model 3, na primer, može sa jednim punjenjem da pređe više od 320 kilometara a prodaje se za oko 35.000 dolara. I ukoliko cene baterija nastave da padaju, moglo bise doći do trenutka kada će cena električnih automobila biti niža u odnosu na konvencionalna vozila sa moćnom unutrašnjom sagorevanje. Prema jednoj lane objavljenoj analizi *Bloomberga*, to bi se moglo dogoditi već 2022. Imajući sve ovo u vidu, odluka Volvoa, koja je odjeknula kao senzacija i u stručnim krugovima, dobija na logici i moguće najavljuje seriju sličnih poteza unutar svetske auto industrije.

Naftnim kolosima preti Kodak sudbina?

LONDON - Kada su na jednoj nedavno održanoj konferenciji pitali Boba Dudley-a, generalnog direktora britanskog naftnog giganta BP, kada će potrošnja nafte dostići vrh, on je dao precizan odgovor: 2. juna 2042. Prisutni na Međunarodnom ekonomskom forumu u St.Petersburgu, prsnuli su u smeh, ali se američki *megamenadžer* nije u potpunosti šalio: Najnovije izdanje BP-ovog veoma cenjenog Energetskog pregleda pokazuje da će globalna potrošnja nafte stići do vrha, odakle će krenuti definitivno na dole za dve i po dekade, godina na gore, ili dole, objavljuje u utorak **Bloomberg Businessweek** u analizi koja traži odgovor na sudbonosna pitanja za konvencionalnu naftnu privredu -poput prostora koji će joj na tržištu oduzeti električna vozila.

Famozna *Peak Oil* teorija

Patrick Pouyanne, čelnik Totala, smatra da će potražnja za naftom krenuti na dole tokom četvrte dekade ovog veka, što objašnjava strategiju francuskog majorsa da pojača investicije u solarnu energiju. Ben van Beurden, čelnik Royal Dutch Shell-a, rekao je da bi zenit mogao stići dosta ranije, u narednih 15 godina ili tako nešto, ako električni automobili zaista postanu popularni. „Energetska tranzicija ne može se zaustaviti,“ konstatovao je on na pomenutom forumu u St.Petersburgu početkom juna. „Prema najagresivnijem scenariju, mogli bi da ugledamo vrh potrošnje nafte krajem 20-ih, ili početkom 30-ih.“ Na vremenskoj skali naftne privrede, gde je za realizaciju multimilijarderskih projekata potrebna decenija, ili više, to predskazanje je isto kao kada biste rekli „prekosutra.“

Ako su ova predskazanja tačna, cene nafte bi najverovatnije znatno duže ostale nisko. Neka od teško dostupnih ležišta nafte, kao ona ispod Arktika, možda nikada neće biti otvorena. Sve to skupa unosi nemir i neizvesnost kod institucionalnih investitora kada su u pitanju odluke o dugoročnim upstream investicijama.

Petrohemija opcija?

Neke od naftnih kompanija nalaze rešenja u jačanju investicija u petrohemijski kompleks, za čijim proizvodnima se očekuje nastavak rasta potražnje, kao i u obnovljive izvore energije i biogoriva. Predviđanja su da će nastaviti da raste i potražnja za prirodnim gasom, što ilustruju strategije Royal Dutch Shell-a, Exxon Mobila i Totala da ulažu u osetna proširenja izvoznih LNG kapaciteta.

Najviše glavobolja svakako pomenute prognoze zadaju bliskoistočnim zemljama. „Ako imate rezerve za 100 godina proizvodnje, onda 25 godina zaista izgleda kao veoma kratak životni vek,“ kaže Martijn Rats, naftni analitičar u londonskoj centrali Morgan Stanley-a.

Možda najviše analiza naftne kompanije posvećuju projekcijama rasta u oblasti automobila na električni pogon. „Ritam rasta elektromobila mogao bi biti najveće iznenađenje,“ kaže za Bloomberg Francesco Starace, glavni izvršni direktor italijanskog Enija. Energetski konsultant Philip Verleger smatra da se naftni kolosi i naftne izvozne države nalaze u sličnoj situaciji u kojoj su svojevremeno bili Kodak, Polaroid ili Encyclopedia Britanica i upozorava da ne bi bilo dobro da naprave iste greške.

JULI 2017 – GAS

Total sklopio mega posao u Iranu - uprkos američkog pritiska

TEHERAN - Francuski energetska gigant Total zanemario je američki pritisak i pretnje potpisujući drugog jula multimilijarderski gasni ugovor sa Iranom, prvi koji jedna evropska kompanija sklapa sa Teheranom posle više od jedne decenije, piše novinska agencija **AFP**.

Total će investirati inicijalno milijardu dolara u ogromno offshore gasno polje South Pars, u konzorcijumu gde su mu partneri kineske i iranske firme. Dvadesetogodišnji projekat, koji bi mogao doneti ulaganja od još 4,9 milijardi dolara, je daleko najveći izraz poverenja vodećih zapadnih energetskih kompanija u islamsku republiku od ukidanja sankcija, posle nuklearnog dogovora 2015. sa svetskim silama.

Radi se ujedno o prvom projektu u okviru Iranskog naftnog ugovora, koji nudi bolje uslove stranim investitorima, toliko da je vlada pretrpela napade domaćih tvrdolinijaša, koji su ga okarakterisali kao previše velikodušne.

Službenik za sprečavanje kršenja sankcija SAD

Total je u projektu postavio jednog službenika čiji će jedini posao biti da proverava da li bi u nekom segmentu taj posao mogao da potpadne pod udar američkih mera protiv Irana. Posebno će voditi računa o sprečavanju slivanja gotovine u neki od računa iranske Revolucionarne garde, prenosi **AFP**.

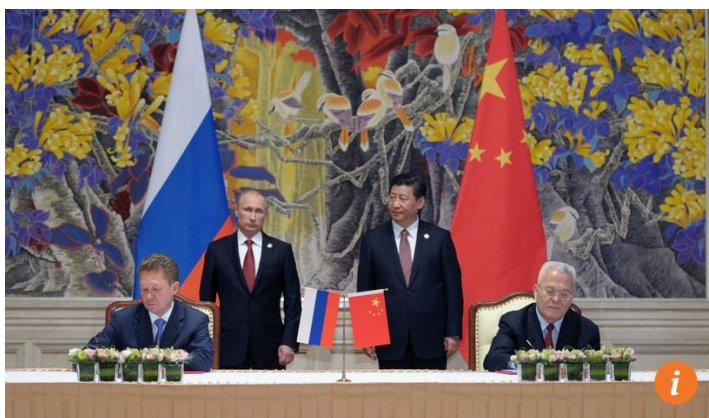

Kumulativna zarada investitorima – 84 mlrd \$

Total i dva njegova manjinska partnera, kineski **CNPC** i domaći **Petropars** planiraju da počnu proizvodnju iz nove faze 11 South Pars-a 2021. godine, nadajući se proizvodnji od 51 miliona kubika gasa na dan.

Iranski ministar nafte, **Bijan Zangabeh** rekao je da će proizvodnja iz faze 11 dostići ukupnu vrednost od nekih 84 milijardi dolara u narednih 20 godina, računajući da očekivana cena nafte u tom razdoblju bude 50 dolara za barel.

Od 2019. kreće ruski gas za Kinu Snagom Sibira

MOSKVA – **Aleksej Miler**, čelnik **Gasproma** i **Vang Jilin**, predsednik odbora direktora kineskog **CNPC**, potpisali su 5. jula u Moskvi dopunski sporazum na 400 milijardi dolara vredan ugovor o snabdevanju Kine ruskim gasom tzv istočnom rutom u periodu od tri decenije, sklopljen 2014. godine.

Ovom dopunom dogovoreno je da isporuke gasa u Kinu, gasovodom **Snaga Sibira** počnu „20. decembra 2019. godine“, a značaj događaja ilustruje činjenica da su svedoci potpisivanja bili šefovi dveju država, **Vladimir Putin** i **Ksi Đinping**.

Gas Naturally : Evo zašto je Evropi potreban prirodni gas

BRISEL - Evropi je potreban prirodni gas, da bi obnovljiva energija mogla da funkcioniše, kaže Marko Alvera (na slici), novi predsednik organizacije **GasNaturally** koja okuplja evropske proizvođače i distributere gasa. Predstavljajući svoju platformu, kojom ta organizacija namerava da parira akciji lobista za postepeno eliminisanje fosilnih goriva iz evropskog energetskeg miksa, Alvera kaže da će se

angažovati kako bi objasnio partnerima i političarima

zašto je taj energent jedan od najsigurnijih aduta za uspeh energetske i klimatske politike EU.

Alvera pri tom ukazuje na jedan aspekt koji se često zanemaruje prilikom kreiranja

politike u oblasti energetike - a to je reakcija javnosti. Ako se potrošači suoče sa problemom previsokih računa zbog udela nameta za obnovljivu energiju, prelazak ka čistijem sistemu bi mogao da naiđe na jak otpor javnosti. Ako se vlade opredele za ovaj put, kad tad će pod pritiskom javnosti morati da uspore uvođenje čistih energetskeg tehnologija, dovodeći u pitanje ukupan proces, pa je stoga vladama potreban gas, a on će obezbediti da uvođenje obnovljivih izvora energije bude izvodljivo.

Predsednik GasNaturally navodi i sledeće argumente ovog sektora: Već je poznato da će prelazak sa uglja na gas u proizvodnji električne energije prepoloviti emisije CO₂, imajući u vidu da uglj izaziva 80% emisija ugljendioksida. Ovo se može ostvariti ponovnim aktiviranjem postojećih elektrana na gas, ili konvertovanjem TE na uglj u gasne elektrane uz ograničena ulaganja.

Što se tiče grejanja, električna energija kao pogon je u proseku tri puta skuplja od gasa po kWh. Ovaj raspon će se samo povećati u narednim godinama sa novim investicijama u elektroenergetsku infrastrukturu. Što se tiče efikasnosti, gasna oprema je najefikasnija i najjeftinija za upotrebu, posebno u poređenju sa električnim konkurentima.

Komprimovani prirodni gas (CNG) i utečnjeni prirodni gas (LNG) su, sa druge strane, dobre opcije za sektor transporta i predstavljaju troškovno-efektivna rešenja za smanjenje emisija ugljendioksida. Postojeća gasna infrastruktura omogućava prenos energije preko Evrope po mnogo manjoj ceni od nove elektroenergetske infrastrukture. Gasna infrastruktura može simultano da obezbedi rešenja za velika energetska skladišta, konvertujući višak električne energije iz solarnih i vetro kapaciteta u sintetički gas.

Otvoreno pismo protiv Transjadranskog gasovoda

LONDON - Klimatski eksperti i naučnici, politički lideri, ekolozi i grupacije koje se bore za socijalnu pravdu, glumci i umetnici apelovali su ove nedelje u otvorenom pismu Evropskoj uniji da smesta povuče podršku mega projektu Transjadranski gasovod (TAP), „koji će uništiti evropske klimatske ciljeve.“

„TAP će zarobiti Evropu kao potrošača fosilnih goriva za decenije unapred. Imajući u vidu da postojeći kapaciteti na fosilna goriva već premašuju plafon dozvoljenih emisija ugljendioksida iznad koga se događa katastrofa, ne može biti opravdanja za gradnju novih infrastruktura za transport fosilnih goriva, posebno na skali Južnog gasnog koridora.“

2019. - Turski tok do Mađarske preko Srbije i Bugarske

MOSKVA - Mađarska i Gazprom potpisali su 5. jula u Moskvi Sporazum o produžetku gasovoda Turski tok preko teritorije Bugarske i Srbije do Mađarske, saopštio je šef mađarske diplomatije i ministar trgovine Peter Sijarto. On je dodao da je

odobrena trasa je realnije rešenje od one koja je trebalo da ide preko Rumunije i Hrvatske, prenosi **MTI**. "Očekuje se da će novi gasovod za transport prirodnog gasa do Mađarske biti završen do kraja 2019", naveo je Sijarto, dodavši da su Bugarska i Srbija već potpisale sporazume potrebne za otpočinjanje planova za gasovod. Kapacitet ovog kraka biće do osam milijardi kubnih metara gasa godišnje do Mađarske, rekao je ministar.

Sijarto je, u telefonskoj izjavi mađarskoj agenciji MTI iz Moskve, nakon što je potpisao sporazum s generalnim direktorom Gasproma Aleksejem Milerom (Foto Gazprom) o pripremnim radovima na izgradnji mađarskog dela gasovoda, rekao da je „sporazum je veliki korak napred na polju nacionalne i energetske bezbednosti, kao i ekonomskog razvoja Mađarske." Nazivajući tu opciju najrealnijim rešenjem za Mađarsku, Sijarto je rekao da Rumunija nije učinila ništa kako bi gasni interkonektori postali dvosmerni, niti je Hrvatska izgradila terminal za tečni prirodni gas.

Vlada Hrvatske radi sve da pronade finansijsku konstrukciju za LNG Krk

ZAGREB - Premijer Hrvatske Andrej Plenković izjavio je u četvrtak da se radi sve da se ubrza sprovođenje projekta LNG terminala na Krku. Na zatvorenom delu sednice Vlade jedna od tačaka bila je zaključak u vezi sa ovim projektom, ali kako se radi o tački koja nosi oznaku poverljivo, nisu poznati detalji tog zaključka, osim da se radi o odluci povezanoj uz finansijska sredstva.

Na konferenciji za novinare posle sednice premijer je kazao da može reći da Vlada radi "sve pretpostavke da se ubrza realizacija tog projekta koji je važan ne samo za jačanje položaja Hrvatske na energetske karti Evrope, nego i za druge zemlje srednje Evrope i za ubrzanje celog projekta za koji smo dobili sredstva od strane Evropske komisije, i to su pretpostavke da se ide u tom smeru".

GORIVO

MAXIMALNIH PERFORMANSI

MAXX Motion ^{OMV}

Performance Fuels

DA SE SEZONA ISPLATI!

Više goriva za više radnih pobeda!

Uz kupovinu **500l** goriva
sa **LUKOIL AGRO** ili **LUKOIL DEBITNOM** karticom
ostvarite sjajan popust na:

EVRO Diesel: 12din/l

ECTO Diesel: 14din/l

Akcija traje od 01.09. do 31.12 2017.

Schlumberger: Previše novca sa Wall Street-a oborilo cene nafte

NJUJORK - Prvi čovek najveće svetske naftne servisne kompanije okrivio je investitore što su „pretrpali novcem američki sektor nafte iz škrljaca“, što je na strani ponude stvorilo višak i oborilo cene nafte u svetu. Glavni izvršni direktor Schlumberger-a,

Paal Kibsgaard, rekao je na jednoj minuloj konferenciji „da smo trenutno svedoci činjenice da su američki investitori u akcije i američke kompanije zastrašili tržište.“ Wall Street Journal piše da se sa Wall Street-a izlilo nekih 57 milijardi dolara u američku industriju nafte iz škrljaca u proteklih godinu i po dana, što je izazvalo brz oporavak ovog sektora, posle perioda niskih cena nafte.

Goldman: Peak Oil već u 2024!

NJUJORK - Investicioni finansijski kolos Goldman Sachs u najnovijem izveštaju donosi gotovo tabloidni zaključak da bi globalna potrošnja nafte mogla definitivno krenuti na dole već 2024. godine, zbog veće pogonske efikasnosti vozila, širenja flotile elektromobila, viših cena goriva i usporavanja ekonomskog rasta u svetu. Sama banka, čijim analizama mnogi pripisuju i spekulativne namere, navodi da je ovo ekstreman epilog pomenutih faktora.

Prema Goldmanu, broj električnih vozila se očekuje da do 2030. poraste na 83 miliona, sa tek dva miliona prošle godine. Taj faktor, uz efikasnost motora sa unutrašnjim sagorevanjem, očekuje se da smanji rast potrošnje u narednih 10-15 godina na 1,2 odsto između ove godine i 2022., pa na 0,7 odsto do 2025., i 0,4 odsto u 2030, navodi Goldman Sachs.

U 2030. banka vidi petrohemijski sektor kao ključnog pokretača rasta potražnje za naftom, umesto sektora transporta. Usporen rast potražnje, uz dodate prerađivačke kapacitete mogli bi izazvati višak ponude derivata nafte u narednih pet godina, ocenjuju analitičari Goldmana. „Rafinerije bi se mogle zatvarati na razvijenim tržištima, a otvarati blizu potrošnih centara,“ citira Reuters izveštaj banke. „Dok će drugi proizvođači nafte uvećavati udeo na svetskom tržištu naftnog miksa, udeo benzina i dizela se očekuje da stagnira do 2030,“ navodi Goldman.

Čelnik Enija predlaže uvođenje regulatora na tržištu nafte

MILANO - Generalni izvršni direktor italijanskog naftnog giganta Eni konstatovao je da spekulatori na tržištu previše remete cene sirove nafte i predložio da se ovaj fenomen reši uvođenjem regulative.

„Finansijske spekulacije su do te mere jake da su primorali i one sa dugoročnim strategijama da se preobrazu u kratkoročne investitore,“ rekao je Claudio Descalzi za italijanske novine Il Sole 24 Ore.

„Možda bi trebalo da u sektoru nafte uvedemo neki oblik regulative i tržišne kontrole kakva postoji za banke. Banke imaju centralno nadzorno telo, dok je u prošlosti naš regulator (putem strategije smanjenja, odnosno povećanja ponude nafte) bio OPEC, koji više ne ispunjava tu ulogu,“ rekao je Descalzi. Čelnik Enija je konstatovao da spekulatori iz hedžing fondova u postojećim okolnostima na tržištu više ne veruju da je Organizacija zemalja izvoznika nafte u stanju da dodatno radikalno sreže proizvodnju.

NEDELJA
U SVETU NAFTI I GASA

DEI PUBBLICITÀ LAVORATORI NACIONALITÀ NAFTICI SCAMMISTI BRBE

ANALIZE, VESTI, STAVOVI

4. AUG 2017 BRBE

Ko diriguje?

OPEC izgubio moć kontrole nad cenama nafte. Tržište ostaje prepušteno igrari spekulativnih investitora, pa se prvi put iz naftnog sektora pojavljuju predlozi uvođenja regulatora.

Čelnik Enija predlaže uvođenje regulatora na tržištu nafte

Schlumberger: Previše novca sa Wall Street-a oborilo cene nafte
Al Falih: „Imamo 'mehanizme' da neposlušne dovedemo u red“

Goldman: Peak Oil već u 2024!

Royal Dutch Shell: Tačno, ali potreba za naftom traje decenijama

Naftni kolosi još šezdesetih znali a čitali o klimatskim promenama?

Sud zabranio "dizelašima" ulazak u Štutgart

“Bog” među trgovcima nafte zatvorio svoj fond zbog algoritamskih trgovaca

NJUJORK – Andy Hall, trgovac naftom koga su mnogi zvali “bogom” u svom poslu, rekao je da je odlučio da zatvori svoj donedavno elitni hedž fond zbog loših procena kretanja vrednosti nafte idućoj godini i „frustrirajuće“ dominacije „algoritamskih“ trgovaca. Čuveni trgovac

naftom, koji je stekao slavu kada je Citigroup objavio da je stavio u džep 100 miliona dolara od trgovanja samo u jednoj godini, obratio se na početku meseca investitorima pismom, koje je ove nedelje obelodanio **Bloomberg News**.

„Činjenica da OPEC govori o produženju reza svoje proizvodnje je zapravo znak slabosti, a ne snage,“ piše Hall. „Srednjoročni izgledi za naftu i dalje deluju rizično, dok su poslednjih nedelja pogoršani izgledi uspostavljanja ravnoteže u 2018.“

Hall, jedan od najuspešnijih trgovaca berzanskim robama u poslednje tri decenije, navodi da je gotovo nemoguće trgovati naftom na osnovu parametara ponude i potražnje, jer su oni u ovom trenutku previše nepouzdati. To prepušta tržište na milost trgovačkim sistemima zasnovanim na računarima.

„Algoritamski trgovački sistemi su počinju da dominiraju“ dok je trajektorija cena haotična, kaže on.

„Investirati u naftu u takvim okolnostima na tržištu, služeći se pristupom zasnovanim primarno na osnovama (ponude i potražnje) je samim tim sve izazovnije. Deluje prilično verovatno da će ovo ostati na sceni neo naredno vreme,“ konstatuje Hall obrazlažući odluku o gašenju

svog robnog fonda Astenbeck Master, koja je odjeknula kao senzacija na vodećim robnim berzama.

Pierre Andurand: Barel će ponovo ići ka 100 dolara

NJUJORK – “Tržište je imalo dosta efekata po silaznu (cenovnu) putanju, ali ove cene nisu održive,“ rekao je za **Forbes** vlasnik jednog od vodećih hedžing fondova, Pierre Andurand iz Andurand Capital-a.

“Doći će do značajnih rezova u snabdevanju, do bankrota kompanija i smanjenja kapitalnih ulaganja na strani proizvodnje, pa ćemo narednih godina videti početak tržišta u kome će ponuda biti manja od potreba i potražnje (nafte),“ rekao je on.

„Ove godine moćemo ići na 50 dolara (za barel nafte) i 70 dolara iduće godine, pa 90 dolara one naredne. Postoji dosta faktora koji guraju cene na gore i što duže one ostaju ili idu na dole, to će više biti kasnije,“ rekao je ovaj Francuz, jedan od najvećih igrača na tzv. špekulativnom tržištu nafte.

Naftni kolosi još šezdesetih znali a čutili o klimatskim promenama?

VAŠINGTON – Naftni kolosi nisu jedine korporacije koje su znale za posledice sagorevanja fosilnih goriva po globalnu klimu i krile od javnosti to što znaju. Ista je situacija sa javnim elektroenergetskim kompanijama koje su, prema jednom upravo objavljenom izveštaju, još 1968. godine priznale da sagorevanjem mazuta i uglja zagrevaju planetu, prenosi liberalni američki medijski portal **HuffPost**.

Novi izveštaj, koji je objavio nadzorni Energy & Policy Institute, sadrži na desetine internih dokumenata koji pokazuju kako se energetske kompanije inicijalno finansirale istraživanja o klimatskim promenama, a potom plaćali stručne institucije i pojedince koji su negirali njihove nalaze.

Sud zabranio "dizelašima" ulazak u Štutgart – Merkel protiv

ŠTUTT GART - Upravni sud u Štutgartu odlučio je 29. jula da od prvog januara 2018. vozila s dizel motorima više ne smeju saobraćati po ovom gradu. Dve nedelje kasije, nemačka kancelarka Angela Merkel je u intervjuu za najprodavanije nemačke novine **Bild**, naglasila da se suprotstavlja planovima nekih nemačkih gradova da u potpunosti ili delimično zabrane dizel motore u urbanim zonama.

I Velika Britanija zabranjuje benzince i dizelaše

LONDON – Posle Francuske i Velika Britanija je objavila da će iz ekoloških razloga 2040. godine zabraniti prodaju automobila na fosilna goriva. Britanska vlada se pri tom poziva i na odluku suda kojom joj je naloženo da razvije nove planove za smanjivanje emisija azot dioksida u vazduhu. Sud je presudio da postojeći plan nije bio dovoljan za zadovoljavanje EU ciljeva o smanjenju zagađenja vazduha, koje je prihvatila i Velika Britanija. Novi plan uključuje podsticaje od 1,3 mlrd. dolara za kupovinu vozila sa smanjenim emisijama gasova, 130 miliona dolara za projekte infrastrukture za punjenje električnih vozila, 378 miliona dolara podsticaja za naknadnu pregradnju postojećih vozila u cilju smanjenja emisija gasova itd. **UPI**

ČISTA ENERGIJA

Nacionalne naftne kompanije ulaze u sektor trgovine (svojom) naftom

LONDON – Veliki bliskoistočni proizvođači nafte, poput Iraka, UAE i Kuvajta traže načine da se više uključe u sektor trgovine sirovom naftom, piše *Financial Times*. Razlog je želja da zarade više na svojoj sirovoj nafti, u uslovima kada tržište ulazi u treću godinu pada. Godinama su konsultanti u ovom sektoru nagovarali državne naftne kompanije da se udruže sa međunarodnim trgovcima, poput Vitola i Glencore-a, ili moćnim naftnim kolosima kakvi su BP i Royal Dutch Shell.

„Te nacionalne naftne kompanije su u vrlo ranim fazama ovog procesa,“ kaže Roland Rechtsteiner, šef sektora za globalni ritik i trgovanje u konsultantskoj firmi Oliver Wyman. „Međutim jedna stvar je konzistentna kod svih njih, a to je da moraju naći nove izvore zarade.“

Ove godine su iračka naftna trgovačka firma Somo i trgovačko krilo ruskog Lukoila formirali zajedničko ulaganje za trgovinu sirovom naftom, dok druge nacionalne kompanije – posebno u regionu Persijskog zaliva – koje su u međuvremenu izgradile svoje prerađivačke i petrohemijske komplekse – gledaju da slede primer Omana. Njegova državna naftna kompanija je sredinom 2000-tih uspostavila partnerstvo sa trgovačkim gigantom Vitolom i formirala Oman Trading International. Posle dekade zajedničkog rada i prodaje, ne samo sirove nafte već i naftnih derivata, kompanija je 2015. došla u potpuno vlasništvo vlade Omana. Saudi Aramco je formirao trgovačko odeljenje za prodaju naftnih derivata i petrohemijskih proizvoda, doduše bez inostranog partnera. Abu Dhabi National Oil Company je zatražila od Shell-a, Totala i Vitola da joj predlože saradnju u trgovanju derivatima nafte, što je osetno sloćeniji posao od trgovanja sirovom naftom, prenosi FT informaciju dobije od dve upućene osobe.

Uspesi Gasprom njefta

MOSKVA – Gasprom njeft ostvario je u prvoj polovini godine neto dobit od 111 milijardi rubalja, što je za 23,1% više od učinka u istom periodu 2016., a rezultat je organskog rasta i povećanja efikasnosti rukovođenja, saopštila je ruska kompanija. Proizvodnja ugljovodonika u prvih šest meseci ove godine, uključujući tu i zajednička ulaganja, porasla je 5,3% na godišnjem nivou, na 44,02 miliona tona ekvivalenta nafte.

Kompanija je takođe saopštila da iduće godine planira da pozajmi nekih dve milijarde dolara, jer očekuje stabiulizaciju prilika na međunarodnim tržištima nafte, kao i dodatno smanjenje kamatnih stopa Ruske centralne banke, rekao je za *Bloomberg* finansijski direktor Gasprom njefta, Aleksej Jankevič.

AVGUST 2017. - GAS

Još jedan „evro-gol“ Gasproma

LUKSEMBURG, MOSKVA - Gasprom je dobio mogućnost za dodatni transport gasa u Evropu preko prve cevi gasovoda Severni tok, posle odluke evropskog Generalnog suda, sa sedištem u Luksemburgu, da 21. jula suspenduje EU odluku iz decembra prošle godine, posle žalbe koju je ponedela poljska državna gasna firma PGNiG. Ta kompanija je u oktobru prošle godine izborila odluku Evropske komisije da se Gaspromu ne dozvoli korišćenje dodatnih 40% od 36,5 milijardi kubika godišnje kapaciteta gasovoda Opal, koji se nadovezuje na izlaz Severnog toka u Nemačkoj i ide do Češke.

Gaspromovo korišćenje Opala bilo je ograničeno na 50 odsto kapaciteta gasovoda od 1. februara zbog tužbe *Poljske Evropskom sudu pravde na pomenutu odluku Evropske komisije da odobri ruskom kolosu pristup do 90 odsto kapaciteta Opala. PGNiG je pri tom naveo da bi povećani transport Gaspromovog gasa preko Opala rezultirao sa manjkom gasa za druga dva gasovoda i time ugrozio snabdevanje Poljske.*

Predsednik Generalnog suda, Marc Jaeger, je međutim konstatovao da opoziva suspenziju odluke Komisije jer ne postoje dokazi o ozbiljnoj šteti koju bi izazvao dodatni transport ruskog gasa Opalom. Odluka drugog po snazi evropskog suda važi do 2019. kada bi trebalo da bude doneta konačna presuda, prenosi Reuters

Majorski nastavljaju investicije u proizvodnju gasa

LONDON – Britanski naftni kolos BP počeo je proizvodnju prirodnog gasa iz svog projekta Juniper, u moru kod Trinidad i Tobaga. To je peti od sedam upstream projekata koje u oblasti proizvodnje gasa BP planira da otvori do kraja godine. Juniper se očekuje da poveća kapacitet proizvodnje gasa BP-a u Trinidad i Tobagu za nekih 590 miliona kubnih stopa na dan, saopšteno je u ponedeljak iz kompanije. Uz investiciju od oko dve milijarde dolara, platforma Juniper proizvodi gas iz dva podmorska polja, odakle se transportuje na kopno preko novog cevododa instaliranog 2016.

Gaspromovo polje mnogo veće nego što se mislilo

MOSKVA – Gaspromovo polje prirodnog gasa na dalekom severu Rusije, Tambej, moglo bi sadržati gigantske rezerve od čak 3,7 biliona kubnih metara, sa 2,5 biliona kubika više od trenutno potvrđenih, saopštio je preko svoje Facebook stranice 15. avgusta ruski ministar za prirodna bogatstva Sergej Donskoj. Ipak ove podatke još treba analizirati, prenosi *Natural Gas World.*

AVGUST 2017. – REGION

Počelo istraživanje podmorja na Krku za plutajući LNG terminal, međutim ...

RIJEKA - Na ostrvu Krku započeli su sredinom avgusta istražni radovi podmorskog tla u sklopu projekta prihvatnog LNG terminala, potvrđeno je iz firme LNG Hrvatska, piše *Novi list*. Istražni radovi koji će potrajati do kraja septembra uključuju niz bušenja morskog dna i geoloških ispitivanja podmorskog tla na kome bi trebalo da bude izgrađeno pristanište za plutajući LNG terminal.

Andrea Lopac iz LNG Hrvatska objašnjava da je zbog odluke vlade da se ide na jeftiniju varijantu plutajućeg, umesto kopnenog terminala, potrebno izgraditi jače i duže pristanište. „Jer će na njemu biti FSRU brod, odnosno plutajući terminal, spojen s kopnom putem sistema za istovar gasa pod pritiskom od sto bara, posle regasifikacije na samom brodu, a uz njega će se vezivati LNG Carrieri koji će dopremiti gas na terminal. Dodaje da će pristanište biti kesonskog tipa, odnosno veliki betonski blokovi spuštaće se na morsko dno, a na njima će počivati infrastruktura pristaništa.

Rezultati ovog istraživanja biće interpretirani do kraja septembra, kada se očekuje i raspisivanje prvog kruga tendera za projektovanje pristaništa, i nabavku FSRU broda, kapaciteta oko dve i po milijarde kubnih metara prirodnog gasa godišnje. Nakon toga, kada budu poznati svi troškovi, LNG Hrvatska od Hrvatske energetske regulatorne agencije (HERA) može zatražiti izračun tarifa, odnosno cene gasa iz budućeg terminala. Od toga će u velikoj meri zavisiti i drugi krug tendera, koji je obvezujući, za razliku od prvog, i u kome će se ponuđači nadmetati za izgradnju pristaništa i kupoprodaju FSRU broda.

LNG Hrvatska je u pomalo specifičnoj situaciji, jer je Evropska komisija odobrila 103 miliona evra za projekt LNG terminala na Krku, od ukupno 360, kolika je procenjena vrednost celog projekta, ali uz uslov da LNG Hrvatska ima FSRU brod u svom vlasništvu. Većina takvih brodova u svetu u vlasništvu je specijalizovanih brodarskih kompanija, koje ih obično daju u dugoročni najam, uz stručno osposobljenu posadu i generalno vode management broda.

U slučaju LNG Hrvatska takvo rešenje neće biti moguće, već će firma morati ili da kupi jedan od postojećih brodova na tržištu (ako ispunjava EU standarde), ili da ugovori gradnju novog.

Bez tih 103 miliona evra, projekat bi sasvim sigurno pao u vodu, a s obzirom na trenutno stanje na tržištu gasa, posebno u Evropi, gdje cene stagniraju na relativno niskom nivou, piše *Novi List*.

U optimalno pozitivnom slučaju, izdavanje građevinske dozvole za projekat LNG terminala na Krku očekuje se u maju iduće godine, nakon čega može započeti gradnja. Iz LNG Hrvatska u više se navrata do sad kao mogući rok za početak rada terminala navodili kraj 2019. godine, što ipak zvuči nerealno, jer pre svega treba osigurati tržište za plasman gasa koji će se uvoziti putem terminala na Krku, s obzirom da domaća potrošnja nije ni približno dovoljna da bi terminal bio isplativ, konstatuje riječki list.

Shell-ov strateški ulazak u električnu energiju

LONDON – *Financial Times* piše o “strateškom ulasku Royal Dutch Shell-a u poslove prodaje električne energije industrijskim potrošačima.” Počev od iduće godine, najveća evropska nezavisna naftna kompanija prodavaće struju u Velikoj Britaniji, s namerom da te poslove prošire i u SAD. Londonski poslovnik piše da naftaši u prošlosti nisu želeli da ulaze u sektor električne energije, zbog njegove prevelike izloženosti političkim pritiscima, osetljivosti vlada na povećanje cena potrošačima i prevelike ponude i ali je ulaskom u period dugoročne nesigurnosti za potrošnjom nafte i sa niskim cenama gasa iskrsla ova opcija da proizvođači nafte hedžuju svoje pozicije ulaskom u električnu energiju.

Kod Shell-a situacija je dodatno specifična jer se radi o naftnom majorsu koji je najviše ušao u oblast proizvodnje gasa, što ga dovodi u poziciju da može snabdevati svoje gasne elektrane i direktno prodavati struju industrijskim potrošačima, piše FT.

Glavni izvršni direktor Ben van Beurden je tif dana izjavio da će njegov naredni automobil biti na električnu energiju.

Dong Energy napušta fosilna goriva

KOPENHAGEN - Dong Energy, danska energetska kompanija u većinskom vlasništvu države, odlučila je da proda i poslednja naftna i gasna polja koja je posedovala, kao deo strategije napuštanja poslova vezanih za fosilna goriva, prenose agencije. Informacija je utoliko indikativna, što novu politiku finansijski podržava i najveća svetska investiciona banka Goldman Sachs, inače izuzetno uticajna u oblasti trgovanja sirovom naftom.

Shell: Do 2025. petina zarade u maloprodaji od čistih goriva

FRANKFURT - Royal Dutch Shell planira da 20% zarade iz svoje maloprodajne mreže realizuje od vozila koja ne koriste dizel i benzin, pošto kompanija anticipira bržu tranziciju ka čistoj energiji tokom naredne dekade, objavljuje Bloomberg. Do 2025. ovi novi poslovi snabdevanja čistijim gorivima, uključujući prirodni gas, trebalo bi da donose petinu zarade kompaniji od prodaje goriva, rekao je jedan od rukovodilaca sektora naftnog kolosa za downstream poslove, John Abbott za Bloomberg TV uoči otvaranja novog sajma automobila u Frankfurtu.

Francuska pre 2040. obustavlja proizvodnju nafte i gasa

PARIZ - Vlada Francuske objavila je 5. septembra predlog zakona o postepenom zatvaranju poslova istraživanja i proizvodnje nafte i gasa do 2040. na području te države i njenih prekomorskih teritorija. Francuska je prva zemlja u svetu koja će usvojiti takav zakon, a on je logična posledica odluke da do 2040. obustavi prodaju vozila sa motorima na benzin i dizel, prenosi *Reuters*.

Inače, u Francuskoj se ugljovodonici proizvode u Pariskom basenu i Basenu Aquitaine, gde licence poseduje kompanija Vermilion Energy.

Total kupio danski Maersk Oil za 7,45 mlrd \$

KOPENHAGEN - Francuska naftna kompanija Total jača svoju poziciju u, za mnoge konkurente sve manje atraktivnom, Severnom moru kupovinom naftnog biznisa danskog konglomerata Moler-Maersk za 7,45 milijardi dolara, javlja agencija AP. Radi se o najvećoj akviziciji francuskog naftnog giganta. Čelnik Totala Patrick Pouyanne rekao je da kompanija ovim pravi lidera u Severnom moru.

Bloomberg piše da se radi o jednom od najvećih poslova unutar grupe naftnih majorsa od sloma cena nafte sredinom 2014. na ovamo. Veća je bila kupovina BG Grupu od strane Royal Dutch Shell-s za 52 milijarde dolara u 2015. U januaru Exxon Mobil je pristao da plati 5,6 milijardi dolara u akcijama, i milijardu u gotovini za prava bušenja u region naftnih škriljaca Permian u Teksasu.

Rosneft preuzima indijski Essar Oil za 12,9 milijardi dolara

MOSKVA Ruski državni naftni gigant, Rosneft, objavio je da je zaključio preuzimanje indijske kompanije Essar Oil. Sporazum pojedinačno predstavlja najveće strano ulaganje u Indiji. Najavljen u oktobru 2016. godine, ugovor vrednuje na 12,9 milijardi dolara indijsku grupu Essar Oil koja poseduje jednu od najsavremenijih svetskih rafinerija - Vadinar - i kontroliše više od 3.500 benzinskih stanica, prenosi **France press**.

Rosneft preuzima 49 odsto akcija u Essaru, dok drugih 49 odsto kupuje konzorcijum u kojem je pored ostalih i globalni trgovac sirovinama - Trafigura. Essar je naveo da je ovo "najveće rusko pojedinačno strano ulaganje u Indiju", a takođe i "najveća strana investicija u Indiji.

Sečin: Manipulisanje dolarom diriguje cene nafte, a ne OPEC dogovor

MOSKVA - Čelnik ruskog Rosnjefta, pridružio se sve češćim ocenama da se cene nafte sve manje rukovode osnovnim tržišnim zakonima ponude i potražnje. Igor Sečin je

sredinom septembra ocenio da poslednji rast cena nafte nema nikakve veze sa politikom smanjene ponude OPEC i ne-OPEC zemalja. „Pre će biti da je razlog slabljenje dolara. Drugim rečima, efekat OPEC dogovora na tržište nafte je nula,“ konstatovao je Sečin.

„Amerikanci obezvređenjem dolara podržavaju svoje proizvođače nafte iz škriljaca,“ zaključio je generalni direktor Rosnjefta. **IBTimes**

Kineski CEFC ulaže 9 milijardi dolara u Rosnjeft

LONDON - Kineski konglomerat CEFC kupiće za 9,1 milijardu dolara 14,16 posto udela u ruskom proizvođaču nafte Rosneftu od trgovačkog kolosa Glencore i katarskog investicionog fonda (QIA). CEFC China Energy razvio se proteklih godina iz specijalizovanog trgovca naftom u razgranati energetska konglomerat a njegov ulazak u suvlasnike ruskog naftnog kolosa dodatno će ojačati saradnju drugog potrošača nafte u svetu i vodećeg proizvođača ključne energetske sirovine, navodi **Reuters**.

Sud naložio Sistemi da plati ogromnu odštetu Rosneftu

MOSKVA - Ruski sud presudio je 22. avgusta da ruski konglomerat AFK Sistema treba da plati ogromnu odštetu naftnom gigantu Rosneft u sporu vezanom za prošlogodišnju kupovinu proizvođača nafte Bašnefta. Arbitražni sud u južnoj oblasti Baškortostan naložio je firmi AFK Sistema isplatu odštete od 136 milijardi rubalja (1,9 milijardi evra po sadašnjem kursu), prenose **ruske agencije**. Sistema je odmah najavila žalbu.

Rosneft je tvrdio da Sistema nije delovala u dobroj veri kada je 2009. kupila deonice Bašnjefta, i reorganizovala ga, a te optužbe Sistema je odbacila. Bašneft je bio u većinskom vlasništvu Sisteme, ali ruska vlada je uzela udeo tog konglomerata u Bašneftu 2014. godine navodeći da je privatizacija Bašnjefta bila ilegalna. Rosneft je kupio kontrolni paket Bašnefta prošle godine od ruske vlade u poslu vrednom više milijardi dolara.

Ove godine 40 mt nafte u Kinu

MOSKVA - Rosnjeft očekuje da izveze rekordnih 40 miliona tona sirove nafte u Kinu ove godine, rekao je u septembru čelnik ruske državne naftne kompanije Igor Sečin, prenosi **RIA Novosti**. Rosnjeft je ranije planirao za 2017. izvoz od 31 mt nafte na tržište Kine.

Globalni servisni kolos postaje i naftni proizvodni velikan

NJUJORK - Najveća svetska naftna servisna kompanija, američki Schlumberger ulaže milijarde dolara na kupovinu poslova u sektoru proizvodnje nafte i gasa - investirajući u iste projekte koje servisira snabdevanjem opreme i stručnom ekspertizom, piše **Reuters**. Ovaj novi poslovni model pruža Schlumberger-u mogućnost da se pita kod donošenja odluka vezanih za proizvodnju, upravljanje naftnim izvorima, pa čak i da angažuje druge svoje podfirmе za pružanje logističkih usluga, objašnjavaju u kompaniji novu strategiju svojim akcionarima.

Schlumberger trenutno, preko svoje proizvodne podfirmе, ko-upravlja proizvodnjom nekih 230.000 barela sirove nafte na dan, a ove godine je otvorio poseban investicioni fond namenjen finansiranju ulaganja u upstream.

Saudi Aramco proširuje trgovačko krilo

RIJAD - Daleko najvrednija svetska, doduše još neizlistana, naftna kompanija pridružila se u septembru trendu širenja poslova direktne trgovine naftom, koji su od izbijanja cenovne krize 2014. na ovamo obeležili gotovo svi svetski naftni majorski. U sklopu priprema za prvu u istoriji inicijalnu ponudu akcija (IPO), planiranu za 2018., Aramco namerava da ojača poslove ne samo prodaje svoje, nego i preprodaje tuđe nafte na svetskom tržištu, javlja **Bloomberg**. U okviru iste jedinice, kompanija će obavljati i trgovinu naftnim derivatima.

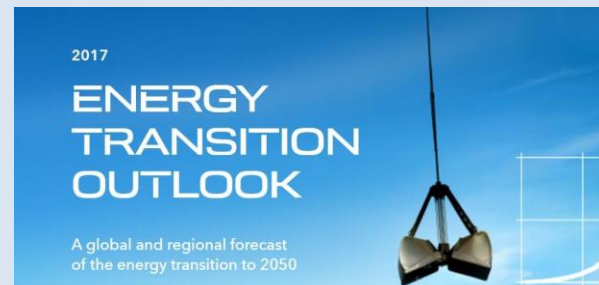

Studija: Gas preuzima primat od nafte već 2034?

OSLO - Do 2034. godine prirodni gas će preteći naftu kao osnovni izvor energije, a do 2050. biće najveći takav pojedinačan izvor u svetu, zadovoljavajući 27% svetske potrošnje, stoji u ove nedelje objavljenom Pregledu energetske tranzicije, energetske konsultantske firme DNV GL. Snabdevanje gasom će, ipak, dostići špic 2035. godine.

Što se tiče sirove nafte, DNV-ov izveštaj predviđa da će se snabdevanje zadržati na plafonu dostignutom između 2020. i 2028. godine, posle čega će kontinuirano da opada. DNV smatra da su najveći neprijatelj nafte električna vozila (EVs).

Do 2022., prema procenama ovog konsultanta, EVs-i će dostići „troškovni paritet“ sa motorima sa unutrašnjim sagorevanjem, pa će do 2033. svako drugo novo prodato vozilo u svetu biti na električni pogon.

Do 2050. fosilna goriva i obnovljivi izvori će imati podjednak udeo u globalnom snabdevanju energijom. Osnovni razlog ovome je brzo smanjenje cena instalacija za obnovljive izvore energije, posebno solarne i vetro, što znači da će tranzicija sa fosilnih na obnovljivu energiju proći bez značajnijeg povećanja godišnjih izdvajanja za energiju, navodi se u izveštaju.

Eksperti norveške firme, inače, smatraju da će se rast potražnje za energijom smanjiti posle 2030. godine, jer će energetska efikasnost do tada po prvi put početi da se brže da se usavršava od stope rasta BDP-a. **Energy Voice**

FuelsEurope: Politika Brisela čini evropske rafinerije nekonkurentnim

BRISSEL - Evropske rafinerije ne mogu parirati uvoznim gorivima, jer im EU regulativa nameće troškove koje prekomorski konkurenti nemaju, a koje prerađivači nafte u Evropi ne žele da prevale na potrošače, izjavio je za EurActiv prvi čovek FuelsEurope, organizacije koja zastupa i brani interese 42 kompanije iz ovog sektora naftne privrede u EU.

Dodatni razlog što je uvozni dizel jeftiniji leži u činjenici da je energija u zemljama izvoznicama tog goriva, SAD, Rusiji i Bliskom istoku jeftinija od one u Evropi, a energija učestvuje sa 60% u troškovima rada rafinerije, navodi Generalni direktor FuelsEurope, John Cooper. Na ovu prednost se dodaju i regulatorni troškovi vezani za sistem trgovine emisijama (ETS), koje evropske rafinerije imaju, a one u konkurentskim zemljama nemaju, ili su osetno niži, dodaje on. To znači da evropske rafinerije moraju da investiraju u energetska efikasnost, i da istovremeno ispune norme vezane za kvalitet vazduha i CO2 emisije, kako bi smanjili ETS troškove, navodi Cooper.

Dati besplatne ETS dozvole najboljim rafinerijama

On naglašava da je ovo posebno uočljivo kod dizel goriva, gde uvozna, rasterećena za ETS troškove, zahvataju 25 do 30 odsto EU potrošnje. „Stoga je najvažnije da Evropska komisija prizna taj konkurentni izazov, pa da u sistem uključi odobravanje besplatnih dozvola za emisije prerađivačkoj industriji pogođenoj konkurencijom uvoznih goriva,“ ističe prvi čovek FuelEurope. Po mišljenju Coopera, 10 odsto najboljih evropskih rafinerija moraju imati 100% besplatne dozvole za emisije, „dok će ostali imati te troškove, ali i biti motivisani da se približe najboljima, što i jeste cilj evropske politike u ovom sektoru.“

Ko će nadomestiti 270 milijardi evra prihoda od poreza na fosilna goriva?

Što se tiče konkurencije vozila na električni pogon (EV) u Evropi, Cooper ukazuje na činjenicu da ukupni prihodi od poreza na fosilna goriva godišnje iznose 270 milijardi dolara, a takav namet nemaju EV-si. „Ako punite svoj automobil benzinom i godišnje prelazite 15.000 kilometara, verovatno plaćate godišnje vladi najmanje 1.000 evra u porezima, namenjenim održavanju i izgradnji potrebne infrastrukture, finansiranju saobraćajne policije i slično. Iste potrebe imaju i električna vozila, pa nije pošteno da vi plaćate tih 1.000 evra, a vaš komšija sa električnim automobilom ništa,“ kaže Cooper. On dodaje da vlade shvataju da će sa sve većim prodorom EV-sa ostati bez tih milijardi prihoda, što naravno nije održivo na duži rok.

FuelsEurope veruje da će u 2040. i dalje biti potražnja za tečnim gorivima u sektorima komercijalnog transporta, avio i pomorskog saobraćaja i petrohemijskom sektoru, ali je moguće da će veoma oštro biti smanjena potrošnja benzina, što će osetno uticati na konkurentnost evropskih rafinerija pretežno usmerenih na proizvodnju tog goriva, a verovatno i sam opstanak nekih od njih.

Gasprom na čelu Platts-ove liste najuspešnijih svetskih energetske kompanija

DENVER - Ruski energetski kolos Gasprom izbio je na čelo S&P Global Platts liste 250 najbolje ocenjenih svetskih energetske kompanija, skinuvši sa te pozicije američkog majorsa Exxon Mobil, neprikosnovenog u proteklih 12 godina.

S&P Global Platts Top 250 lista rangira firme na osnovu njihovog finansijskog učinka u prethodnoj godini, odnosno prema četiri kriterijuma: vrednosti aktive, prihoda, profita i povrata uloženog kapitala.

Među kompanijama sa najvećim prodorom na listi je nemački E. ON, koji je sa 114 pozicije prošle godine, izbio na drugo mesto ove. Od drugih naftaša, među prvih deset su Ruski Lukoil na šesto mestu, dok je Exxon pao na devetu poziciju, jednu ispred francuskog Totala

2017 Top 250 Companies

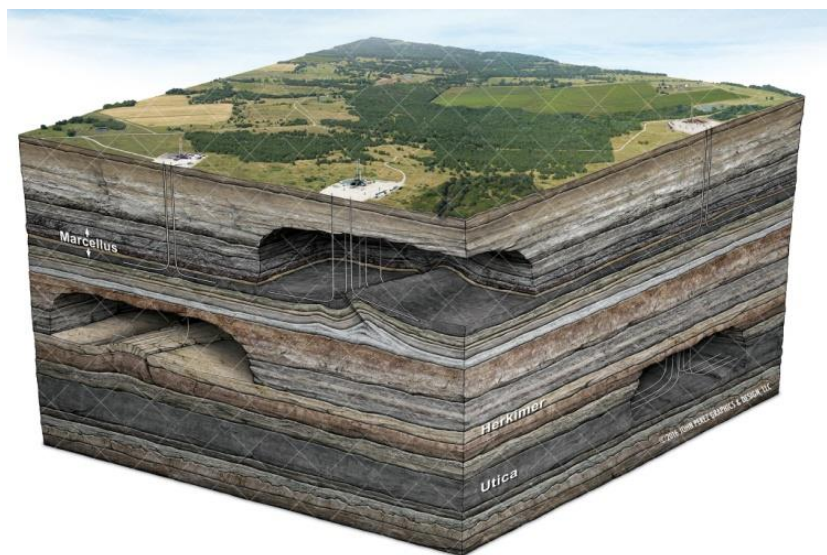
Search Results For - 2017

Platts Rank	Company Name	Region	Industry
1	PJSC Gazprom	EMEA	Integrated Oil and Gas
2	E.ON SE	EMEA	Multi-Utilities
3	Reliance Industries Ltd	Asia/Pacific Rim	Oil and Gas Refining and Marketing
4	Korea Electric Power Corp	Asia/Pacific Rim	Electric Utilities
5	China Petroleum & Chemical Corp	Asia/Pacific Rim	Integrated Oil and Gas
6	PJSC LUKOIL	EMEA	Integrated Oil and Gas
7	Indian Oil Corp Ltd	Asia/Pacific Rim	Oil and Gas Refining and Marketing
8	Valero Energy Corp	Americas	Oil and Gas Refining and Marketing
9	Exxon Mobil Corp	Americas	Integrated Oil and Gas
10	TOTAL SA	EMEA	Integrated Oil and Gas

Basen Permian može da proizvede još do 70 milijardi barela nafte

HJUSTON - Najveće američko ležište naftnih škriljaca, tekšaški Permian basen krije još 60 do 70 milijardi barela dostupne nafte, što bi po sadašnjim cenama američke WTI nafte vredelo oko 3,3 biliona dolara, pokazuje ove nedelje objavljena studija konsultantske firme **IHT Markit**.

„Basen Permian je američki super basen mereno istorijom proizvedene nafte i gasa, poslovima koje predstavlja i

značajnim obimom složenih ciljeva, profitabilnih po sadašnjim cenama nafte,“ navodi IHS. Ipak, konsultant ukazuje na mogućnost skore promene situacije, jer su od prošle godine troškovi servisnih naftnih poslova uvećani za 20 do 30 odsto, dok su neke od kompanija koje posluju u ovom basenu morale da pređu na manje produktivne formacije škriljaca. Međutim, konsultant **Wood Mackenzie** upozorava da bi ovo eksplozivno polje moglo dostići vrh proizvodnje i lagano krenuti na dole već 2021. godine, ako kompanije koje tu posluju nastave da rade

punim kapacitetom i prevelikom ponudom spreče potreban rast cena nafte, čime će obeshrabriti ulaganja u tehnologiju potrebnu da se eksploatišu rezerve koje su sada nedostupne, ili neekonomične za proizvodnju.

Ozakonjen princip solidarne pomoći EU susedu u gasnim krizama

STRAZBUR - Parlament Evrope usvojio je u utorak novu regulativu o sigurnosti u snabdevanju prirodnim gasom, koja uključuje princip solidarnosti u slučaju poremećaja u snabdevanju. Zemlje članice EU, ako se nađu u situaciji prekinutog ili otežanog snabdevanja gasom, moći će da računaju na pomoć susednih država, pošto su poslanici usvojili izveštaj o tom pitanju na plenarnoj sednici u Strazburu.

Cilj novih pravila je da onemogući spoljnim snabdevačima Evrope gasom da „ucenjuju“ EU države, jer će od sada zemlje članice biti obavezne da u takvim situacijama pomognu susedu isporukama gasa dovoljnog da pokrije potrebe najosetljivijih delova društva, odnosno tzv. „zaštićenih potrošača“.

Evropski komesar za klimu i energiju, Miguel Arias, pozdravio je usvajanje „izbalansiranog sporazuma“, istakavši da je postignut u rekordno kratkom vremenu od 14 meseci.

Osim što unosi novi duh solidarnosti, usvojena legislativa će takođe poboljšati regionalni aspekt Energetske unije, pošto će zemlje članica sada biti podeljene u sedam novih regionalnih blokova, specijalno stvorenih u cilju energetske sigurnosti, kako bi se bolje odgovorilo na krizne situacije.

Poljska: Puštena u rad karika koridora Sever-Jug

VARŠAVA - Poljski operator transportnog sistema Gaz-System pustio je u utorak u rad novi gasovod Češuv-Vierčovice, istakavši da se radi o kraju važne faze izgradnje gasovodnog koridora Sever-Jug, koji bi na kraju trebalo da poveže poljski LNG terminal u luci Swinoujscie sa planiranim plutajući LNG terminalom na ostrvu Krk u Hrvatskoj. Cevovod dužine 14 km je deo tzv. Zapadnog koridora i njegov cilj je da se poveća kapacitet transporta gasa između Poljske i Češke - u oba smera.

Koridor Sever-Jug je planiran da ide od LNG terminala Swinoujscie, kroz jug Poljske, preko Češke, Slovačke i Mađarske do LNG terminala Krk. U ponedjeljak, hrvatska državna LNG Hrvatska objavila je poziv za prikupljanje ponuda na tenderu za nabavku plutajućeg LNG terminala i izgradnja zemaljske opreme. *PAP, Natural Gaz World*

Транснафта

Kako Brisel planira da "ukroti" Severni tok 2

BRISSEL – Evropska komisija je pripremila planove kojim bi obezbedila da Severni tok 2 ne preoblikuje EU energetske tržište tako da Rusija izvojuje stratešku pobjedu u ovoj oblasti, piše *EUObserver*. Predlog plana od deset stranica, u koje je ovaj medij imao uvid, traži da Savet EU „odobri otvaranje pregovora o sporazumu između EU i Rusije o funkcionisanju gasovoda Severni tok 2.“ Plan će međutim stupiti na snagu ako ga odobre EU države, ali Nemačka verovatno želi da pregovara o Severnom toku dva sa Rusijom, bez uplitanja EU, piše *EUObserver*. Plan međutim kaže da bi Komisija trebalo da „predvodi pregovarački tim Unije“, doduše uz konsultacije sa „specijalnim komitetom“ zvaničnika zemalja EU.

Ono što će u ovom predlogu posebno zasmetati ruskoj strani ...

... sadržano je u aneksu koji kaže da Severni tok dva mora da se pridržava odredbi EU zakona o „razdvajanju“ i „pravu pristupa treće strane“. Odredba zakona o razdvajanju primorala bi Gazprom, koji je vlasnik kako gasa, tako i budućeg gasovoda, da prepusti kontrolu nad Severnim tokom 2 jednom „nezavisnom ...operatoru“ kako bi „izbegao sukob interesa i obezbedio konkurenciju“. Odredba „prava treće strane“ je pre tri godine bila razlog zbog koga je Gazprom odustao od projekta Južni tok, podseća portal.

Održiv dugoročni tranzit preko Ukrajine

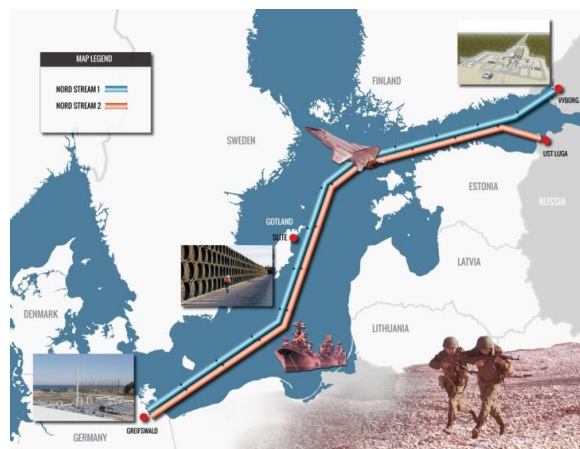
Aneks Komisije dodaje i još jednu meru - da dogovor o gasovodu „mora da uključi odgovarajuće mere“ koje bi obezbedile „održiv dugoročni tranzit prirodnog gasa kroz posle 2019. preko jednog broja postojećih puteva snabdevanja, posebno preko Ukrajine.“ Pojašnjava da bi te mere trebalo da obezbede EU zemljama centralne i istočne Evrope da i dalje budu u mogućnosti da „otvore svoja tržišta gasa“ i diverzifikuju izvore snabdevanja“ pošto za dve godine bude pušten u rad gasovod Severni tok 2.

EU uvozi gro ruskog gasa via Ukrajina/Slovačka, Nemačka (Severni tok 1) i Belorusija/Poljska. Međutim, ako se izgrade dodatne dve cevi gasovoda Severni tok, 80% ruskog gasa stizao bi preko Nemačke, čineći suvišnim tranzit preko Ukrajine i osetno smanjujući snabdevanje preko Poljske, još jednog ruskog „neprijatelja“ u Evropi.

Pravna praznina?

Iz konzorcijuma za realizaciju projekta Severni tok 2 kažu da EU zakon, kao što je odredba o „razdvajanju“, ne važi za podmorski deo gasovoda. „Pravna analiza“ Komisije je ovo potvrdila rekavši da „niti EU, niti njene zemlje članice mogu da tvrde da imaju nadležnost na deo nekog podmorskog gasovoda koji ide van njihove teritorije“. Ali, dodaje, da ukoliko EU i Rusija ne dogovore "specifičan regulatorni režim", gasovod ne bi bio "održiv" jer bi funkcionisao ili u "pravnoj praznini" ili pod dva "različita" i "kontradiktorna" pravna režima – EU i Rusije.

Jedan izvor u EU je rekao da će zemlje članice uskoro imati drugu rundu razgovora o idejama Komisije, ali da još nije jasno da li bi odluka o davanju mandata Komisiji da pregovara o ovom projektu morala biti doneta jednoglasno, ili glasom većine. Kada je Komisija u junu prvi put izašla sa svojim predlogom, 13 EU zemalja je podržalo, ali je nemački zvaničnik na sastanku odbio da se izjasni. Činjenica je da je, sada verovatno opoziciona, socijaldemokratska partija Nemačke bila glavni zagovornik projekta, dok savez partija CDU/CSU Angele Merkel ima mnoge pobornike, ali i protivnike Severnog toka 2.

SEPTEMBAR 2017. - REGION

Srbija treći snabdevač FBiH naftnim derivatima

SARAJEVO - U prvih šest meseci ove godine na području Federacije BiH uvezeno je preko 419.000 tona naftnih derivata što je za nešto preko tri odsto više nego u istom periodu prošle godine kada je uvezeno 406.680 tona,

objavilo je Ministarstva trgovine FBiH. Najviše goriva je uvezeno iz Hrvatske (56,27 %), zatim Italije (26,25 %) i Srbije 41.668 tona ili 9,94 %.

Ukupno je u periodu januar-jun 2017. godine iz Rafinerije Bosanski Brod ili drugog dobavljača iz RS nabavljeno oko 98.000 tona naftnih derivata što je oko 1,5% više u odnosu na isti period prošle godine, prenosi energetika.ba.

LNG Hrvatska traži partnere za gradnju plutajućeg LNG terminala na Krku

ZAGREB - LNG Hrvatska objavila je javne konkurse kojim počinje potragu za partnerima u gradnji prihvatnog terminala i gasovoda projekta LNG Krk, kao i za kupovinu "plutajuće jedinice za prihvatanje, skladištenje i regasifikaciju", tzv. FSRU broda. Kompanija poziva sve zainteresirane privredne subjekte da do kraja septembra dostave ponude za sudelovanje u postupku nabavke opreme izvođenja radova za prihvatni LNG terminal Krk kao FSRU tehničkog rešenja, a koje se sastoji od projektovanja i izgradnje luke, priključnog gasovoda i instalacija visokog pritiska sa i druge potrebne infrastrukture.

Prema sadašnjem rasporedu, terminal bi trebalo da započne sa radom početkom 2020. godine. Ima kapacitet regasifikacije od 2,6 milijardi kubnih metara godišnje. Troškovi izgradnje celokupnog LNG projekta na Krku procenjeni su na 363 miliona evra. [Poslovni dnevnik, PAP](http://PoslovniDnevnik.PAP)

MOL spreman da proda udeo u Ini, problem je cena

ZAGREB – Vlada Hrvatske je otpočela proces razlaza s MOL-om u Ini, odlukom o traženju investicionog savetnika za transakciju mogućeg otkupa 49% deonice koje drži mađarska naftno-gasna firma u domaćoj naftnoj kompaniji.

MOL spreman na prodaju Ine, država traži novog ulagača

Najveći će problem biti ne samo naći ozbiljnog ulagača nego i postići fer cijenu za MOL-ov udjel od 49%. MOL navodno traži dvostruko više od onoga što država nudi

Kako piše *Večernji list*, državi nikako nije u interesu da zadrži taj paket, nego da nađe ulagača koji će za razliku od MOL-a imati cilj ulaganja u istraživanje. Međutim, problem je što za sada interesa za MOL-ov udeo nema, a još je veće pitanje koju će cenu MOL da traži za svoj udeo. Prema procenama Zagreba, država ne bi bila spremna da plati MOL-u više od 900 milina dolara. Međutim, kako se je još lani moglo čuti, MOL za svoje akcije traži oko 1,8 milijardi dolara. Osnovni zadatak izabranog savetnika bio bi da nađe novac za otkup udela MOL-a i istovremeno pronađe novog strateškog partnera.

Slovački J&T se povlači iz slovenačkog Petrola

LJUBLJANA - Slovačka grupacija J&T ponudila je Slovenačkom državnom holdingu svojih 13 odsto udela u slovenačkom Petrolu. O povlačenju iz vlasničke strukture ljubljanske energetske kompanije i distributera goriva J&T je obavestila i Upravu, neslužbeno saznaje Delo. Dnevnik piše da slovenačka država verovatno neće da otkupi pomenuti udeo slovačke kompanije, a za sada nije jasno hoće li se na to odlučiti Petrol.

OKTOBAR 2017. - NAFTA

Kralj Salman u Moskvi: Dalekosežno partnerstvo ili oročen savez?

MOSKVA – Saudijske i ruske kompanije će potpisati investicione sporazume u vrednosti preko tri milijarde dolara, u sklopu prve zvanične posete jednog saudijskog kralja Rusiji. Kralj Salman doputovao je u Moskvu u sredu, 3. oktobra, a posetu analitičari redom stavljaju u okvire strateškog partnerstva u odbrani cena (i tržišta) nafte koje su dva najveća izvoznika ove sirovine otvorili u novembru prošle godine, prepoznavajući „zajedničkog neprijatelja“ u eksplozivnom rast američke nafte iz škrljaca.

Al Falih: Uopšte (nas) ne brinu američki škrljci

MOSKVA - Dodatna američka nafta iz škrljaca na tržištu me ne brine, rekao je u četvrtak saudijski ministar energije Halid al Falih, dodajući da će potražnja upiti te količine. „Uopšte mi ne smetaju škrljci (nafta iz škrljaca) koji pristižu i stizaće dodatno 2018. Tržište može to da apsorbuje,“ rekao je on u govoru na energetskom forumu u Moskvi. On je ponovio da je potražnja za naftom u svetu na zdravim osnovama i da se beleži postojano smanjenje zaliha te sirovine. *Reuters.*

Dve zemlje su dogovorile formiranje fonda od milijardu dolara za investiranje u zajedničke energetske projekte, kao i sporazum o ulasku Saudi Aramco-a sa 150 miliona dolara u suvlasništvo najveće ruske naftne servisne kompanije, Eurasia Drilling. Dogovorena je i investicija od 1,1 milijarde dolara ruske petrohemijske kompanije Sibur u izgradnju jednog postrojenja u Saudijskoj Arabiji.

Ruski privatni proizvođač gasa Novatek pregovara sa saudijskim investitorima o ulasku te monarhije u njegov Arctic LNG-2 projekat, nastavak njegovog 27 milijardi dolara vrednog projekta na poluostrvu Jamal, rekao je za *Financial Times* ruski ministar energije Aleksandar Novak. On je dodao da su ruski Gazprom Njeft i Saudi Aramco blizu dogovora o zajedničkom trgovanju naftom i otvaranju zajedničkog istraživačkog i tehnološkog centra.

Bloomberg konstatuje da jačanje ovog partnerstva predstavlja zaokret u odnosima dve naftne sile, posebno od strane Saudijske Arabije, zbog njenog istorijskog savezništva sa SAD. Agencija konstatuje da se to promenilo zbog prodora američke nafte iz škrljaca u prostor koji je tradicionalno popunjavala saudijska nafta – oduzimajući joj sve veći deo američkog tržišta uz početak izvoza američke nafte

Rafinerije upozoravaju: Sa poskupljenjem CO2 odosmo iz Evrope

LONDON - Prerađivači nafte udružili su se sa drugim velikim industrijskim potrošačima energije kako bi upozorili na posledice planova Evropske unije da podigne cenu za emisije ugljendioksida. EU zakonodavci će iza zatvorenih vrata 12. oktobra ponovo pokušati da nađu kompromis za reforme sistema trgovanja emisijama (EU ETS), ključne evropske poluge u borbi za sprečavanje „pregrevavanja“ planete.

Euractiv podseća da su evropske rafinerije, zajedno sa proizvođačima cementa, stakla, papira, hemijske i industrije metala - do sada dobijali besplatno gro dozvola za emisije CO2, jer bi u suprotnom postali na globalnom nivou nekonkurentni u odnosu na suparnike van EU. Epilog bi bio zatvaranje pogona, ili njihovo seljenje van EU, tamo gde takav režim klimatske regulative ne postoji, ili je neuporedivo blaži.

ETS dozvola ide sa 5 na 36 evra?

Mada predložene izmene regulative predviđaju nastavak odobravanja besplatnih ETS dozvola rafinerijama, njih će biti manje a projekcije kretanja cene jedne dozvole u narednoj dekadi su za ove sektore zastrašujuće. Jedna nedavna studija lobističke grupe BusinessEurope procenjuje da će, ako se usvoje predlozi reforme EU ETS sistema, cena emitovanja jedne tone CO2 otići 2030. sa sadašnjih oko pet, na 33 do 36 evra.

Nekih stotinu rafinerija u Evropi emitovali su lane blizu 140 miliona tona CO2 i dobili besplatne dozvole za emisije 100 miliona tona, pokazuju podaci resornog udruženja Fuels Europe, pa je jasno o kakvom se izazovu radi ako taj višak od 40 miliona tona bude množen sa 36, umesto pet evra.

Šta predlaže Fuels Europe?

Fuels Europe je zato objavio seriju preporuka evropskim zakonodavcima pre definitivne odluke o reformi EU ETS sistema. Udruženje traži da se poveća ukupan broj besplatnih dozvola sa 43% koliko predlaže Evropska komisija, na 48%.

Poslanici i vlade su se već dogovorili da udvostruče na 24% godišnje stopu po kojoj će višak dozvola (osnovni razlog njihove niske cene) slivati u Rezerve za stabilizacije tržišta ugljendioksida (MSR). To će svakako izazvati neposredne posledice po cene dozvole, upozorava Fuels Europe.

„Teški emiteri“ traže da se u ETS ugradi "sigurnosni ventil", preko koga bi se reciklirale neiskorišćene dozvole iz tekućeg perioda (2014-2020) i one koje će absorbovati MSR, "na potrebnu količinu u slučaju nedostatka besplatne alokacije ". U protivnom prerađivači nafte i drugi veliki emiteri biće prisiljeni da isele pogone i svoje emisije CO2 van Evrope, što se već u industrijskim i stručnim krugovima definiše pod pojmom „prelivanje ugljendioksida“.

Čelnik Shell-a: Ne srljati u „novu energiju“

LONDON - Prvi čovek Royal Dutch Shell-a, Ben van Beurden može sa - šta sam vam rekao ... - odgovoriti kritičarima koji su osporavali njegovu odluku da, u epicentru krize likvidnosti izazvane padom cena nafte, plati 2015. godine 50 milijardi dolara za preuzimanje proizvođača gasa i LNG-a BG Group. Dve godine kasnije, Shell zarađuje više gotovine pri cenama nafte od ispod 60 dolara nego što je to bio slučaj kada je barel vredeo bezmalo 100 dolara.

Van Beurden u intervjuu za *Financial Times* 2. septembra, doduše, upozorava da „u naftno-gasnoj industriji nikada niste načisto, jer je sve uvek u konstantnom padu“, misleći pri tom na nemilosrdnom pritisku za otkrivanje novih izvora radi nadomešćivanja postojeće proizvodnje. Još veću brigu menadžerima svih naftnih kompanija stvara pretnja dugoročnog pada proizvodnje nafte, sa prelaskom sveta na čiste izvore energije. Za Shell situacija je utoliko komplikovanija jer uprava mora da priprema kompaniju za doba čistijeg energetskog miksa, a istovremeno ispuni obećanje da do kraja ove dekade vrati akcionarima polovinu sredstava investiranih u BG, tačnije 25 milijardi dolara.

Van Beurden ipak navodi da Shell neće srljati u veće akvizicije u OIE, jer se pokazalo da je preuranio

kada je među prvima u sektoru ušao u proizvodnju solarne energije. „Pokazalo se da od toga nismo uspeli da dobijemo bilo kakvu zaradu.“ Izvršni direktor anglo-holandskog kolosa navodi da Shell prve namerava da postepeno izgradi potrebnu

kadrovsku bazu za vetro i solarne projekte, radi prodaje električne energije, ali i pripreme za veći prodor električnih vozila (EVs). Kompanija već trguje električnom energijom u SAD, a od 2018. će direktno prodavati struju potrošačima u Britaniji.

Prema Van Beurden, ključno pitanje za stratege naftnih kompanija je da utvrde ritam kojim će ulagati u OIE i balans energetskog miksa na srednji i duži rok, kako bi izbegli rizik prevremenih investicija u tehnologije budućnosti. „Jedno je, međutim, izvesno. To je put koji moramo slediti i iz njega izaći kao pobednici,“ dodaje Holanđanin. Shodno tome, Shell je odlučio da do 2020. investira do milijardu dolara godišnje u „novu energiju“, što je tek delić njegovog ukupnog godišnjeg capex-a od 25 do 30 milijardi dolara. Ostalo će i dalje biti ulagano u naftne i sve više u gasne projekte.

Statoil ušao u proizvodnju solarne energije

OSLO - Norveška naftna kompanija Statoil zakoračila je u poslove proizvodnje solarne energije, sklapajući dogovor o kupovini udela od 40% od lokalne kompanije Scatec Solar u 162 MW jakom solarnom projektu Apodi u Brazilu.

Struja dobijena iz tog projekta pokrivaće potrebe nekih 160.000 domaćinstava u Brazilu, kada solarni park krajem iduće godine krene u komercijalnu proizvodnju. Statoil je značajan proizvođač energije vetra iz offshore parkova, ali navodi da je Apodi njegov prvi korak u solarnu industriju. **CNBC**

Total kreće u osvajanje elektroenergetskog tržišta Francuske

PARIZ – Francuski majors Total otvorio je novi sektor za prodaju električne energije i krenuo je u osvajanje domaćeg tržišta sa diskontom od deset odsto u odnosu na dominantne kompanije u tom sektoru EDF i Engie, otvarajući mogući rat cenama sa ovim energetske kolosima u kojima je država najveći deoničar. Izvršni direktor Totala, Patrick Pouyane, kaže da kompanija planira da u narednih pet godina osvoji 10 odsto domaćeg tržišta strujew, odnosno oko tri miliona potrošača, da bi potom prelila ove poslove i na ostale delove Evrope. Pouyane ne isključuje mogućnost da Total kupi ili gradi sopstvene elektrane na gas, kao i da konkuriše za licence u hidroenergetskim kapacitetima Francuske. *AFP*

Gasprom njeft i Saudi Aramco sarađuju na povećanju randmana

MOSKVA - Gasprom njeft i saudijska državna naftna kompanija Saudi Aramco sarađivaće u pronalaženju načina za povećanje proizvodnje, uključujući pomoću tehnologije drobljenja (škrljaca) i eksploatacije teško dostupnih ležišta nafte, rekao je u sredu prvi čovek ruske naftne kompanije Aleksandar Djukov, a prenosi Reuters.

Dve kompanije identifikovale su šest područja saradnje i moraće da nađu formu kojom će realizovati i finansirati tu saradnju, rekao je Djukov novinarima.

Američki izvoz na pragu 2 mb/d - direktna pretnja Severnom moru

LONDON - SAD su u nedelji do 29. septembra realizovala rekordan izvoz sirove nafte od 1,98 miliona barela na dan, što odgovara uobičajenim dnevnim isporukama severnomorske nafte. Dosta američke nafte ide za tržište Azije, što je poslednjih godina sve značajniji faktor pritiska na severnomorski naftni brend, Brent, komentariše u utorak *Bloomberg*.

„Radi se o direktnoj konkurenciji proizvodnji nafte u Severnom moru i do na mnogo različitih frontova,“ kaže za agenciju Olivier Jakob, generalni direktor švajcarske analitičke i informativne firme specijalizovane za tržište nafte. Sa američkim izvozom koji ide u Aziju, za Severno more će, zbog te konkurencije, biti sve teže da šalje svoje barele van regiona. Biće to (cenovno) silazni faktor za tržište Severnog mora,“ dodaje Jakob.

Sumrak petrodolara – ovaj put deluje realno

NJUJORK – Još jedna „večita“ i velika tema naftne privrede je traženje odgovora na pitanje – do kada će se cene i trgovina ključnom svetskom energetsom sirovinom, sa tržištem koje troši bezmalo sto miliona barela vrednog 55 do 60 dolara na dan, vrednovati i obavljati uz pomoć američke valute.

Neposredan povod za analizu, koju je objavila ruska agencija *Sputnik News*, je najava da bi Kina i Saudijska Arabija mogle da se dogovore da ubuduće poslove kineskog uvoza saudijske nafte obavljaju u juanima, umesto dolarima. Ako se na takav korak odluči ključni američki bliskoistočni saveznik, monarhija čija specifična težina leži upravo na činjenici da je decenijama jedan od glavnih snabdevača SAD sirovom naftom, onda bi tema kraja petrodolara mogla prestati da bude predmet ekspertske-medijskih „šta bi bilo, kad bi bilo“ špekulacija i pređe u realnost.

Sputnik News već konstatuje da se era petrodolara približava kraju i to veže za promene na međunarodnoj političkoj sceni i sa tehnološkim promenama u sektoru energije.

Analitičar Kristian Rouz konstatuje da rast ekonomskog protekcionizma i nacionalizma u politici u poslednjim godinama, uključujući postepenu implementaciju agende američkog predsednika Trampa i potres kojim Brexit menja konture evropske trgovine, donose kraj reciklaži petrodolara. Ovi događaji ukazuju na prvi remont međunarodnih ekonomskih odnosa u SAD od administracije Niksona početkom sedamdesetih godina.

Sistem petrodolara je podrazumevao kraj zlatnog standarda u SAD, koji je posle Drugog svetskog rata tamošnju nacionalnu valutu vezao za vrednost zlata od 35 dolara za uncu. Međutim, teški izazovi sa kojima se globalna ekonomija suočavala krajem 1960-ih navela je administraciju Ričarda Niksona da napusti sistem.

„Suština dogovora bila je da SAD odobre prodaju vojne opreme i odbrambenu pomoć Saudijskoj Arabiji u zamenu da se trgovina naftom denominuje u američkim dolarima,“ objašnjava *The Huffington Post*.

Revolucija proizvodnje nafte iz škrljaca radnih 2010-ih učinila je ovaj sistem irelevantnim u SAD, i štaviše, sa rastom naftnog osamostaljivanja Severne Amerike, obnovila pod administracijom predsednika Trampa, američki izvoz nafte i uvećala izvoz petrohemijskih proizvoda

Međutim, Trumpova politika jačanja protekcionizma suočava se sa preprekama, uglavnom u vidu četiri decenije uvećanih značajnih saudijskih investicija u američke državne obveznice. Petrodolarski sistem je omogućio Saudijskoj Arabiji da poveća svoje devizne rezerve, a mnoge druge istaknute naftne proizvođačke zemlje pratile su isti uzorak u stranim investicijama.

SAD su, s druge strane, bile u mogućnosti da uvećaju svoju ponudu novca štampajući dolare, što je izazvalo veliku devalvaciju te valute od preko 30% u odnosu na rane osamdesete. Istovremeno su uvoznici nafte, poput na primer Kine, morali da kupuju američke dolare da bi platili energiju, što uvećava potražnju dolara na svetskim finansijskim berzama, i samim tim održava snagu te valute na Forex-ima uprkos nominalnog slabljenja njene kupovne moći, konstatuje časopis *Foreign Policy*.

Kraj sistema petrodolara znači, s jedne strane, manju potražnju za američkim dolarima u svetu i, s druge, umanjuje mogućnost američkog Fed-a, odnosno Centralne banke, da štampa dolare kako joj odgovara. To bi na srednji rok značilo slabljenje američkog dolara na Forex-ima, što će omogućiti Fed-u da normalizuje monetarne prilike kod kuće i dovesti do rasta izvoza američke robe.

Većina naftnih kompanija u svetu najavljuje povećanje broja zaposlenih

LONDON - Naftne kompanije i njihovi snabdevači opreme podelili su otkaze za nekih 440.000 zaposlenih u godinama posle srozavanja cena sirove nafte od sredine 2014. godine, objavljuje u sredu *The Guardian*. Međutim, sa stabilizacijom cena iznad 50 dolara po barelu, većina kompanija planira da uveća tokom iduće godine broj ljudi na platnom spisku, pokazuju podaci sondaže britanske firme za zapošljavanje NES Global Talent, sprovedene među akterima u globalnoj industriji nafte. Osamdeset i devet odsto upitanih poslodavaca u tom sektoru energetske privrede u Severnoj i Južnoj Americi, Evropi i na Bliskom istoku, veruje da će uvećati broj zaposlenih u narednih 12 meseci, a 60 odsto njih kaže da će ta cifra biti „značajna“. Nešto manje od polovine navodi i da bi plate zaposlenih mogle da porastu za pet odsto.

NES navodi da se posebno u ovome ističu američki proizvođači nafte iz škriļjaca, dok Halliburton, najveća servisna kompanija u Severnoj Americi za poslove na naftnim poljima, prednjači u broju novootvorenih radnih mesta u ovoj godini.

Rafinerijski kapaciteti mogu biti nedovoljni posle 2020.- čelnik Varo Energy-a

LONDON – Globalni naftni prerađivački kapaciteti možda neće biti dovoljni da zadovolje potrebe tržišta posle 2020., jer potrošnja nastavlja da raste, uvećavajući marže, smatra Roger Brown, glavni izvršni direktor evropskog prerađivača Varo Energy. On je na minuloj Oil & Money konferenciji u Londonu rekao da bi marže rafinerija trebalo da ostanu jake na duži rok zbog velike potražnje benzina i dizela, kao i usmeravanja na brodska goriva većeg stepena prerade posle 2020. Rafinerijski kapaciteti koji bi trebalo da se otvore narednih godina, uključujući velike rafinerije u Kuvajtu, Kini i Indiji, moguće da neće biti dovoljne da zadovolje tu rastuću potrošnju, rekao je on. *Reuters*

EU pravnici: Brisel bez pravnih argumenata osporava Severni tok 2

BRISEL - Pravnici Evropske unije ocenili su da Evropska komisija nema pravne argumente kojima bi mogla potkrepiti svoju nameru da dobije od zemalja članica EU mandat da u njihovo ime pregovara sa Rusijom o realizaciji projekta Severni tok dva (Nord Stream 2 - NS2). Informaciju je ovog utorka objavio portal *Politico*, uvidom u interno „mišljenje“ koje je Komisiji dostavila njena pravna služba.

Argument da bi dodatne dve cevi rusko-nemačkog gasnog transportnog sistema mogle ugroziti snabdevanje EU time što bi obesmislile tranzit preko Ukrajine ne stoji, jer će NS2 naprotiv ojačati bezbednost snabdevanja Unije gasom time što će ukloniti rizike koji su u prošlosti izazivani sporovima Rusije i Ukrajine.

Mišljenje pravnika je i da nema osnova ni stav EK da deo gasovoda ispod Baltika mora biti regulisan novim EU-Rusija dogovorom kako bi se popunila „pravna praznina“, odnosno sukob „protivrečnih“ prava (EU i Rusije). Prema tumačenju pravne službe EU, rizik pravne praznine ne postoji, jer je offshore sekcija gasovoda NS2 „predmet međunarodnog prava, uključujući pravo o morima.“

Pravnici EU konstatuju da u odsustvu pravnih argumenata, namera Komisije da pregovara sa Rusijom o projektu predstavlja „politički izvor“ za zemlje članice, što ujedno ruskom partneru u projektu, Nemačkoj, daje pravo veta, pošto EU nema pravo da se meša u izbor odluke zemalja članica o svojim snabdevačima energijom.

Na ovo „procurelo“ mišljenje pravnika odmah su reagovali „anti-NS2“ lobisti, pa tako Sijbren de Jong, analitičar iz haškog Centra za Strateške studije kaže u *EUobserver* da su „pravnici zaboravili da napomenu da je NS2 dizajniran tako da obezbedi zatvaranje drugih (ukrajinske) ruta.“ On takođe dovodi u pitanje i osporavanje domena primene EU antimonopolskih pravila. „Ako 'treći (energetski) paket' važi tamo gde gasovod stupa na teritoriju EU, onda će se de facto odnositi i na gasovod u celini,“ kaže on.

S druge strane, „pro-NS2“ lobista, bivši nemački kancelar Gerhard Schroeder, sada predsednik odbora direktora projekta Severni tok 2, veruje da će i nova vlada Nemačke podržati projekat „zbog sopstvenih, dobro izračunatih, interesa“

Sud Gaspromu dopustio pristup aukcijama za Opal

DIZELDORF - Apelacioni sud u Dizeldorfu doneo je konačnu presudu u slučaju Opal, uklonivši sve prepreke za proširenje dostupnosti toga gasovoda za ruski Gasprom, pa te će poljska gasna kompanija PGNiG i njena nemačka podfirma kao tužioci morati da priznaju poraz, prenosi u prošli petak *Reuters*.

Sud je, naime, ukinuo sve prepreke za sprovođenje aukcija za kapacitete gasovoda koji se nadovezuje na rusko-nemački podbaltički magistralni gasovod Severni tok i stiže do tržišta kontinentalne Evrope.

Više od pet godina Gasprom nije uspeo da iskoristi puni kapacitet Severnog toka, jer je po pravilima Trećeg energetskog paketa Evropske komisije mogao koristiti samo polovinu od ukupno 36 milijardi kubika kapaciteta godišnjeg transporta Opala, uprkos toga što sve vreme druga polovina ostala neiskorištena, jer jednostavno nije bilo drugih zainteresovanih dobavljača.

Konačno, pre godinu dana Evropska komisija je izuzela Opal iz Trećega energetskog paketa do 2033. godine, što je Gaspromu otvorilo vrata da na aukcijama poveća transport njegovim cevima za dodatnih 30 do 40 odsto. Zbog toga je PGNiG podneo zahtev za ukidanje proširenja dostupnosti Gasproma Opalu zbog čega su aukcije bile zaustavljene. Međutim, krajem jula nemački sud donio je privremeno, a sada i pravosnažno rešenje kojim je odbacio poljski zahtev.

Rosnjeft kupio udeo u najvećem mediteranskom gasnom polju

MOSKVA - Rosnjeft je objavio u ponedjeljak da je sa Enijem sklopio dogovor da za 1,13 milijardi dolara kupi 30 odsto udela italijanske kompanije u gasnom polju Zohr, najvećem ležištu prirodnog gasa na Mediteranu. Iz ruske kompanije su saopštili, ne precizirajući, niti navodeći brojke, da su Eniju refundirali svoj udeo u troškovima ranijih projekata.

Eni je otkrio nalazište Zohr 2015. godine u priobalnom pojasu Egipta. Rezerve gasa u polju površine 231 km² premašuju 850 milijardi kubnih metara, a Eni planira da počne proizvodnju pre kraja ove godine. "Sudelovanje u razvoju jedinstvene proizvodne imovine ojačaće pozicije Rosnjefta na strateškim tržištima Evrope i Bliskog istoka", navodi se u saopštenju ruske državne naftne kompanije Rosnefta, prenosi portal Oilprice.com.

Gasprom nagovestio podizanje cene gasa za Evropu na 200 dolara

MOSKVA - Gasprom je nagovestio povećanje prosečne izvozne cene gasa za Evropu na 200 dolara za 1.000 kubnih metara do kraja godine. To je izjavio zamenik predsednika Upravnog odbora Gasproma Aleksandar Medvedev.

"Na spot tržištu cena je već iznad 200 dolara za 1.000 kubnih metara, a naša prosečna cena će se takođe približiti tom nivou," izjavio je Medvedev za agenciju Tass.

Gasprom je prethodno prognozirao da će prosečna izvozna cena prirodnog gasa za Evropu dostići 180 dolara za 1.000 kubnih metara, a generalna direktorka kompanije Gasprom eksport, Elena Burmistrova, izjavila je u septembru da bi cena mogla dostići 190 dolara.

Energean Oil&Gas: Ulcinj "leži" na 438 miliona barela nafte

ATINA - Grčka kompanija Energean Oil and Gas saopštila je 19. oktobra da je nezavisna procena koju su naručili pokazala da u dva bloka u opštini Ulcinj ima 51 milijarda metara kubnih prirodnog gasa i 144 miliona barela tečnih ugljovodonika, odnosno ukupno 438 miliona barela ekvivalenta nafte.

Vlada i grčka kompanija Energean Oil and Gas potpisali su 16. marta ove godine Ugovor o koncesiji za proizvodnju i istraživanje nafte i gasa u pomenuta dva bloka crnogorskom podmorju.

U saopštenju se navodi da je izvršni direktor Energean Oil and Gas Matios Rigas kazao da izveštaj potvrđuje procene da Crna Gora "sedi" na čvorištu dragocenih resursa neiskorišćenog potencijala istočnog Jadrana.

Bugarska želi studiju izvodljivosti za gasno čvorište Balkan

SOFIJA – Bugarski gasovodni operator Bulgartransgaz je raspisao 1,8 miliona evra vredan tender za izradu studije izvodljivosti za predloženi projekat gradnje gasnog čvorišta Balkan. Cilj studije je da utvrdi komercijalnu i tehničku izvodljivost projekta, kao i rizike vezane za njegovu implementaciju, stoji u objavi tendera na portalu kompanije. Izrada studije će se sufinansirati 50 % iz fondova Instrumenta za povezivanje Europe – CEF, prenosi **SEEnews**.

EVRODIZEL

Da Vaš motor poleti!

MOTORNI BENZINI

Rumunija uvodi rentu za crnomorske naftu i gas

BUKUREŠT – Firme koje istražuju naftu i gas u rumunskim vodama Crnog mora mora platiti uobičajene rente i biće oslobođene dodatnog poreza, najvažnija je novost iz predloga zakona koji je rumunska vlada uputila u parlamentarnu proceduru. U tim istraživanjima sudeluju domaća naftna firma OMV Petrom, američki ExxonMobil i ruski Lukoil. Kompanije su već objavile velika otkrića polja gasa, ali su sačekale s daljim ulaganjima u razvoj otkrivenih ležišta pre nego što saznaju pod kojim će se ekonomskim uslovima odvijati proizvodnja.

NOVEMBAR 2017. - NAFTA

OPEC: Do 2022. na tržištu dodatnih 2,8 mb/d nafte iz američkih škriljaca

BEČ – Organizacija zemalja izvoznica nafte u svom ove nedelje publikovanom Svetskom naftnom pregledu (World Oil Outlook - WOO) projektuje da će proizvodnja članica naftnog kartela minimalno rasti do 2022., dok nasuprot tome predviđa osetan godišnji rast proizvodnje nafte iz američkih ležišta škriljaca.

OPEC bi, prema WOO, podigao 2022. godine proizvodnju na 33,5 miliona barela na dan (mb/d), sa ovogodišnjih 32,4 mb/d, dok istovremeno predviđa skok ponude američke nafte iz škriljaca sa 5,1 mb/d u 2017., na čak 7,9 mb/d u 2022.

Na osnovu ovih pokazatelja, mnogi analitičari dovode u pitanje konstataciju generalnog sekretara OPEC-a, Mohameda Barkinda, na press konferenciji povodom publikovanja WOO u utorak da je „vraćanje tržišta nafte u ravnotežu konačno na vidiku“. *OilPrice, Bloomberg*

JEDINI LICENCIRANI PROIZVOĐAČ NAFTNIH DERIVATA U SRBIJI U PRIVATNOM VLASNIŠTVU

www.ctanvlarinac.rs

Klimatska politika gasi do 2035. svaku četvrtu rafineriju u svetu

LONDON – Četvrtina prerađivačkih kapaciteta za sirovu naftu i gas u svetu mogla bi zbog klimatske politike otići pod ključ do 2035., pokazuje nova analiza specijalizovane think-tank organizacije Carbon Tracker.

Ako se scenario IEA ostvari ...

Ova studija navodi da će, ako se ostvari scenario Međunarodne agencije za energiju (IEA) o ograničenju globalnog zagrevanja do maksimalno 2°C, zarade rafinerija, zbog pada potrošnje, biti do te mere smanjene da će najmanje profitabilni prerađivači morati da zatvore pogone. Scenario 450 pariske agencije, kojim se rukovodio Carbon Tracker, je korišćen na bazi 2D potrošnje, prema kojoj potrošnja nafte dostiže maksimum u 2020. godini i pada posle toga stopom od 1,3% godišnje. Pomenuti klimatski cilj ograničenja globalnog zagrevanja na 2°C bi, naime, mogao do 2035. prepoloviti marže rafinerija, kao i vrednost njihove aktive.

Total i Eni najugroženiji

Prema primenjenom modelu Carbon Tracker-a, francuski Total i italijanski Eni su najugroženije članice tzv. Big Oil kluba, rizikujući gubitak do 80 odsto zarade iz njihovih rafinerija do 2035. Angloholandski Royal Dutch Shell i američki Chevron rizikuju pad zarade do 70 odsto, dok ExxonMobil i BP mogu izgubiti do polovinu profita, navodi se u analizi.

„Break-even“ cena postaje ključno merilo uspešnosti naftne kompanije

LONDON – Najveće svetske naftne kompanije dobile su iznenada popularnu meru merenja uspeha u poslovanju, definisanju pojmom ostvarene *break-even*, odnosno granične cene rentabilnosti u proizvodnji nafte. Prostije rečeno, radi se o ceni nafte koja je potrebna kompaniji da zaradi dovoljno gotovine kako bi pokrila svoje kapitalne izdatke i isplatila dividende.

Nekada nejasna i malo korišćena kategorija, break-even brojka je postala opsesija za akcionare u naftnim gigantima, jednom kada su cene nafte ostale u rasponu od 50 do 60 dolara, piše *Financial Times*. Tako BP kaže da je njegov break-even spušten na 47 dolara po barelu u prvoj polovini godine, a britanski majors ga cilja na između 35 i 40 dolara do 2021. U celini, evropske najveće naftne kompanije su smanjile ovu graničnu cenu za uspešno poslovanje na oko 50 dolara za barel, pokazuju analize eksperata banke Barclays. ExxonMobil ne objavljuje svoj *break-even*, ali je uspeo da pokrije svoje troškove gotovinom od poslovanja u poslednja

tri kvartala, kada je cena barela Brenta u proseku iznosila nekih 51 dolar, navodi britanska investiciona banka...

Najvažnija brojka koju prate akcionari

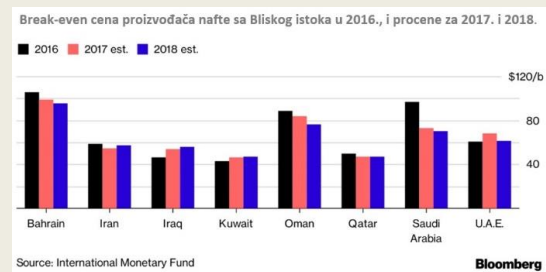
Akcionari navode da im je break-even podatak najvažnija brojka koju prate kada kompanija saopštava svoje kvartalne finansijske rezultate poslovanja. „To je postala ključna stvar koju pratimo,“ kaže Rohan Murphy, energetska analitičar u Allianz Global Investors, fondu koji poseduje udele u BP-u i drugim velikim naftnim kompanijama. „Da je cena nafte 70 dolara, to ne bi bilo toliko važno, ali smo sada na ivici noža, tako da jeste važno.“ Činjenica je da su kompanije u vreme visokih cena nafte zanemarivale ovaj podatak i prvenstveno gledale kako da povećaju proizvodnju, a tek posle toga koliko gotovine će generisati, pojašnjava FT. Barclays ukazuje da je takva strategija ulaganja u nove izvore nafte dovela do naduvavanja te break-even cene velikih evropskih kompanija na čak 152 dolara u 2013. godini.

Vrednost akcije BP-a izgubila je u jednom momentu u februaru 4% vrednosti kada je kompanija saopštila da joj je potrebna cena barela od 60 dolara kako bi ove godine ostvarila break-even. Šest meseci kasnije, BP je saopštio da je smanjenjem troškova sveo u prvoj polovini godine ovu graničnu cenu na 47 dolara za barel, posle čega je vrednost britanskog naftnog giganta uvećana za 2%.

„Break-even troškovi naftnih i gasnih kompanija danas idu ka 40 i 30 dolara (po barelu),“ rekao je ovih dana Bob Dudley, izvršni direktor BP-a. Prema njegovoj oceni, to i jeste zdrava cena, za razliku od „nezdrave“ vrednosti barela od 100 dolara.

Saudi Arabija najviše unutar GCC smanjila break-even

VAŠINGTON – Saudijskoj Arabiji je potrebna cena nafte od 70 dolara barel iduće godine da pokrije svoje planirane troškove i izbalansira budžet, objavio je u utorak Međunarodni monetarni fond u svom pregledu za Bliski istok i Srednju Aziju. *Bloomberg* navodi da je ovo osetno niže od *break-even* cene od 96,60 dolara za barel u 2016., najveće ostvareno sniženje među osam zemalja proizvođača nafte u regionu persijskog zaliva.

Balast terminskih ugovora preti tržištu nafte

LONDON, NJUJORK – Hedž fondovi i ostali finansijski mešetari na tržištu nagomilali su rekordne nivoe terminskih ugovora za sirovu naftu, računajući na nastavak rasta cena uoči ministarskog sastanka na kome zemlje OPEC-a i vodeći ne-OPEC proizvođači treba da se izjasne o nastavku dogovora o rezu proizvodnje. Ipak, kupovine su zamrznute u poslednjih nedelju dana, što potvrđuju i poslednji podaci prema kojima su finansijski menadžeri smanjili neto duge pozicije kod Brent nafte, nagoveštavajući potencijalni zaokret u ponašanju investitora.

Kako piše OilPrice.com, reflektujući dominantne analize eksperata na tržištu, situacija će se iskomplikovati ako OPEC sastanak završi sa bilo kakvom drugom odlukom, osim rezolutnog stava o produženju OPEC+ sporazuma do kraja 2018. godine. Cene nafte će u tom slučaju krenuti na dole, što već sada mnoge špekulante na tržištu dovodi pred iskušenje – zadržati, ili prodati ugovore.

Posledice najave povlačenja Norveškog „naftnog fonda“ iz poslova sa naftom

OSLO – Odluka norveškog državnog penzionog fonda, ili odomaćeno zvanog naftnog fonda (zbog izvora iz koga se puni), da proda akcije koje ima u naftnim i gasnim kompanijama i poslovima, u prvi mah je primljena bez većeg uzbuđenja na tržištu, zbog činjenice da se radi o „svega“ 35 milijardi dolara aktive fonda teškog preko hiljadu milijardi dolara. Ipak, već dan posle objavljivanja ove informacije Norges Bank Investment Management-a, tržište je reagovalo neproporcionalno pomenutom odnosu, sa padom cena nafte (da bi se kasnije one donekle obnovile) i padom vrednosti nekih od najvećih svetskih naftnih kompanija – preciznije onih gde akcije ima i namerava da proda fond Norges Banke.

B akcije Royal Dutch Shell-a pale su sredinom prošle nedelje za 2,4%, što odgovara udelu koji norveški fond ima u tom naftnom kolosu, dok je vrednost Enija (udeo Fonda u italijanskoj kompaniji je 1,7%) smanjena za 1%. Britanski BP izgubio je 0,8% vrednosti.

Ako, preciznije kada, najavljenju prodaju odobri ministarstvo finansija Norveške na tržištu će se pojaviti milioni akcija naftnih kompanija, što će biti prilika da se ispita apetit drugih investitora za ulaganja u kompanije koje su još u mamurluku neprospavanih nekoliko godina možda najgoreg perioda niskih cena nafte, konstatuje portal *World Oil*. Utoliko pre što taj sektor više ne smatra sigurnim za dugoročno investiranje

Signal kraja skladištenja nafte na moru

LONDON – *Financial Times* ukazuje na informaciju da je vodeći svetski trgovac naftom, Vitol, sredinom novembra rešio da istovari, odnosno proda naftu koju je od 2015. držao uskladištenu na jednom od dva u svetu aktivna ultra-velika tankera (ULCC). Podaci dobijeni satelitskim praćenjem, ukazuju da je ULCC Seaways Laura Lynn sa tovarom od tri miliona barela, bio ukotvljen od obale Omana od 2015. godine i da je Vitol počeo da istovaruje naftu proteklih nedelja, gotovo potpuno ispraznivši tovar.

Efekat skupljeg Brenta u odnosu na WTI

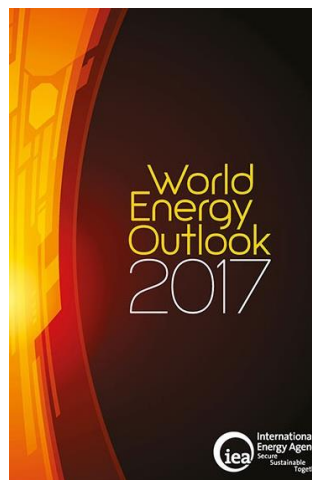
LONDON – Razlika u ceni dva ključna naftna brenda, Brenta i WTI nafte, koja se postojano kreće u razmaku od pet, do sadašnjih oko sedam dolara, ide u prilog većeg izvoza za toliko jeftinije američke lake nafte na tržišta Evrope i Azije, što je tokom oktobra značajno izmenilo tok krivulje za terminske isporuke severnomorske nafte, ukazuje analitičar *S&P Global Platts-a* Vito Turitto.

Pojačana konkurencija između naftnih vrsta stvara pritisak na, kako severnomorska, tako i mediteranska tržišta, što ilustruje kretanje krivulje Brenta, koja se u drugoj polovini oktobra u celini okrenula u backwardation stanje (unazeđenja, odnosno nestašice), zahvaljujući dobroj kineskoj potražnji i profitabilnim rafinerijskim maržama, a takva struktura termina je još više ojačana, što je podstaklo učesnike na tržištu da užurbano prodaju bliske termine i smanje ranije uskladištene količine nafte.

Globalno, izvoz američke sirove nafte dostigao je rekordni nivo od 2,1 milion barela na dan (mb/d), dok su američke zalihe tokom čitavo oktobra smanjivane. Saudijska Arabija je istovremeno saopštila da će ograničiti izvoz na 560.000 b/d ispod zahteva njenih klijenata u svetu, dok je OPEC podigao prognozu za potrošnju nafte u svetu za 2017. i 2018., na nekih 96,8, odnosno 98,1 mb/d.

IEA: SAD će „nesumnjivo“ postati svetski lider u proizvodnji nafte

PARIZ – Sjedinjene Američke Države postaće „neprikosnoveni“ svetski lider u proizvodnji nafte, sa rastom output-a do 2025. ritmom kakav nije viđen u bilo kojoj zemlji u istoriji tržišta sirove nafte, predviđa Međunarodna agencija za energiju (IEA) u svom godišnjem Svetskom energetsom pregledu, objavljenom u utorak. Zahvaljujući tehnološkom usavršavanju poslova na njenim poljima škriljaca, američka proizvodnja zabeležiće rast od osam miliona barela na dan do 2025. u odnosu na proizvodnju iz 2010. Time će zahvatiti 80 odsto ukupnog rasta svetske proizvodnje u tom periodu. Tržište je istog trenutka reagovalo na izveštaj IEA, smanjenjem cena sirove nafte za 1,5% (Brent), odnosno 1,9% (WTI).

Analizirajući potencijalnu poplavu ponude nafte, IEA u WEO2017 smanjuje prognozu kretanja cena nafte na 83 dolara po barelu (\$/bbl) u 2025., sa ranije predviđanih 101\$/bbl. Niže cene sirove nafte će, prema analitičarima

pariske agencije, pomoći održanju globalne potrošnje nafte do 2035. godine, prkoseći rastućoj popularnosti električnih vozila (EV).

IEA se takođe pridružuje ocenama da će rastući značaj električne energije na tržištu biti podstrek rastu potražnji za gasom, ali smatra da taj rast nije izvestan zbog nedostatka infrastrukture potrebne termoelektranama na gas u razvijajućim ekonomijama i zbog konkurencije energije vetra i sunca.

Anti-korupcijski rat, ili bitka za vlast u Saudijskoj Arabiji

RIJAD - Spektakularno hapšenje prvog vikenda u novembru 11 prinčeva, četiri ministra i desetine bivših ministara, biznismena i milijardera u Saudijskoj Arabiji moglo bi doneti kredibilitet planu svemoćnog princa Mohameda bin Salmana da pripremi privredu ove petro-monarhije za post-naftnu eru, kao i najavljenju prodaji udela u nacionalnoj naftnoj kompaniji Saudi Aramco, ocenjuje za **Bloomberg** bivši ambasador SAD u Rijadu, Robert Jordan.

Analitičari se za sada ne klade šta je uistinu po sredi – dali zaista nezapamćena anti-korupcijska čistka, prvi put i u redovima kraljevske porodice, ili bitka za vlast, odnosno čišćenje prostora za buduće ustoličenje već najmoćnije ličnosti u saudijskom sistemu 32-godišnjeg prestolonaslednika (izuzimajući, naravno, kralja Salmana). Kako god, pozicija Bin Salmana je trenutno jača nego ikada, a mnogi očekuju da bi u narednim mesecima mogao biti i krunisan, ako njegov otac potvrdi glasine da se sprema da abdicira.

Očekivani epilog: 800 milijardi dolara konfiskovane imovine

Centralna banka Saudijske Arabije naredila je komercijalnim bankama da zamrznju račune desetina pojedinaca koji čak i nisu uhapšeni, navodi agencija pozivajući se na upućena lica. Bloomberg navodi da je već sada na ledu suma od 33 milijarde dolara koja pripada najbogatijim uhapšenim licima, a to je tek početak, jer su monetarne vlasti te zemlje poslale bankama spiskove stotina drugih osoba zahtevajući da njihovi računi budu zamrznuti.

Wall Street Journal prenosi saznanje dobijeno od „upućenog lica“ da saudijska vlada očekuje da u raskrinkavanju korupcionarskog lanca konfiskuje aktivu i finansijska sredstva u visini ravno 800 milijardi dolara! U poslovnom svetu svakako najzvučnije ime je princ Alvalid bin Talal, jedan od najbogatijih ljudi na Bliskom Istoku, sa udelima u kompanijama kao što su Twitter, Apple i Citigroup.

AUDI
PREPORUČUJE

SADA JOŠ BOLJI,
DIZEL POUZDAN DO
-35°C*

OMV
MAXXMotion
Performance Diesel

*-35°C je CFPF vrednost prema SRPS EN 590 standardu. Predstoji koje MaxxMotion Dizel pruža vrednost u zavisnosti od vrste, načina vožnje i tehničkog stanja motora i odnosi se na poređenje sa gorivima bez aditiva, koje ispunjavaju lokalne minimalne standarde.

У СЛУЖБИ ВАШЕГ ПОСЛОВАЊА

Привредна комора Србије је независна, савремена и одговорна небуџетска институција, национална асоцијација свих српских привредника, која своју традицију, искуство, знање и стручност ставља у службу најбољег интереса својих чланица и српске привреде.

Нашим члановима смо подршка у свакодневном пословању уз услуге пословног информисања и саветовања, едукације и стручног усавршавања и заштите интереса пред државним органима и институцијама.

У НАЈБОЉЕМ ИНТЕРЕСУ СРПСКЕ ПРИВРЕДЕ

www.pks.rs

ПРИВРЕДНА
КОМОРА
СРБИЈЕ

OPEC+: Rez do kraja 2018. ... “u principu”

BEČ – Najveći svetski izvoznici nafte dogovorili su se na sastanku poslednjeg dana novembra uveče naveče o produženju OPEC+ sporazuma o smanjenju proizvodnje „u principu“ do kraja 2018. godine, ali su takođe ostavili otvorenom mogućnost ranijeg okončanja te strategije u slučaju rebalansiranja tržišta, ili ako cene nafte previše porastu, prenose **agencije** informacije dobijene od učesnika skupa u Beču

Neformalni lider OPEC-a, saudijski ministar Halid al Falih (foto) rekao je da će se na sastanku u junu 2018. sagledati okolnosti na tržištu i prema tome sagledati dalja strategija, zbog čega i naslov **Financial Times**-a da je postignut dogovor „u principu“. Ovaj kompromis se, prema izvorima učesnika sastanka, pripisuje za mnoge neočekivano tvrdom stavu Rusije da se predvidi mogućnost ranijeg prekida sporazuma, pa je odluka izneverila delom očekivanja tržišta i izazvala u četvrtak popodne pad cena nafte, Brenta za čak čitav dolar, na 62 dolara za barel, da bi u petak prepodne ponovo odskočila na iznad 63 dolara. Takođe su se Nigerija i Libija obavezale da ne podižu u 2018. nivo proizvodnje iznad one u ovoj godini. Analitičari su upozorili da je odluka o produženju reza do kraja 2018. već bila uključena u sadašnje cene na tržištu nafte, pa bi svaki drugi ishod sastanka stvorio pritisak na dole.

Goldman uvećao prognozu cena nafte

NJUJORK – Investiciona banka Goldman Sachs podigla je svoje projekcije cena nafte za 2018., pozivajući se pritom na očekivan dodatni pad zalihe te sirovine iduće godine, kao i čvrsto opredeljenje Rusije i Saudijske Arabije za produženje reza proizvodnje, izraženo na minulom ministarskom sastanku OPEC+ zemalja.

Analitički tim banke, koji je uoči sastanka u Beču imao znatno pesimističija očekivanja, podigao je procenu za Brent za 2018. godinu sa 58 dolara za barel, na 62 dolara, dok WTI vidi sada na 57,50\$/bbl u odnosu na ranije prognoziranih 55 \$.

OPEC Razmatra exit strategiju u junu – Al Falih

RIJAD - Saudijski ministar nafte rekao je novinarima u ponedeljak da će OPEC+ zemlje u junu iduće godine moći da sagledaju kada će tržište nafte postići ravnotežu i prema tome odlučiti o daljoj sudbini strategije ograničenja proizvodnje.

„Tada ćemo početi da razmišljamo šta nam je činiti u 2019,“ dodao je Halid al Falih.

FuelsEurope poručio Briselu: Pristrasni ste prema električnim vozilima

BRISEL – Politika Evropske unije vezana za emisije izduvnih gasova je pristrasna prema “elektrifikaciji” saobraćaja, konstatovalo je u ponedjeljak udruženje evropskih prerađivača nafte FuelsEurope, objavljujući studiju u kojoj konstatuje da postepeni prelazak sa dizelaša, na isključivo vozila sa nultim emisijama gotovo da neće imati uticaja na kvalitet vazduha u gradovima do 2030.

Studija izrađena u saradnji sa kompanijom Aeris je bila zasnovana na realnim podacima o izduvnim gasovima, dobijenim u testiranju dizel vozila sa gorivom Euro 6 standarda. Direktor FuelsEurope, John Cooper kaže da zabrinutost članica udruženja proizilazi iz ocene da je EU regulativa usmerena jedino na zaoštavanje standarda za nova vozila. Od uvođenja prvog standarda za dozvoljenu granicu ispuštanja azot-oksida (NOx) za Euro 3 dizel gorivo, granica je smanjena sa tadašnjih 500 mg po kilometru, na 80 mg za postojeći Euro 6 dizel, a već se javljaju zahtevi za zaoštavanje uslova za Euro 7 standard, uključujući i nedavno otvoreno pismo gradonačelnika deset evropskih prestonica sa zahtevom prelaska na vozila sa nultim emisijama kroz dve decenije, piše Euractiv.

Evropska komisija je nedavno predložila smanjenje granica emisija CO₂ iz automobila i kombija za 30% do 2030., a rafinerije strahuju da evropska klimatska politika ide u pravcu uklanjanja svih vozila sa motorima na unutrašnje sagorevanje.

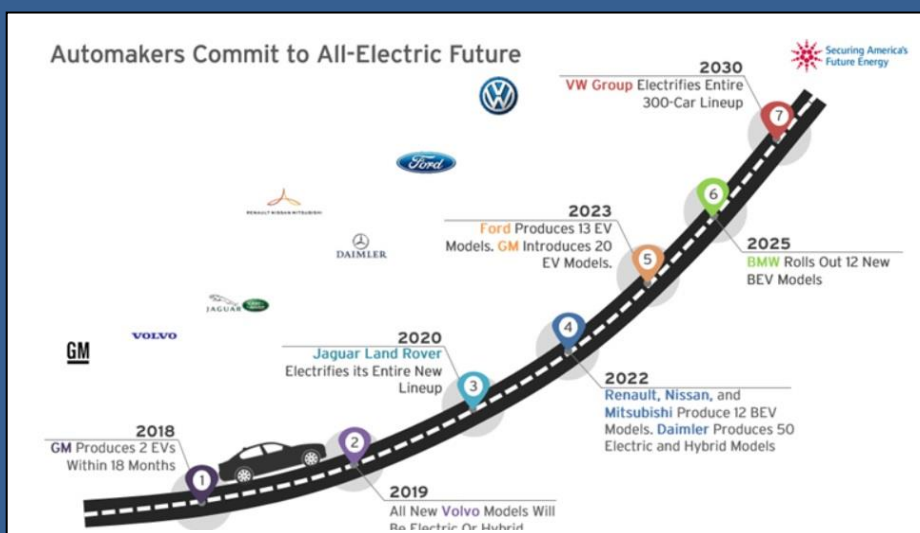
Evropski parlament trenutno poziva na određivanje cilja korišćenja biogoriva iz obnovljivih izvora u okviru reforme

Direktive o obnovljivoj energiji iz 2009. (RED II). To biogorivo, međutim, treba da prođe proces prerade identičan onome za sirovu naftu. „Predlog za RED II zahtevaju 12% energetskog sadržaja, što bi, navodno, moglo doneti nekih devet do deset odsto smanjenje emisija gasova efekta zelene bašte (GHG),“ kaže Cooper. „To se ne reflektuje prilikom testiranja emisija izduvnih gasova,“ naglašava on. „Ovo, dakle, počinje da stvara pristrasnost ka elektrifikaciji i ne uvažava poboljšanja kod goriva,“ konstatuje Cooper i poziva na opredeljenje za sistem koji neće biti zasnovan isključivo na emisijama izduvnih gasova, već i na analizi životnog ciklusa, uključujući i proizvodnju baterija, prenosi Euroctiv.com.

Nema razlike koje se vozilo izabere

Ključni nalaz Studije je da „skoro da nema razlike u pogledu izloženosti stanovništva“ posledicama emisija (respirabilnih) čestica i azotnih oksida u dva scenarija: jedan gde se starim automobilima ugrađuju novi dizelski agregati Euro 6, a drugi gde se zamenjuju sa vozilima nulte emisije.

„Zaista nema nikakve razlike koje se vozilo izabere,“ kaže Cooper i predlaže da emisije iz Euro 6 dizel agregata budu uporedive sa električnim vozilima. S obzirom da čak i Euro 6 standardni automobili i dalje emituju do 80 mg NOx po kilometru, iz Aerisa ovaj paradoks objašnjavaju činjenicom da će do 2030. godine, pod oba scenarija, glavni izvor zagađenja česticama biti od guma na putevima i kočionih pakni.

Bugarski parlament odbacio stav Evropske komisije

SOFIJA – Bugarski parlament je na zatvorenoj sednici prošle nedelje doneo odluku da odbaci stav Evropske komisije vezano za istragu vođenu oko pritužbi da nacionalni energetska holding (BEH) i njegova gasna firma Bulgargas zloupotrebljavaju dominantnu poziciju na tržištu prirodnog gasa te zemlje.

Kako je u ponedjeljak preneo **Bugarski nacionalni radio (BNR)**, svih 176 poslanika prisutnih na sednici su se izjasnili da Bugarska ne treba da prihvati stav EK, niti da preuzme odgovornosti koje takva odluka „vlade“ Evropske unije nosi, uključujući moguće plaćanje višemilionske kazne u evrima.

Severni tok 2 će zaobići vode Danske

ZUG (Švajcarska) - Firma Nord Stream 2 koja gradi gasovod Severni tok 2 donela je odluku da se istraži mogućnost promene trase gasovoda tako da se zaobiđu danske teritorijalne vode u Baltičkom moru. To je posledica nedavne odluke danskog parlamenta da izglasa zakon kojim je vladi u Kopenhagenu omogućeno da zabrani prolazak tog gasovoda i zbog političko-sigurnosnih, a ne samo ekoloških razloga. Danska vlada je već najavila da će verovatno iskoristiti tu mogućnost, javlja agencija **TASS**.

Švedska zateže sa odobrenjem za Severni tok 2

STOKHOLM - Švedska takođe okleva sa odlukom o odobravanju polaganja cevi za Severni tok 2 u svojoj ekonomskoj zoni Baltičkog mora, objavila je projektna kompanija Nord Stream 2. Rok nadležnom ministarstvu za donošenje te odluke istekao je 5. decembra. **TASS**

Kipar, Grčka, Italija i Izrael grade EastMed gasovod

NIKOZIJA – Kipar, Grčka, Italija i Izrael potpisalo su u utorak memorandum o razumevanju za gradnju tzv. Istočnomediteranskog gasovoda (EastMed pipeline), kapaciteta transporta 16 milijardi kubika godišnje gasa iz basena Lavantine između Izraela i Kipra do Grčke i odatle u Italiju.

IGI Poseidon, zajedničko ulaganje italijanskog Edisona i grčke kompanije Depa, treba da izgradi 1.900 km dug gasovod, najduži na svetu sa trasom ispod mora, uz investiciju procenjenu na preko 4 milijarde evra. Iako njegov planirani kapacitet pokriva svega 5% godišnje potrošnje zemalja Evropske unije, Evropska komisija će u finansiranju gradnje učestvovati sa 2 milijarde evra, svrstavajući taj gasovod u deo strategije smanjenja zavisnosti EU od ruskog gasa.

Memorandum je potpisan u Nikoziji na nivou ambasadora pomenutih zemalja, s tim da se dogovor podigne na nivo međuvladinog sporazuma iduće godine.

Gasprom obara rekord izvoza gasa u Evropu u 2017.

MOSKVA – Gaspromov izvoz prirodnog gasa u Evropu i Tursku je na putu da prevaziđe rekordne nivoe iz 2016., obeležavajući godinu velike i stabilne potražnje za ruskim gasom širom kontinenta. **Platts** piše da je Gasprom izvezao bezmalo 180 milijardi kubnih metara gasa u tzv. „dalju“ Evropu i Tursku, dok je, međutim, na tržišta zemalja bivšeg Sovjetskog saveza ostao neprevaziđen rekord od 179,3 mlrd m³ iz prošle godine.

MOL bi za udeo u Inu mogao tražiti i 1,65 mlrd. evra

BUDIMPEŠTA - „Mađarska je spremna na pravičan dogovor sa Hrvatskom o otkupu MOL-ovih deonica kako bi se zatvorilo pitanje koje predstavlja opterećenje u odnosima dveju država,“ rekao je u Budimpešti mađarski premijer Viktor Orban nakon sastanka s hrvatskim premijerom Plenkovićem. Tražeći odgovor na pitanje - šta je to pravično, **Poslovni dnevnik** navodi mišljenje mađarskog ministra spoljnih poslova Petera Szijjartoa koji pod pravičnom transakcijom smatra sumu "jednaku MOL-ovom punom iznosu investiranog kapitala".

da

U hrvatskim krugovima smatraju da je vrednost Ine sada znatno manja i da je realno MOL-u isplatiti između 800 miliona i 1,1 milijardu evra. U svakom slučaju cela priča verovatno se neće završiti ni do kraja iduće godine, čak ni da se ubaci u "petu brzinu", konstatuje **Poslovni dnevnik**.

Pre gotovo osam godina čelnik MOL-a Zsolt Hernadi izneo je brojku od najmanje 20 milijardi kuna (1,65 mlrd evra) koje bi hrvatska država trebalo da isplati mađarskom partneru, a to je uključivalo akcije, dugovanja Ine MOL-u i ulaganja u Inu. MOL je pre nekoliko godina udeo u Inu potencijalnim ruskim i poljskim kupcima nudio za iznos od 2,9 do 3,5 milijarde evra.

I strateški partner bi bio dobro rešenje za Inu – minister

ZAGREB - Godinu dana posle najave da se ide u otkup udela MOL-a u Inu, vlada Hrvatske je sredu objavila poziv za angažovanje savetnika za taj posao, ali i za naknadnu prodaju otkupljenih akcija strateškom partneru.

Ministar energetike Tomislav Čorić kazao je za **HRT** da vlada od konsultanta očekuje pored ostalog i pomoć u proceni vrednosti mađarskog udela u Inu, i kada se taj posao dovršidemo korak dalje". Mi smatramo da je i opcija pronalaženja strateškog partnera isto takodobar scenario za Inu", rekao je.

INA objavila planove za rafinerije

ZAGREB - Uprava Ine predstavila je 10. decembra sindikatima i radničkom veću te hrvatske naftno-gasne kompanije Deloittovu analizu budućnosti sisačke i riječke rafinerije.

Kako se predviđa, rafinerija Sisak bi od 1. januara 2021. godine mogla biti pretvorena u bio-rafineriju i logistički centar, a to će se dogoditi najkasnije u trenutku kad u rad bude pušteno postrojenje za obradu teških ostataka u rafineriji Rijeka. Kompanija kojom rukovodi mađarski MOL je u ovu dogradnju riječke rafinerije investirala oko tri milijarde kuna (oko 132 miliona evra).

Prelaznim rešenjem dobilo bi se na vremenu za osmišljavanje dugoročnog rešenja bio-strategije Ine, prenosi hrvatski portal **Energetika-net**.

U međuvremenu, Deloittova analiza predviđa mogućnost prevoza naftnih poluproizvoda između dveju rafinerija, u oba smera. Tako bi se rasteretila Rijeka tokom tri godine, koliko će trajati izgradnja pomenutog postrojenja. Do tada bi Sisak nastavio s radom u blokovima, što bi minimalizovalo gubitak te rafinerije, kaže se u analizi.

2017

Autor, urednik, dizajn: Dušan Daković

Informacije objavljene u ovom pregledu ne treba nužno tumačiti kao stav, ili opredeljenje NNKS prema temama kojima se bave